

Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
(ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ,
ΠΕΜΠΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ: ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1939

Ἐκαστον ἀντίτυπον ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

[Faint, illegible handwritten text]

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

1. ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΦΩΝΗΕΝΤΑ, ΣΥΜΦΩΝΑ

Ἡ *Γραμματικὴ* μᾶς μανθάνει νὰ δμιλῶμεν, καὶ νὰ γράφωμεν χωρὶς σφάλματα.

Ὅταν δμιλῶμεν καὶ ὅταν γράφωμεν μεταχειριζόμεθα *λέξεις*.

Αἱ λέξεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ *φθόγγους* (φωνάς).

Τὰ γραπτὰ σημεῖα τῶν φθόγγων λέγονται *γράμματα*.

Τὰ γράμματα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24 :

α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ (ς), τ, υ, φ, χ, ψ, ω.

Ἐκ τούτων τὰ ἑπτὰ α, ε, η, ι, ο, υ, ω λέγονται *φωνήεντα*, διότι καὶ μόνα τῶν προφερόμενα ἀποτελοῦσι φωνήν.

Τὰ δέκα ἑπτὰ β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ, λέγονται *σύμφωνα*, διότι μόνα τῶν προφερόμενα δὲν ἀποτελοῦσι φωνήν.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων :

τὰ ε καὶ ο λέγονται *βραχέα*,

τὰ η καὶ ω λέγονται *μακρά*,

τὰ α, ι, υ λέγονται *δίχρονα*.

Σημεῖον τοῦ βραχέος χρόνου εἶναι τὸ σημεῖον — καὶ τοῦ μακροῦ τὸ σημεῖον —.

Ἐκ τῶν δέκα ἑπτὰ συμφώνων :

τὰ μὲν ἑννέα π, β, φ, — κ, γ, χ. — τ, θ, ϑ λέγονται *ἄφωνα*
τὰ δὲ λ, μ, ν, ρ, σ, ζ, ξ, ψ λέγονται *ἡμίφωνα*.

Τὰ ἄφωνα ὡς πρὸς τὸ φωνητικὸν ὄργανον μὲ τὸ ὄποιον προφέρονται διαιροῦνται εἰς

οὐρανισκόφωνα κ, γ, χ,
χειλέφωνα π, β, φ, καὶ
ὀδοντόφωνα τ, δ, θ.

Τὰ ἄφωνα ἐκ τοῦ ποιοῦ τῆς φωνῆς κατὰ τὴν προφορὰν τῶν διακρίνονται εἰς

ψιλὰ κ, π, τ,
μέσα β, γ, δ, καὶ
δασέα χ, φ, θ.

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΑΦΩΝΩΝ

Ψιλὰ	Μέσα	Δασέα	
π	β	φ	χειλέφωνα
κ	γ	χ	οὐρανισκόφωνα
τ	δ	θ	ὀδοντόφωνα.

Τὰ ἡμίφωνα λ, ρ λέγονται ὑγρά, τὰ μ, ν ἔνρινα καὶ τὸ σ συριστικόν. Τὰ ξ, ψ λέγονται διπλά, διότι γίνονται ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο συμφώνων :

Τὸ ψ = π, β, φ + σ.

Τὸ ξ = κ, γ, χ + σ.

Γύμνασμα. — Γράψατε χωριστὰ τὰ φωνήεντα καὶ χωριστὰ τὰ σύμφωνα· 5 λέξεις καὶ ἔχουσι ὑγρὸν σύμφωνον, 5 ἔνρινον καὶ 5 διπλοῦν γράμμα.

2. ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ

Αἶμα, τοῖχος, εἰκὼν.

Δύο φωνήεντα προφερόμενα μὲ μίαν φωνὴν λέγονται **δίφθογγοι**.

Δίφθογγοι εἶναι αἱ ἐξῆς ὀκτώ :

αι, αυ, ει, ευ, οί, ου, ηι, υι.

Πολλάκις τὸ ε καὶ τὸ υ τῶν διφθόγγων εἰς πολλὰς λέξεις προφέρονται χωριστὰ καὶ δὲν ἀποτελοῦν δίφθογγον. Τότε πρὸς διάκρισιν λαμβάνουν δύο σημεῖα, τὰ ὁποῖα λέγονται **διαλυτικὰ σημεῖα**, π.χ. ἄυπνος, Μάϊος.

Γύμνασμα. — Γράψατε τὰς διφθόγγους. Σημειώσατε τὰς διφθόγγους τῶν ἐξῆς λέξεων διὰ γραμμῆς κάτωθεν :

Αἶμα, αἰμία, εὐχομαι, εἰκὼν, υἰός, ἠῦξησα, οὐρά, ἀλή.

3. ΣΥΛΛΑΒΑΙ

Πῦρ = πῦρ

λέγω = λέ-γω

βιβλίον = βι-βλί-ον.

Ἐκάστη λέξις ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἢ περισσοτέρας **συλλαβᾶς**. Συλλαβὴ εἶναι τὸ μέρος τῆς λέξεως, τὸ ὁποῖον προφέρεται μὲ μίαν φωνήν, π. χ. *μα-θη-τής*.

Ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν συλλαβὴν λέγεται **μονοσύλλαβος** π. χ. *πῦρ*, *φῶς*.

Ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο συλλαβᾶς λέγεται **δυσύλλαβος**, π. χ. *κῆ-πος*.

Ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς συλλαβᾶς λέγεται **τρισύλλαβος**, π. χ. *πρό-βα-τον*.

Ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ περισσοτέρας τῶν τριῶν συλλαβῶν λέγεται **πολυσύλλαβος**, π. χ. *βι-βλι-ο-πό-λης*.

Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως λέγεται **λήγουσα**. Ἡ πρὸ τῆς ληγουσῆς συλλαβὴ λέγεται **παραλήγουσα**. Ἡ πρὸ τῆς παραλήγουσῆς συλλαβὴ λέγεται **προπαραλήγουσα**. Π. χ. εἰς τὴν λέξιν *πο-τα-μός*.

μος = λήγουσα,

τα = παραλήγουσα,

πο = προπαραλήγουσα.

Γύμνασμα. — Εὗρετε ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως 5 λέξεις μονοσύλλαβους, 5 δυσύλλαβους, 5 τρισύλλαβους καὶ 5 πολυσύλλαβους.

4. ΣΥΛΛΑΒΙΣΜΟΣ.

Ἄ-ξι-ος, ἀ-γρός,

δέν-δρον, ἐ-χθρός.

Ἡ διαίρεσις τῶν λέξεων εἰς συλλαβᾶς λέγεται **συλλαβισμός**.

Ὁ συλλαβισμὸς γίνεται κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

1. Ἐν σύμφωνον εὗρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζεται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνηέντος, π. χ. *νό-μος*.

2. Δύο σύμφωνα εὗρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνηέντος, ἂν ἀπ' αὐτὰ τὰ σύμφωνα ἀρχίξη λέξις ἑλληνικὴ, ἄλλως χωρίζονται, π. χ. *κα-πνός*, ἄρ-τος.

3. Τρία σύμφωνα εὗρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλ-

λαβίζονται μετά τοῦ δευτέρου φωνήεντος, ἄν ἐκ τῶν τριῶν τούτων συμφώνων ἄρχεται λέξις ἑλληνική, π. χ. ἀ-στρα-πή, ἢ ἄρχεται λέξις ἀπὸ τοῦ πρώτου μετά τοῦ δευτέρου καὶ ἀπὸ τοῦ δευτέρου μετά τοῦ τρίτου, π. χ. αἰ-σχρὸς (σχήμα, χρόνος), ἄλλως χωρίζονται, π. χ. ἄν-θρω-πος.

4. Δύο ὅμοια σύμφωνα χωρίζονται, π. χ. γλῶσ σα.

5. Αἱ σύνθετοι λέξεις χωρίζονται εἰς τὰ μέρη των, π. χ. προσφῆρω.

6. Τὰ σύμφωνα χμ, θμ φν, γμ, εν, κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται μετά τοῦ δευτέρου φωνήεντος, π. χ. δρα-χημή, βαθμός, δά-φνη, πρᾶ-γμα, φά-την.

Γύμνασμα. — Γράψατε 3 σειρὰς ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως καὶ χωρίσατε τὰς λέξεις εἰς συλλαβάς.

5. ΜΑΚΡΑΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΣΥΛΛΑΒΑΙ

Νέ-ος, φω-νή, ἀ-δελ-φός, ἔν-δο-ξος, πε-τει νός.

Βραχεῖα λέγεται ἡ συλλαβή, ὅταν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, π.χ. νέ-ος.

Μακρὰ λέγεται ἡ συλλαβή, ὅταν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογον, π. χ. ἦ-ρωσ, πε-τει νός.

Θέσει μακρὰ λέγεται ἡ συλλαβή, ὅταν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ γράμματος, π.χ. ὀ-πλον, ἔ-χθρός, πέ-ψις.

Ὅλαι αἱ δίφθογγοι εἶναι μακραὶ πλὴν τῆς αἰ καὶ οἰ, αἱ ὁποῖαι ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως εἶναι βραχεῖαι, π. χ. κῆποι, χῶραι.

Γύμνασμα. — Ἀντιγράψατε ἐκ τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως πέντε σειρὰς καὶ χωρίσατε τὰς μακρὰς καὶ βραχεῖας συλλαβάς.

6. ΤΟΝΟΙ

Λό-γος, κῆ-πος, ἄν-θρω-πος, χα-λῆ.

Ἐκάστης λέξεως μία συλλαβὴ προφέρεται δυνατώτερα τῶν ἄλλων συλλαβῶν καὶ δέχεται ἓν σημεῖον τὸ ὁποῖον λέγεται **τόνος**.

Τόνοι εἶναι ἡ **ὄξεϊα** (´) καὶ ἡ **περισπωμένη** (˘).

Ἡ ὄξεϊα τίθεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, παραληγούσης καὶ προ-παραληγούσης, π. χ. κα-λός, λό-γος, ἄν-θρω-πος.

Όταν ἡ ὀξεῖα τίθεται ἐπὶ τῆς ληγούσης ἢ λέξις λέγεται **ὀξύτονος**, π. χ. *κα-λός*, ὅταν τίθεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης λέγεται **παροξύτονος**, π. χ. *λό-γος*, ὅταν τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης λέγεται **προπαροξύτονος**, π. χ. *ἄνθρωπος*.

Ἡ **περισπωμένη** τίθεται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ παραληγούσης, π. χ. *ἄ-λω-πε κῆ*, *ἠῶ-ρον*. Ὅταν ἡ περισπωμένη τίθεται ἐπὶ τῆς ληγούσης ἢ λέξις λέγεται **περισπωμένη**, π. χ. *ἄ-γα-πῶ*, ὅταν τίθεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης λέγεται **προπερισπωμένη**, π. χ. *δῶ-ρον*.

Εἰς τὰς διφθόγγους ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος, π. χ. *αὔρα*, *αἶμα*.

Βαρύτονος λέγεται ἡ λέξις, ὅταν δὲν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, π. χ. *μῆλον*, *λέγω*.

Γύμνασμα.— Ἀντιγράψατε ἐκ τοῦ μαθήματος 5 λέξεις ὀξύτόνους, 5 παροξυτόνους, 5 προπαροξυτόνους, 5 περισπωμένας καὶ 5 προπερισπωμένας.

7. ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

Λό-γος, *πό-νος*, *λέ-γω*.

Ἡ βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη δέχεται πάντοτε ὀξεῖαν.

ἄγ-γε-λος, *πάν-σο-φος*.

Ἡ προπαραλήγουσα τονιζομένη δέχεται πάντοτε ὀξεῖαν.

(*ἄνθρωπος*) *ἄν-θρώ-πον*.

Όταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται.

μή-τηρ, *γέ-ρων*.

Όταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ παραλήγουσα τονιζομένη δξύνεται.

μῆ-λον, *δῶ-ρον*.

Μακρὰ παραλήγουσα τονιζομένη πρὸ βραχείας ληγούσης περισπᾶται.

βασιλεῦ, *οὐρανοῦ*.

Πᾶσα λέξις λήγουσα εἰς *-ευ* καὶ *-ου* περισπᾶται πλὴν τοῦ *ιδού*.

καλῶς, *κακῶς*.

Τὰ εἰς *-ως* λήγοντα ἐπιρρήματα τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται.

Γύμνασμα.— Νὰ ἀντιγραφῶσιν οἱ κανόνες τοῦ τονισμοῦ μὲ ἀνάλογα παραδείγματα.

8. ΑΤΟΝΟΙ ΛΕΞΕΙΣ

Ἄι λέξεις αἱ ὁποῖαι δὲν δέχονται τόνον λέγονται **ἄτονοι** λέξεις, εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς 10 :

α') Οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **δ, ἦ, οἶ, αἶ**.

β') Αἱ τρεῖς προθέσεις **ἐν, εἰς, ἐκ** (ἢ **ἐξ** πρὸ φωνήεντος).

ο') Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις **ὦς, οὖ, εἶ**.

Γύμνασμα.— Εὗρατε τὰς ἀτόνους λέξεις τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως καὶ γράψατε αὐτάς.

9. ΕΓΚΛΙΤΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

Ὁ πατήρ μου, ἡ οἰκία μου, ἐμάνθανόν τινες.

Λέξεις τινὲς μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι ἀπαντῶσιν εἰς τὸν λόγον χωρὶς τόνον. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται **ἐγκλιτικαί**, καὶ εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι **μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, μᾶς, σᾶς, τοῦ, τῆς, τῶν**.

2) Τὰ ἀόριστα ἐπιρρήματα **πῶς, πού, πόθεν, ποτέ**.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς, τί** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.

4) Τὰ μόρια **γε, τε, περ, δε, νῦν**.

Παρατηρήσεις.

1. Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον :

α) Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη, π. χ. *ὁ πατήρ μου, ἐπαινῶ τινα*.

β) Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν μονοσύλλαβον, π. χ. *φίλος τις*.

2. Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως :

α) Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος ἢ προπερισπωμένη, ἢ ἄτονος, π. χ. *πρόσωλόν τι, νῆσος τις, ἐν τινὶ οἰκίᾳ*.

3. Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις φυλάττουσι τὸν τόνον των :

α) Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον, π. χ. *φίλοι τινὲς ἦλθον*.

β) Ὅταν αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις λέγονται μετ' ἐμφάνσεως, π. χ. εἰς σὲ ἔδωκα χρήματα.

4. Ὅταν πολλαὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις τύχωσιν ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, τότε ἐκάστη τούτων ἀναβιβάζει τὸν τόνον καὶ ἡ τελευταία μένει ἄτονος, π. χ. ἐὰν τίς ποτε ἔλθῃ, δῶσέ μάς τινα ἐξ αὐτῶν.

Γύμνασμα.—Νὰ ἀντιγραφῶσι καὶ τονισθῶσι τὰ ἐξῆς :

Λογος τις. Ἀνθρωποι τινες. Το μηλον μου. Φιλοι τινες Μητε να λεγη τις μητε να πραττη το κακον Κηποι τινες εινε καια φυτοι απο οπωροφορα δενδρα. Η φωλεα του. Η μνημη των.

10. ΠΝΕΥΜΑΤΑ

Ὅπλον, οἰκία, ὕδωρ, ῥόδον.

Αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι ἄρχονται ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἢ τοῦ συμφώνου ρ δέχονται πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο : ἡ *ψιλῆ* (') καὶ ἡ *δασεῖα* (').

Εἰς τὰς διφθόγγους τὸ πνεῦμα τίθεται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος, π. χ. αὐτός, οὔτιος.

Ὑ-πνος, ῥόδον.

Ὅσαι λέξεις ἄρχονται ἀπὸ *υ* ἢ *ρ* δασύνονται.

Οἱ μονοσύλλαβοι τύποι τοῦ ἄρθρου *δ*, *η*, *ολ*, *αι* δασύνονται.

Ἐπίσης δασύνονται αἱ λέξεις *εἰς*, *εξ*, *επτὰ*, *ἐκατόν*, *ἄμα*, *ἔως*, *ὡς*, *ἐνεκα*, *ἐνεκεν*.

Γύμνασμα.—Ἀντιγράψατε καὶ ἐκμάθετε τὰς κάτωθι δασυνομένας λέξεις :

Ἄγιος, ἀγρός, αἷμα, Ἄδης, ἄλας, ἀλμυρός, ἄμαξα, ἀρπάζω, ἀπαλός, ἁμαρτία, ἄμα, ἔδρα, Ἑλλάς, Ἑλένη, Ἑλλη, Ἑλικών, ἐορτή, ἐροπετόν, ἔλος, ἐρμηγεία, ἐσπέρα, εὐρίσκω, ετοιμάζω, Ἐφαιστος, ἡγεμών, ἡμέρα, ἡμερος, ἡσυχος, ἡδονή, ἡδύς, ἡλικία, ἡλιος, ἡρως, ἰδρώς, ἰερόν, ἰκανός, ἰερεύς, ἰστός, ἱστορία, ἵππος, ἰδρώω, ἰκετεύω, ὁδός, Ὅμηρος, ὀμαλός, ὀμοιος, ὀμοῦ, ὀπλον, ὀρκος, ὀστις, ὀρμή, ὀριον, ὄρα, ὄς, ὄριμος, ὄραϊτος.

11. ΕΚΘΛΙΨΙΣ

Προήχθη κατ' ἐκλογήν.

Ἐρχομαι ἐφ' ἀμάξης.

Ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς προηγουμέ-

νης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρχτικοῦ φωνήεντος τῆς ἐπομένης λέγεται **ἐκθλιψις**.

Σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως τίθεται ἡ **ἀπόστροφος** (')

Ἐφ' ἡμῶν=ὕπὸ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν=κατὰ ἡμῶν.

Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μείνει τὸ σύμφωνον π ἢ τ καὶ ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τρέπεται τὸ π εἰς φ καὶ τ εἰς θ.

Ὁ τόνος τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος ἀποβάλλεται.

Παρέχω=παρὰ ἔχω,

διέρχομαι=διὰ ἔρχομαι,

παρέλαβον=παρὰ ἔλαβον,

κάθοδος=κατὰ ὁδός.

Ἐκθλιψις γίνεται καὶ εἰς τὰς συνθέτους λέξεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν τίθεται ἀπόστροφος.

Πρὸ ὀλίγου ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος.

Περὶ αὐτοῦ ὠμίλησα σήμερον.

Τὸ φωνῆεν τῆς προθέσεως **πρὸ** καὶ **περὶ** δὲν ἐκθλίβεται.

Γύμνασμα.—Νὰ γίνῃ ἐκθλιψις εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις:

1. Κατὰ ἐκείνου, κατὰ αὐτῶν, κατὰ ἐκάστην, κατὰ ὀρίζω.

2. Ἀπὸ ἔρχομαι, ἐπὶ εὐρίσκω διὰ ἐλάμβανον, ὑπὸ ἀρπάζω, ἀπὸ αἰρῶ.

12. ΚΡΑΣΙΣ

Τὸ ἐναντίον=τοῦναντίον,

καὶ ἄν=κᾶν,

τὰ ἄλλα=τάλλα.

Ἡ συγχώνευσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μετὰ τοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς ἐπομένης λέξεως λέγεται **κράσις**. Σημεῖον τῆς κράσεως εἶναι ἡ **κορωνίς** (').

Γύμνασμα.—Νὰ γίνῃ κράσις εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις:

Τὸ αὐτό, τὸ ἐλάχιστον, τὸ ἕτερον, τὸ ἱμάτιον, τὸ ἐναντίον, τοῦ οὐρανοῦ.

13. ΣΥΝΑΙΡΕΣΙΣ

Νικάω - νικῶ, ποιέω, — ποιῶ.

Χρυσέος—χρυσοῦς, ἀμυγδαλέα—ἀμυγδαλή.

Ἀθηνάα—Ἀθηναῖ.

Ἡ συγχώνευσις δύο φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου ἐν τῇ αὐτῇ λέξει εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ μίαν διφθογγον λέγεται **συναίρεσις**.

Τιμάεις = *τιμᾶς*.

Ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συναιρουμένων φωνηέντων ἔχη δίφθογγον μὲ *ι*, τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτον φωνήεν δέχεται ὑπογεγραμμένην.

Γαλέα = *γαλῆ*, = *εσταῶς* = *εστῶς*.

Ἡ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτουσα λήγουσα περισπᾶται μὲν ὅταν τονίζεται τὸ πρῶτον τῶν συναιρουμένων φωνηέντων, ὀξύνεται δὲ ὅταν τονίζεται τὸ δεύτερον.

Γύμνασμα. — *Νὰ γίνῃ συναίρεσις τῶν ἐξῆς :*

Τιμάω, νικάεις, ποιέομαι, γαλέα, Ἐομέας.

14. ΑΦΑΙΡΕΣΙΣ

Ἔρχομαι ἐγὼ καὶ ἔρχομαι ἴγῳ.

Μοῦ ἔφυγε καὶ μοῦ ἴφυγε.

Ἡ ἀποβολὴ τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς ἐπομένης πρὸ τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τῆς προηγουμένης λέγεται **ἀφαιρέσις**.

Σημεῖον τῆς ἀφαιρέσεως εἶναι πάλιν ἡ **ἀπόστροφος** (').

Ὅλοι ἐπάνω στὴ δουλειά.

Ὅλοι ἴπάνω σ' τὴ δουλειά.

Αἱ περισσότεραι ἀφαιρέσεις συναντῶνται εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰ ποιήματα τὰ ὅποια εἶναι γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν.

Συνήθως ἡ ἀπόστροφος ὡς σημεῖον ἀφαιρέσεως δὲν γράφεται εἰς τὰ κείμενα, π. χ.

Μοῦ ἐπῆρε τὸ βιβλίον.

Μοῦ πῆρε τὸ βιβλίον.

Γύμνασμα. — *Νὰ γράψετε ὅλας τὰς ἐκθλίψεις καὶ ἀφαιρέσεις τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως.*

15. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Οἱ τόνοι, τὰ πνεύματα, ἡ ἀπόστροφος καὶ ἡ κορωνίς εἶναι σημεῖα, τὰ ὅποια μεταχειρίζομεθα ὅταν γράφωμεν. Τὰ σημεῖα αὐτὰ λέγονται **ὀρθογραφικὰ σημεῖα**. Ἐκτὸς τῶν σημείων τούτων ἔχομεν καὶ τὰ ἐξῆς :

1) Τὰ **διαλυτικὰ** (· ·). Ταῦτα τίθενται ἐπὶ τοῦ *ι* ἢ τοῦ *υ*, ὅταν οἱ φθόγγοι οὗτοι ἀναγινώσκονται κεχωρισμένως τῶν ἀμέσως προηγουμένων αὐτῶν φωνηέντων, π. χ. *ἀϋπνία, εὐνοϊκός*.

Συνήθως, όταν τονίζεται προηγούμενον φωνήεν, παραλείπονται τὰ διαλυτικά, π. χ. *Μάιος*, *ἄυλος*.

2) Ἡ *ἀπόστροφος* (·). Αὕτη τίθεται μεταξύ τοῦ *θ* καὶ τοῦ *τι* τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *θ,τι* πρὸς διαστολήν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου *οτι*.

Π. χ. *γράφε οτι θέλεις. Γράφε, οτι θέλεις νὰ ἔλθῃς καὶ σύ.*

Εἰς τὰ ὀρθογραφικὰ σημεῖα ὑπάγονται καὶ τὰ *σημεῖα σίξεως*.

Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

Ἡ *τελεία* (·), ἣτις τίθεται ὅταν τελειώσῃ τὸ νόημα τοῦ λόγου.

Ἡ *ἄνω τελεία* (·), ἣτις χωρίζει δύο προτάσεις αἰτινες α-νερχόμεναι μίαν σκέψιν μας.

Τὸ *κόμμα* (·), τὸ ὁποῖον χωρίζει τὰς λέξεις καὶ τὰς μικρὰς προτάσεις.

Τὸ *ἑρωτηματικὸν* (;), τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς προτάσεως ὅταν ἐρωτῶμεν.

Τὸ *θαυμαστικὸν* (!), τὸ ὁποῖον τίθεται ὅταν θαυμάζωμεν ἢ ἀποροῦμεν ἢ λυπούμεθα.

Αἱ *παρενθέσεις* (), αἱ ὁποῖαι τίθενται ὅταν θέλωμεν νὰ ἐπεξηγήσωμεν μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας λέξεις.

Τὰ *εἰσαγωγικά* « », ἐντὸς τῶν ὁποίων περικλείομεν λόγον ἄλλου προσώπου αὐτολεξεῖ προφερόμενον.

Τὰ *ἀποσιωπητικά* (...), τὰ ὁποῖα τίθενται ὅταν ἀποσιωπῶμεν λέξεις τινάς, τὰς ὁποίας δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν.

Ἡ *παῦλα* (—), ἣ ὁποία τίθεται ὅταν ἀλλάξῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου.

Τὸ *διαιρετικὸν* (-), μὲ τὸ ὁποῖον χωρίζομεν τὰς συλλαβὰς.

Αἱ *δύο στιγμαὶ* (:), αἱ ὁποῖαι τίθενται πρὸ μιᾶς ἐπεξηγησεως, ἀπαριθμήσεως ἢ ἀναφορᾶς χωρίου συγγραφῆς.

Γύμνασμα.— Ἀντιγράψατε ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως 3 προτάσεις πὸν νὰ ἔχουν τελείας, ἄνω τελείας καὶ κόμματα. Σχηματίσατε 2 προτάσεις μὲ ἑρωτηματικὸν καὶ 2 μὲ θαυμαστικόν. Γράψατε ἀνὰ μίαν πρότασιν πὸν νὰ χρειάζονται παρενθέσεις, εἰσαγωγικά καὶ ἀποσιωπητικά.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

16. ΛΟΓΟΣ. ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Λόγος είναι ἡ ἔκφρασις τῶν σκέψεών μας. Εἶναι δὲ ὁ λόγος: **προφορικὸς** καὶ **γραπτὸς**.

Ὁ λόγος ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις. Τὰ διάφορα εἶδη τῶν λέξεων ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ λόγος λέγονται **μέρη τοῦ λόγου**.

Τὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι **δέκα** :

1. ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

Ὁ ἄνθρωπος	οἱ λόγοι
ἡ οἰκία	αἱ οἰκίαι
τὸ βιβλίον	τὰ δένδρα

Αἱ λέξεις **ὁ**, **ἡ**, **τό**, αἴτινες τίθενται πρὸ τῶν ὀνομάτων διὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὰ γνωστὰ καὶ ὠρισμένα, λέγονται **ἄρθρα**.

2. ΟΝΟΜΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΝ

Ὁ Πέτρος, **ἡ ἀηδών**, **τὸ θρανίον**.

Τὰ πρόσωπα, τὰ ζῶα καὶ τὰ πράγματα λέγονται **ὀνόματα οὐσιαστικά**.

3. ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΘΕΤΟΝ

Ὁ καλὸς κῆπος, **ἡ ὠραία οἰκία**, **τὸ ὑψηλὸν δένδρον**.

Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται πάντοτε μετὰ οὐσιαστικοῦ καὶ δηλοῦσι τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα αὐτοῦ, λέγονται **ἐπίθετα**.

4. ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

Ἐγὼ τρώγω. **σὺ** μελετᾷς, **αὐτὸς** παίζει.

Αἱ λέξεις, αἴτινες τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων, λέγονται **ἀντωνυμιαί**.

5. ΡΗΜΑ

Ἐγὼ παίζω, **σὺ** ἀκούεις, **αὐτὸς** δμιλεῖ, **ἐγὼ** ἐνδύομαι.

Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερῶνουν τί κάμνει ἢ πῶς εὐρίσκεται τις, λέγονται **ῥήματα**.

6. ΜΕΤΟΧΗ

Ὁ λάμπων ἥλιος, ἡ λάμπουσα σελήνη, οἱ γράψαντες ἐπιστολήν.

Αἱ λέξεις αἵτινες δηλοῦσι τί πρέπει τις ἢ πῶς εὐρίσκεται ἢ προσδιορίζουσιν ἐπιθετικῶς ἢ ἄλλως πως τὸ ὄνομα λέγονται *μετοχαί*.

7. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἰς τὴν πόλιν, καταβαίνω, ὑποχωρῶ.

Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις *ἐν, εἰς, ἐκ, σύν, πρὸς, πρό* καὶ αἱ δισύλλαβοι *ἀνά, κατά, διά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἐπί, περὶ, ἀμφί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ*, αἵτινες τίθενται πρὸ τῶν λέξεων χωριστὰ ἢ πρὸ τῶν λέξεων ἠνωμένοι εἰς μίαν ὁμοῦ λέγονται *προθέσεις*.

8. ΕΠΙΡΡΗΜΑ

Χθὲς ἦλθεν ὁ διδάσκαλός μου (χρόνος)

Ἐνταῦθα εὐρίσκεται ὁ ἀδελφός μου (τόπος)

Ἐὐγενῶς ἐφέρθη (τρόπος)

Τετράκις ἔγραψε (ποσόν).

Αἱ λέξεις, αἵτινες προσδιορίζουσι κατ' ἔξοχὴν τὰ ῥήματα, λέγονται *ἐπιρρήματα*.

9. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Ἐγὼ καὶ σὺ γράφομεν.

Ἐγὼ μὲν γράφω, ἐσὺ δὲ μελετᾷς.

Ἐπιθυμῶ νὰ ἔλθω εἰς τὸ σχολεῖον.

Αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι συνδέουσιν ἄλλας λέξεις ἢ προτάσεις, λέγονται *σύνδεσμοι*.

10. ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ

ὦ! τοῦ θαύματος

φεῦ! τί ἔπαθον

ᾄ! ᾄ! τί ὠραῖος εἶναι

ὦ! φίλε μου

εὔγε! ἀγαπητέ μου.

Αἱ λέξεις, αἵτινες φανερῶνουςι πάθη ψυχῆς, λέγονται *ἐπιφωνήματα*.

17. ΚΛΙΤΑ ΚΑΙ ΑΚΛΙΤΑ

Ἐκ τῶν μερῶν τοῦ λόγου τὰ ἄρθρα, τὸ ὄνομα οὐσιαστικόν, τὸ ὄνομα ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, τὸ ῥῆμα καὶ ἡ μετοχή, διότι κλί-

νονται (ἀλλάζουν μορφήν), λέγονται **κλιτὰ** μέρη τοῦ λόγου· τὰ δὲ ὑπόλοιπα **προθέσεις**, **ἐπίρροημα**, **σύνδεσμος** καὶ **ἐπιφώνημα** λέγονται **ἄκλιτα**, διότι δὲν κλίνονται.

18. ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Πηγαίνω εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἐπλανήθην ἀνά τὸ ὄρος.

Ἐδρισκόμεθα ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων, λέγονται **προθέσεις**. Αἱ προθέσεις εἶναι 18, ἕξ μονοσύλλαβοι : *ἐν, εἰς, ἐκ, σύν, πρὸς, πρὸ*, καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : *ἀνά, κατά, διά, μετά, παρά, ἀντί, ἐπί, περὶ, ἀμφί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ*.

Αἱ ἕξῃς λέξεις, *ἄνευ, χωρὶς, ἔνεκα, ἔνεκεν, ἄχρι, μέχρι*, λέγονται **καταχρηστικαὶ προθέσεις**.

Γύμνασμα. — *Νὰ εὔρετε εἰς τὸ σημερινὸν μάθημα τὰς προθέσεις καὶ νὰ τὰς ξεχωρίσετε· γράψατε χωριστὰ τὰς μονοσυλλάβους καὶ χωριστὰ τὰς δισυλλάβους.*

Σύνθεσις λέξεων μετὰ προθέσεων.

Διὰ—ἔρχομαι=διέρχομαι

πρὸ—τρέχω=προτρέχω

περὶ—ἔρχομαι=περιέρχομαι.

Πολλάκις αἱ προθέσεις συντίθενται μετ' ἄλλων λέξεων.

Κατὰ τὴν ἔκθλιψιν τὸ τελικὸν φωνῆεν τῶν προθέσεων ἀποβάλλεται πλὴν τῶν προθέσεων *πρὸ* καὶ *περὶ*, π. χ.

Κατὰ - ἔσβεσε=κατέσβεσε

διὰ—ἔρχομαι=διέρχομαι

περὶ—ἔρχομαι=περιέρχομαι.

Τὸ *ν* τῶν προθέσεων *ἐν* καὶ *σύν* ἐν τῇ συνθέσει τῶν λέξεων πρὸ τῶν χειλοφώνων (*π, β, φ*) καὶ τοῦ *ψ* μετατρέπεται εἰς *μ*, π. χ. *συν-πονῶ=συμπονῶ, συν-πλάλω=συμφάλλω.*

Πρὸ τῶν οὐρανισκοφώνων (*κ, γ, χ*) καὶ τοῦ *ξ* τρέπεται εἰς *γ*, π. χ. *συν-κοῖνω=συγκοῖνω, συν-ξέω=συγξέω.*

Πρὸ τῶν ὑγρῶν (*λ, ρ*) καὶ τοῦ *μ* ἀφομοιοῦται, π. χ. *συν-λαμβάνω=συλλαμβάνω, συν-ροῆ=συρροῆ, συν-μαθητῆς=συμμαθητῆς.*

Πρὸ τοῦ ρ μένει ἀμετάβλητον, π. χ. ἐν-ρίπτω=ἐνρίπτω.

Τὸ ν τῆς προθέσεως σὺν πρὸ τοῦ σ τρέπεται εἰς σ ἐὰν ἀκολουθῇ φωνῆεν, ἄλλως ἀποβάλλεται, π. χ. συν-σιτῶ=συσσιτῶ, συν-στέλλω=συστέλλω.

Ἐπίσης ἀποβάλλεται καὶ πρὸ τοῦ ξ, π. χ. συν-ζῶ=συζῶ.

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Ἦ Πέτρος εὐρίσκειται ἐκεῖ πλησίον.

Ἦ πατήρ μου ἦλθε σήμερον

Ἦ Γεώργιος πολλάκις γράφει ὥραϊα.

Αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις, αἱ ὁποῖα προσδιορίζουν (συμπληρώνουν) τὰ ῥήματα κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν, λέγονται **ἐπιρρήματα**. Ἐπιρρήματα εἶναι :

1) **Τοπικά**, τὰ ὁποῖα φανερώνουν τόπον, π. χ. (εὐρίσκομαι) ἐδῶ, ἐκεῖ, κάτω, ἐπάνω, ἐντός ἔξω, πλησίον, ἐμπρός, ὀπίσω κλ.

2) **Χρονικά**, τὰ ὁποῖα φανερώνουν χρόνον, π. χ. σήμερον, αὔριον, χθές, πέρσι, ἄλλοτε, ἔνωρίς.

3) **Τροπικά**, τὰ ὁποῖα φανερώνουν τρόπον, π. χ. καλῶς, δικάϊως, λάθρα, τροχάδην, ἑλληνιστί.

4) **Ποσοτικά**, τὰ ὁποῖα φανερώνουν ποσόν, π. χ. πολύ, ὀλίγον, σφόδρα, ἅπαξ, δὶς, πολλάκις.

5) **Βεβαιωτικά καὶ ἀρνητικά**, ἰάχα, ναί, μάλιστα, οὐδόλως, δῆθεν.

Γύμνασμα. — Εὐρετε εἰς τὸ σημερινὸν μάθημα τῆς ἀναγωγῆς τὰ ἐπιρρήματα καὶ γράψατε αὐτὰ κατ' εἶδος χωριστά. Νὰ εὐρετε τὰ ἐπιρρήματα εἰς τὰς κάτωθι προτάσεις :

Χθὲς μετέβημεν εἰς τὴν ἐξοχὴν. Λίαν ἐνωρίς συνεκεντρώθημεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, ὁπόθεν ἐγένετο ἡ ἐκκίνησις. Μετέβημεν εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου ἐμείναμεν ὅλην τὴν ἡμέραν. Πόσον ὥραϊα διεσκεδάσαμεν.

3. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Ἔγὼ μὲν παίζω, σὺ δὲ μελετᾷς.

Πηγαίνω εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα μάθω γράμματα καὶ γίνω καλὸς ἀνθρώπος.

Αἱ λέξεις, αἵτινες συνδέουσι λέξιν μὲ λέξιν ἢ πρότασιν μὲ πρότασιν, λέγονται **σύνδεσμοι**.

Οἱ συχνότεροι εἶναι οἱ ἑξῆς :

α) **Συμπλεκτικοί**, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.

β) **Διαζευκτικοί**, ἢ—ἢ, εἴτε—εἴτε.

γ) **Ἀντιθετικοί**, μή, δέ, ἀλλά, ὁμως, καίτοι.

δ) **Συλλογιστικοί**, λοιπόν, ὥστε, ἄρα.

ε) **Αἰτιολογικοί**, διότι, ἐπειδή.

ς) **Ὑποθετικοί**, εἰ, εἰάν, ἄν.

ζ) **Χρονικοί**, ὅτε, ὅταν, ὁπόταν, ἀφοῦ, πρῖν, ἅμα, μέχρι.

η) **Τελικοί**, ἵνα, ὅπως, νά.

θ) **Εἰδικοί**, ὡς, ὅτι.

Γύμνασμα.— Εὔροτε καὶ ἀντιγράψατε τοὺς συνδέσμους τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς ἀναγνώσεως.

4. ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

ᾠ! Πέτρε ἔλα ἐδῶ.

Εὔγε! Γεώργιε.

Ἄλλοίμονον! εἰς τοὺς ἀμελεῖς.

Αἱ λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζομεν χαρὰν, λύπην, θαυμασμόν, ἔκπληξιν, λέγονται **ἐπιφωνήματα**.

Τὰ συχνότερα εἶναι τὰ ἑξῆς :

ᾠ, ὦ, πωπῶ, εὔγε, ἀλλοίμονον, οὐαί, ἄ.

Γύμνασμα.— Γράψατε τρεῖς προτάσεις μὲ ἐπιφωνήματα χαρᾶς καὶ τρεῖς μὲ ἐπιφωνήματα λύπης.

19. ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ὁ Γεώργιος, ὁ Λέων, ἡ τράπεζα,

ἡ ἐλεημοσύνη, ὁ ὕπνος, ἡ εὐγένεια.

Αἱ λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν τὰ πρόσωπα, τὰ ζῶα, τὰ πράγματα, τὴν πρᾶξιν, τὴν κατάστασιν, ἢ τὴν ιδιότητα, λέγονται **ὀνόματα οὐσιαστικά**.

α) **Ὀυσιαστικὰ συγκεκριμένα καὶ ἀφηρημένα.**

Ἔσα ὀνόματα ἀντιλαμβανόμεθα μὲ τὰς αἰσθήσεις μας λέγονται **συγκεκριμένα**, π. χ. ὁ πατήρ, ὁ πίναξ, τὸ χωρίον, ἕσα φανερόνουν πρᾶξιν, κατάστασιν ἰδιότητα λέγονται **ἀφηρημένα**, π. χ. ἡ εὐσέβεια, ἡ κακία, ἡ ἀνδρεία.

Γύμνασμα.— Νὰ γραφῶσι 5 οὐσιαστικά, 5 συγκεκριμένα καὶ 5 ἀφηρημένα.

β') Κύρια και προσηγορικά.

Αἱ Ἀθῆναι, τὰ Καλάβρυτα, ὁ Σωκράτης.

Ὅσα οὐσιαστικὰ φανερῶνουν ἓν ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶν ἢ πρᾶγμα λέγονται **κύρια**.

Τὸ πρόβατον, τὸ βιβλίον.

Ὅσα οὐσιαστικὰ φανερῶνουν πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα τοῦ αὐτοῦ εἴδους λέγονται **προσηγορικά**.

Εἰς τὰ κύρια ὀνόματα τὸ πρῶτον γράμμα εἶναι κεφαλαῖον, π. χ. Πέτρος, Διογένης.

Κύρια ὀνόματα εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων, τῶν πόλεων, τῶν ὀρέων, τῶν νήσων, τῶν ποταμῶν, τῶν λιμνῶν.

Γύμνασμα.— 1) Νὰ χωρισθῶσιν εἰς χωριστὰς στήλας τὰ **συγκεκριμένα** καὶ τὰ **ἀφηρημένα**: τὰ παιδιὰ, ἢ ἀλώπηξ, ὁ ἄμνος, ἢ ἀλήθεια, ἢ ἀρετή, ἢ ἀγαθότης, ἢ εὐγένεια, ἢ φιλοanthropία, ἢ εἰρήνη, ἢ πίστις, τὸ ψεῦδος, ἢ ἐλπίς.

2) Νὰ χωρισθῶσιν εἰς χωριστὰς στήλας τὰ **κύρια** καὶ τὰ **προσηγορικά**: αἱ Πάτριαι, ἢ Ἁγία Λαύρα, ἢ νῆσος, ἢ πόλις, ὁ ἄνθρωπος, ὁ κύων, ὁ λαγός, ὁ Πλάτων, ὁ Περικλῆς, ἢ Εὐβοια, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Πηγεῖός, ἢ Φενεός.

2. ΟΝΟΜΑΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Ὁ λευκὸς τοῖχος, ὁ ἰσχυρὸς λέων, ἡ ψυχρὰ ἡμέρα.

Αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι φανερῶνουν τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν λέγονται **ἐπίθετα**.

Γύμνασμα.— Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω προτάσεις καὶ ὑπογραμμίσατε τὰ ἐπίθετα:

Ὁ ποταμὸς εἶναι βαθύς. Ἡ ἀηδὼν εἶναι πτηνόν. Ἡ ἀλώπηξ εἶναι πονηρά. Ὁ χάρτης εἶναι λευκός. Τὸ ψῆχος εἶναι δριμύ. Ἡ ὁδὸς εἶναι εὐθεῖα. Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος.

20. ΓΕΝΗ — ΑΡΘΡΑ

ὁ Γεώργιος, ἡ οἰκία, τὸ παιδίον.

Τὰ γένη τῶν ὀνομάτων εἶναι τρία: **ἄρσενικόν**, **θηλυκόν** καὶ **οὐδέτερον**.

Τὰ ἄρσενικὰ λαμβάνουν τὸ ἄρθρον **ὁ**, τὰ θηλυκὰ τὸ ἄρθρον **ἡ** καὶ τὰ οὐδέτερα τὸ ἄρθρον **τό**.

Αἱ λέξεις **ὁ**, **ἡ**, **τό** λέγονται **ἄρθρα**.

21. ΑΡΙΘΜΟΙ

Ὁ ἄνθρωπος πρῶγει, οἱ ἄνθρωποι πρῶγουν.

Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο, ὁ ἐνικός καὶ ὁ πληθυντικός. Ὁ μὲν ἐνικός φανερώνει ἓν πρόσωπον, ἓν ζῷον ἢ ἓν πρᾶγμα, ὁ δὲ πληθυντικός πολλά.

22. ΠΤΩΣΕΙΣ — ΚΛΙΣΕΙΣ

Ὁ δρόμος εἶναι καθαρὸς
τοῦ δρόμου τὰ δένδρα εἶναι ὠραῖα
ἐν τῷ δρόμῳ ὑπάρχουν δένδρα
τὸν δρόμον καθαρίζει ὁ ἄνθρωπος
ὦ δρόμε, πόσον καθαρὸς εἶσαι!
οἱ δρόμοι εἶναι καθαροὶ
τῶν δρόμων τὰ δένδρα εἶναι ὠραῖα
ἐν τοῖς δρόμοις ὑπάρχουν δένδρα
τοὺς δρόμους καθαρίζουν οἱ ἄνθρωποι
ὦ δρόμοι, πόσον καθαροὶ εἶσθε!

Αἱ μεταβολαὶ αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰ ὀνόματα καὶ εἰς τοὺς δύο ἀριθμοὺς λέγονται **πτώσεις**.

Αἱ πτώσεις εἶναι ὅ : **ὀνομαστική, γενική, δοτική, αἰτιατική** καὶ **κλητική**.

Ἡ ὀνομαστική καὶ κλητική λέγονται **ὄρθαι**, αἱ δὲ γενική, δοτική καὶ αἰτιατική **πλάγαι** πτώσεις.

Τὰ ὀνόματα, ὅταν κλίνωνται, μεταβάλλουν τὸ τελευταῖον μέρος των.

Τὸ μεταβαλλόμενον μέρος τοῦ ὀνόματος λέγεται **κατάληξις**, τὸ ἀμετάβλητον **θέμα** ἢ **ῥίζα** καὶ τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος **χαρακτήρ**, π. χ. **ποταμός** : **ποταμ** = θέμα : **ος** = κατάληξις : **μ** = χαρακτήρ.

Κλίσεις λέγονται οἱ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους κλίνονται τὰ ὀνόματα.

Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς : **πρώτη, δευτέρα** καὶ **τρίτη**.

23. ΚΛΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

<i>Ἐνικός ἀριθμός.</i>			<i>Πληθυντικός ἀριθμός.</i>		
<i>Ἄρσεν.</i>	<i>Θηλ.</i>	<i>Οὐδέτ.</i>	<i>Ἄρσεν.</i>	<i>Θηλ.</i>	<i>Οὐδέτ.</i>
<i>Ὀν.</i> ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τά
<i>Γεν.</i> τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
<i>Δοτ.</i> τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
<i>Αἰτ.</i> τὸν	τὴν	τὸ	τούς	τάς	τά
<i>Κλ.</i> ὃ	ᾧ	ᾧ	ᾧ	ᾧ	ᾧ

Τὰ ἄρθρα κλητικὴν δὲν ἔχουν· ἀντὶ τῆς κλητικῆς λαμβάνουν τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ᾧ.

Γύμνασμα. — 1) *Εὗρετε 5 ἀρσενικά καὶ σημειώσατε μὲ μίαν γραμμὴν τὸ ἄρθρον*, ὁμοίως 5 θηλυκὰ καὶ 5 οὐδέτερα.

2) *Νὰ τεθῇ τὸ κατάλληλον ἄρθρον* : — *πετεινός*, — *ὀφθαλμῶν*, — *ἄνθρωπον*, — *μηλέαν*, — *ἀγελάδος*, — *ἔμποι*, — *εἰκόνες*, — *μήλων*, — *ἀλώπηξ*, — *ἄρεται*, — *πατρὶς*, — *ἄγγέλων*, — *ποταμόν*, — *ἄγγελον*.

ΚΛΙΣΙΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

24. ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Ὁ ταμί-ας, ὁ κρι-τής, ἡ θάλασ-σα, ἡ φων-ή.

Κατὰ τὴν πρώτην κλίσειν κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά εἰς -ας ἢ εἰς -ης, γεν. *ου*, καὶ θηλυκὰ εἰς -α ἢ εἰς -η, γεν. *ας ης*.

1. ΑΡΣΕΝΙΚΑ

Ἐνικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i> ὁ	ταμί-ας	ὁ	εἰρηνοδίκ-ης	ὁ	κριτ-ής
<i>Γεν.</i>	τοῦ ταμί-ου	τοῦ	εἰρηνοδίκ-ου	τοῦ	κριτοῦ
<i>Δοτ.</i>	τῷ ταμί-α	τῷ	εἰρηνοδίκ-η	τῷ	κριτ-ῇ
<i>Αἰτ.</i>	τὸν ταμί-αν	τὸν	εἰρηνοδίκ-ην	τὸν	κριτ-ήν
<i>Κλ.</i>	ᾧ ταμί-α	ᾧ	εἰρηνοδίκ-η	ᾧ	κριτὰ

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	οἱ ταμί-αι	οἱ	εἰρηνοδίκ-αι	οἱ	κριτ-αὶ
<i>Γεν.</i>	τῶν ταμι-ῶν	τῶν	εἰρηνοδίκ-ῶν	τῶν	κριτ-ῶν
<i>Δοτ.</i>	τοῖς ταμί-αῖς	τοῖς	εἰρηνοδίκ-αῖς	τοῖς	κριτ-αῖς
<i>Αἰτ.</i>	τούς ταμί-ας	τούς	εἰρηνοδίκ-ας	τούς	κριτ-άς
<i>Κλ.</i>	ᾧ ταμί-αι	ᾧ	εἰρηνοδίκαι	ᾧ	κριτ-αὶ

Γύμνασμα. — 1) *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ *λοχίας*, ὁ *ἐργάτης*, ὁ *Πέροης*, ὁ *βιβλιοπώλης*, ὁ *τελώνης*, ὁ *μαθητής*.

2) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν :* ὁ *ταμίας*, ὁ *παντοπώλης*, ὁ *τελώνης*, ὁ *δεσπότης*, ὁ *γυμνασιάρχης*, ὁ *γεωμέτρης*, ὁ *παιδοτερίβης*.

3) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν ἐνικὸν :* οἱ *ἐργάται*, οἱ *τελῶναι*, οἱ *βιβλιοπῶλαι*, οἱ *δεσπόται*, οἱ *λοχίαι*, οἱ *κριτικοί*, οἱ *γεωμέτροι*.

α) Κύρια ὄνόματα εἰς -ας.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	ὁ	Ρήγας	ὁ	Λουκάς
Γεν.	τοῦ	Ρήγα	τοῦ	Λουκᾶ
Δοτ.	τῷ	Ρήγα	τῷ	Λουκᾶ
Διτ.	τὸν	Ρήγαν	τὸν	Λουκᾶν
Κλ.	ὃ	Ρήγα	ὃ	Λουκᾶ

Γύμνασμα. — *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ *Ρήγας*, ὁ *Γρίβας*, ὁ *Μεταξᾶς*, ὁ *Ἀντίβας*, ὁ *Μελᾶς*.

β) Καταλήξεις ἀρσενικῶν.

	<i>Ἐνικὸς ἀριθμὸς</i>				<i>Πληθυντικὸς ἀριθμὸς</i>
Ὄν.	-ας	ῆ	-ης		-αι
Γεν.			-ου		-ων
Δοτ.	-α	ῆ	-η		^κ -αις
Διτ.	-αν	ῆ	ην		-ας
Κλ.	-α	ῆ	-η -α		-αι

γ) Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως.

1. Τὰ εἰς -ας ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὴν κλητ. τοῦ ἐνικοῦ λήγουσιν εἰς -α, τὰ δὲ εἰς ης εἰς η, π. χ. ὁ *ταμίας*, κλητ. ὦ *ταμία*, ὁ *εἰρηνοδίκης*, κλητ. ὦ *εἰρηνοδίκη*.

Ἐξαιροῦνται καὶ σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν εἰς -α βραχὺ τὰ λήγοντα εἰς -της, -άρχης, -μέτρης, -πώλης, -ώνης, -λάτρης καὶ τὰ ἐθνικὰ *Πέροης* καὶ *Σκύθης* π. χ. ὁ *ἐργάτης*, κλητ. ὦ *ἐργάτα*, ὁ *σχολάρχης*—ὦ *σχολάρχα*, ὁ *γεωμέτρης*—ὦ *γεωμέτρο*, ὁ *παντοπώλης*—ὦ *παντοπῶλα*, ὁ *τελώνης*, ὦ *τελῶνα*, ὁ *εἰδωλολάτρης*—ὦ *εἰδωλολάτρα*, ὦ *Πέροσα*, ὦ *Σκύθα*, τὸ δὲ *δεσπότης* ἀναβιβάζει τὸν τόνον : ὦ *δέσποτα*.

2. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὄλων τῶν ὀνομάτων

τῆς πρώτης κλίσεως τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπᾶται:
π. χ. τῶν νηανιῶν, τῶν Σκυθῶν.

3. Ἡ κατάληξις -ας τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι μικρά.

δ) Ὁ χρόνος τοῦ διχρόνου.
τῆς παραληγούσης τῶν εἰς -της.

α) Τὰ εἰς: -ίτης -άτης.

(Πόλις) πολίτης (Σπάρτη) Σπαρτιάτης.

Τὰ ἐξ ὀνομάτων παραγόμενα ἔχουσι τὸ δίχρονον μακρόν.

β) Τὰ: εἰς: -άτης -ύτης -ίστης.

(Διαβαίνω) διαβάτης, (θύω) θύτης, (κτίζω) κτίστης.

Τὰ παραγόμενα ἐκ ὀρημάτων ἔχουσι τὸ δίχρονον βραχύ.

Γύμνασμα.— *Νὰ σχηματισθῶσιν ὀνόματα ἐκ τῶν ἐξῆς: πο-
νίζω, φροντίζω, ὄπλον, τέχνη, Τεγέα.*

2. ΘΗΛΥΚΑ

α) Θηλυκὰ εἰς -α.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὀν. ἡ	μαῖα	ἡ	γέφυρα	ἡ	τράπεζα	ἡ	χαρὰ
Γεν. τῆς	μαίας	τῆς	γεφύρας	τῆς	τραπέζης	τῆς	χαρᾶς
Δοτ. τῆ	μαίᾳ	τῆ	γεφύρᾳ	τῆ	τραπέζῃ	τῆ	χαρᾷ
Αἰτ. τὴν	μαίαν	τὴν	γέφυραν	τὴν	τράπεζαν	τὴν	χαρὰν
Κλ. ᾧ	μαῖα	ᾧ	γέφυρα	ᾧ	τράπεζα	ᾧ	χαρὰ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὀν. αἱ	μαῖαι	αἱ	γέφυραι	αἱ	τράπεζαι	αἱ	χαραὶ
Γεν. τῶν	μαιῶν	τῶν	γεφυρῶν	τῶν	τραπέζων	τῶν	χαρῶν
Δοτ. ταῖς	μαίαις	ταῖς	γεφύραις	ταῖς	τραπέζαις	ταῖς	χαραῖς
Αἰτ. τὰς	μαίας	τὰς	γεφύρας	τὰς	τραπέζας	τὰς	χαρὰς
Κλ. ᾧ	μαῖαι	ᾧ	γέφυραι	ᾧ	τράπεζαι	ᾧ	χαραὶ

Γέμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν: ἡ γραῖα, ἡ μάχαιρα, ἡ εὐσέ-
βεια, ἡ ἀλήθεια, ἡ θάλασσα, ἡ γλώσσα, ἡ μουσα, ἡ συμφορὰ, ἡ
σημαία, ἡ ἐλαία, ἡ χώρα, ἡ μοῖρα, ἡ σφαῖρα.*

β) Θηλυκὰ εἰς -η.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὀν. ἡ	νίκη	ἡ	ἀρετή
Γεν. τῆς	νίκης	τῆς	ἀρετῆς
Δοτ. τῆ	νίκη	τῆ	ἀρετῆ
Αἰτ. τὴν	νίκην	τὴν	ἀρετὴν
Κλ. ᾧ	νίκη	ᾧ	ἀρετῆ

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὀν.	αἱ νῖκαι	αἱ ἄρεται
Γεν.	τῶν νικῶν	τῶν ἄρετῶν
Δοτ.	ταῖς νίκαις	ταῖς ἄρεταῖς
Αἰτ.	τὰς νίκας	τὰς ἄρετάς
Κλ.	ὧ νῖκαι	ὧ ἄρεται

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν: ἡ δίκη, ἡ φήμη, ἡ τιμή, ἡ φυλακή, ἡ ἀστραπή, ἡ φωνή.*

γ) Καταλήξεις θηλυκῶν.

Ἐνικός ἀριθμός.			Πληθυντικός ἀριθμός.	
Ὀν.	-α	-η	-αι	-αι
Γεν.	-ας ἢ -ης	-ης	-ων	-ων
Δοτ.	-α ἢ -η	-η	-αις	-αις
Αἰτ.	-αν	-ην	-ας	-ας
Κλ.	-α	-η	-αι	-αι

δ) Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν θηλυκῶν.

1. Τὰ λήγοντα εἰς -α θηλυκά, εἰάν ἔχωσι πρὸ τοῦ α φωνῆεν ἢ ρ, φυλάττουσι τὸ α εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, ἄλλως τρέπουσιν αὐτὸ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν εἰς -η, π.χ. *ἡ χώρα*—*τῆς χώρας*, *ἡ οἰκία*—*τῆς οἰκίας*, *ἡ τράπεζα*—*τῆς τραπέζης* *τῇ τράπεζῃ*.

2. Ὅσα θηλυκὰ ὀνόματα λήγουσιν εἰς α καὶ σχηματίζουσι τὴν γενικὴν εἰς -ης ἔχουσι τὸ α τῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς βραχύ, π.χ. *ἡ μοῦσα*—*τὴν μοῦσαν*—*ὧ μοῦσα*.

3. Ὅσα θηλυκὰ λήγουσιν εἰς -α καὶ ἔχουσι πρὸ τοῦ α φωνῆεν ἢ ρ ἔχουσι τὸ α μακρόν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, π.χ. *ἡ χώρα*—*τὴν χώραν*—*ὧ χώρα*, *ἡ οἰκία*—*τὴν οἰκίαν*—*ὧ οἰκία*. Ἐξαιρεῖται τὸ *σφῦρα*.

4. Γὰ εἰς -ρα δισύλλαβα, ὅσα ἔχουσιν εἰς τὴν παραλήγουσαν φωνῆεν, ἔχουσι τὸ α μακρόν· ὅσα ἔχουσι δίφθογγον, ἔχουσι τὸ α βραχύ, π.χ. *ἡ ὥρα*, *ἡ σφαῖρα*. Ἐξαιροῦνται τὸ *Αἴθρα*, *Φαίδρα*, *αὔρα*, *λαύρα* καὶ τὰ *σαύρα*, *παλαίστρα*.

5. Τὰ εἰς -αῖα δισύλλαβα ἔχουσι τὸ α βραχύ, τὰ δὲ εἰς -αία ὑπερδισύλλαβα ἔχουσι τὸ α μακρόν, π.χ. *ἡ γραῖα*, *ἡ σημαία*.

6. Ὅσα ὀνόματα τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, εἰς μὲν τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ὀξύνονται, εἰς δὲ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν περισπῶνται, π.χ. *ὁ μαθητής*—*τὸν μαθητὴν*—

ὦ μαθητά, ἢ ἀρετῇ—τὴν ἀρετὴν—ὦ ἀρετή, τοῦ μαθητοῦ—τῷ μαθητῇ, τῶν ἀρετῶν—ταῖς ἀρεταῖς.

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν :* 1) ἡ μάχαιρα, ἡ θάλασσα, ἡ ὦρα, ἡ σφαῖρα, ἡ ἐλαία, ἡ φυλακὴ, ἡ ἀλήθεια.

2) *Νὰ εὐρεθῇ ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.*

3) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν :* Ὁ μισθὸς τοῦ λοχλοῦ εἶναι μικρὸς. Ἡ σφαῖρα εἶναι στρογγύλη. Ἡ ἐλαία κάμνει ἐλαϊάς. Ἡ ἀλήθεια πάντοτε σώζει.

4) *Νὰ τονισθῶσι :* τῆς ἀρετῆς, τῆς κλοπῆς, τῆν ἀρετῆν, τῶν ἀγαθῶν, τῶν ἀρετῶν, τὰς φωνάς, τῶν ἀσθενειῶν, τῆς ψυχῆς, ἡ παιδεία, ἡ λεία, ἡ ὦρα, ἡ μαια, ἡ σφαῖρα, ἡ σαυρα.

ε) Ὅρθογραφικαὶ σειραὶ τῶν θηλυκῶν.

1. Εἰς -εἶα : α) ἐν τῶν εἰς *ευω* ρημάτων, π.χ. βασιλεύω—*βασίλεια*, θεραπεύω—*θεραπεία*, 2) ἐκ τῶν εἰς -*ης* ἐπιθέτων π.χ. εὐσεβῆς—*εὐσέβεια*.

2. Εἰς -οῖα ἐν τῶν εἰς -*ους* ὀνομάτων, π.χ. εὐνοῦς—*εὐνοία*, εὐπλοῦς—*εὐπλοία*, δύσπνοῦς—*δύσπνευα*.

3. Εἰς -ια π.χ. κακὸς—*κακία*, ἀπορῶ—*ἀπορία*, εὐδαίμων—*εὐδαιμονία*, εὐτυχῆς—*εὐτυχία*.

4. Εἰς *οσύνη* καὶ *ωσύνη* : με *ο* ἐὰν ὑπάρχει πρὸ τοῦ -*οσύνη* μακρὰ συλλαβὴ (η, ω) ἢ δίφθογγος ἢ θέσει μακρὰ συλλαβή, με *ω* ἐὰν πρὸ τοῦ *οσύνη* ὑπάρχει βραχεῖα συλλαβή, π. χ. σῶφρων—*σωφροσύνη*, δίκαιος—*δικαιοσύνη*, ἐλεῆμων—*ἐλεημοσύνη*, ἱερὸς—*ἱερωσύνη*.

5. Εἰς -*αινα* : ἰδίως εἶναι θηλυκὰ ζώων, π. χ. ἡ λύκαινα, ἡ θαινα, ὀνόματα πόλεων, π. χ. ἡ Ἀνδρίτσεινα καὶ ἐπίθετα θηλυκὰ, π. χ. ἡ μέλαινα (δὲ μέλας).

6. Εἰς -*ισσα* : ὀνόματα ἔθνικὰ καὶ προσηγορικὰ, π. χ. ἡ Φοῖνισσα, ἡ μέλισσα, ἡ βεσίλισσα.

3. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

Ὅνόματά τινα τῆς πρώτης κλίσεως, τὰ ὁποῖα πρὸ τῶν καταλήξεων ἔχουσι φωνῆεν, συναίρουσιν αὐτὸ μετὰ τῶν καταλήξεων καὶ λέγονται *συνηρημένα*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

	(Ἐρμέας· Ἐρμῆς)	γαλέα-γαλή)	Ἐθηνάα-ᾱ)
Ἵν.	ὁ Ἐρμῆς	ἡ γαλή	ἡ Ἐθηνᾶ
Γεν.	τοῦ Ἐρμού	τῆς γαλής	τῆς Ἐθηνᾶς
Δοτ.	τῷ Ἐρμῷ	τῇ γαλῆ	τῷ Ἐθηνᾶ
Αἰτ.	τῶν Ἐρμῶν	τὴν γαλήν	τὴν Ἐθηνᾶν
Κλ.	ὁ Ἐρμῆ	ὁ γαλή	ὁ Ἐθηνᾶ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ἵν.	οἱ Ἐρμαῖ	αἱ γαλαῖ
Γεν.	τῶν Ἐρμῶν	τῶν γαλῶν
Δοτ.	τοῖς Ἐρμαῖς	ταῖς γαλαῖς
Αἰτ.	τοὺς Ἐρμάς	τάς γαλαῖς
Κλ.	ὁ Ἐρμαῖ	ὁ γαλαῖ

**Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν συνηρημένων
πρωτοκλίτων.**

1. Τὰ συνηρημένα ὀνόματα οὐσιαστικά τῆς πρώτης κλίσεως συναίρουσται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ λέγονται **ὀλοπαθῆ**.

2. Τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκῦπτον φωνῆεν ἢ δίφθογγος τονιζόμενον περισπᾶται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.

3. Ὁ **Ἐρμῆς** εἰς μὲν τὸν ἐνικὸν ἀριθ. σημαίνει τὸν θεόν, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἐρμού.

4. Τὸ **βορέας** γράφεται μὲ ἓνα **ρ** καὶ τὸ συνηρημένον **Βορ-εᾶς** μὲ δύο **ρρ**.

5. Ἡ **γέα-γῆ** εἰς τὸν ἐνικὸν σημαίνει ὀλόκληρον τὴν γῆν, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (**αἱ γαῖαι**) τὰ κτήματα. Κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς: ἐνικὸς ἀριθμὸς: ἡ γῆ—τῆς γῆς—τῇ γῆ—τὴν γῆν—ὁ γῆ, πληθυντικὸς ἀριθμὸς: αἱ γαῖαι—τῶν γαιῶν—ταῖς γαίαις—τάς γαίας—ὁ γαῖαι.

Γύμνασμα. 1) *Νὰ κλιθῶσιν*: ὁ Ἀπελλῆς, ὁ Βορρᾶς, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ συκῆ, ἡ ἄλωπεκῆ, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ γαλή, ἡ λεοντῆ, ἡ γῆ, ἡ Ναυσικᾶ.

2) *Νὰ τονισθῶσιν*: ὁ Ἀπελλῆς, ἡ γῆ, ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀθηνᾶ, τὴν ἄλωπεκην, τὴν γαλήν, τὰ ὄστα, τὰ ἄπλα.

25. ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

Ὁ ἄγγελος, ἡ ὁδός, τὸ μῆλον.

Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν κλίνονται ὀνόματα ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς **-ος** καὶ οὐδέτερα εἰς **-ον**.

1. ΑΡΣΕΝΙΚΑ

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν.	ὁ	καλὸς	ὁ	κῆπος	ὁ	ἄνθρωπος
Γεν.	τοῦ	καλοῦ	τοῦ	κῆπου	τοῦ	ἀνθρώπου
Δοτ.	τῷ	καλῷ	τῷ	κῆπῳ	τῷ	ἀνθρώπῳ
Αἰτ.	τόν	καλόν	τόν	κῆπον	τόν	ἄνθρωπον
Κλ.	ὦ	καλὲ	ὦ	κῆπε	ὦ	ἄνθρωπε

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν.	οἱ	καλοὶ	οἱ	κῆποι	οἱ	ἄνθρωποι
Γεν.	τῶν	καλῶν	τῶν	κῆπων	τῶν	ἀνθρώπων
Δοτ.	τοῖς	καλοῖς	τοῖς	κῆποις	τοῖς	ἀνθρώποις
Αἰτ.	τούς	καλοὺς	τούς	κῆπους	τούς	ἀνθρώπους
Κλ.	ὦ	καλοὶ	ὦ	κῆποι	ὦ	ἄνθρωποι

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ κακὸς, ὁ λόγος, ὁ πόνος, ὁ οἶνος, ὁ ἄγγελος.

2. ΘΗΛΥΚΑ

Ἑνικὸς ἀριθμὸς

ἽΟν.	ἡ	νῆσος	ἡ	ὀδὸς	ἡ	ἄμπελος
Γεν.	τῆς	νήσου	τῆς	ὀδοῦ	τῆς	ἀμπέλου
Δοτ.	τῇ	νήσῳ	τῇ	ὀδῷ	τῇ	ἀμπέλῳ
Αἰτ.	τὴν	νήσον	τὴν	ὀδὸν	τὴν	ἄμπελον
Κλ.	ὦ	νήσε	ὦ	ὀδὲ	ὦ	ἄμπελε

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν.	αἱ	νῆσοι	αἱ	ὀδοὶ	αἱ	ἄμπελοι
Γεν.	τῶν	νήσων	τῶν	ὀδῶν	τῶν	ἀμπέλων
Δοτ.	ταῖς	νήσοις	ταῖς	ὀδοῖς	ταῖς	ἀμπέλοις
Αἰτ.	τάς	νήσους	τάς	ὀδοὺς	τάς	ἀμπέλους
Κλ.	ὦ	νῆσοι	ὦ	ὀδοὶ	ὦ	ἄμπελοι

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν :* ἡ νόσος, ἡ ἀτραπὸς, ἡ κάμηλος.

3. ΟΥΔΕΤΕΡΑ

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν.	τὸ	μῆλον	τὸ	φυτὸν	τὸ	ἄροτρον
Γεν.	τοῦ	μήλου	τοῦ	φυτοῦ	τοῦ	ἀρότρου
Δοτ.	τῷ	μήλῳ	τῷ	φυτῷ	τῷ	ἀρότρῳ
Αἰτ.	τὸ	μῆλον	τὸ	φυτὸν	τὸ	ἄροτρον
Κλ.	ὃ	μῆλον	ὃ	φυτὸν	ὃ	ἄροτρον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	τὰ μῆλα	τὰ φυτὰ	τὸ ἄροτρα
Γεν.	τῶν μῆλων	τῶν φυτῶν	τῶν ἀρότρων
Δοτ.	τοῖς μήλοις	τοῖς φυτοῖς	τοῖς ἀρότροις
Αἰτ.	τὰ μῆλα	τὰ φυτὰ	τὰ ἄροτρα
Κλ.	ᾧ μῆλα	ᾧ φυτὰ	ᾧ ἄροτρα

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσι :* τὸ πλοῖον, τὸ σχολεῖον, τὸ παντοπωλεῖον, τὸ ποιόν, τὸ μυστικόν, τὸ τετράδιον, τὸ παράθυρον.

4. ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΣΕΝΙΚΩΝ, ΘΗΛΥΚΩΝ
ΚΑΙ ΟΥΔΕΤΕΡΩΝ

	Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς	
	Ἄρσ.-Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ.-Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὄν.	-ος	-ον	-οι	-α
Γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
Δοτ.	-φ	-φ	-οις	-οις
Αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-α
Κλ.	-ε	-ον	-οι	-α

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΚΛΙΤΩΝ
ΟΝΟΜΑΤΩΝ

1. Ἡ κλητική τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ λήγει εἰς -ε, π.χ. ᾧ φίλε, ᾧ νῆσε.

2. Τὰ οὐδέτερα ἔχουσι τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, τὴν ὀνομαστικήν, τὴν αἰτιατικήν καὶ τὴν κλητικήν, π.χ. ὄνομ. τὸ μῆλον, αἰτ. τὸ μῆλον, κλητ. ᾧ μῆλον.

Τὸ α, εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων, εἰάν δὲν προέρχεται ἐκ συναίρεσως, εἶναι βραχύ, π.χ. τὰ πλοῖα.

5. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

Ὁ χρύσεος=χρυσούς
ὁ πλόος=πλοῦς
ὁ εὐνοος=εὐνοῦς

Ὄνόματά τινα τῆς δευτέρας κλίσεως ἔχοντα χαρακτηῖρα εἴη συναιροῦσιν αὐτὸν μετὰ τῶν καταλήξεων εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν.

	(πλό-ος)	Ἐνικὸς ἀριθμὸς (εὐχρο-ον)	(χρύσε-ος)
᾽Ον.	ὁ πλοῦς	τὸ εὐχρουν	ὁ χρυσοῦς
Γεν.	τοῦ πλοῦ	τοῦ εὐχρου	τοῦ χρυσοῦ
Δοτ.	τῷ πλῶ	τῷ εὐχρω	τῷ χρυσῶ
Αἰτ.	τὸν πλοῦν	τὸ εὐχρουν	τὸν χρυσοῦν
Κλ.	ὦ πλοῦ	ὦ εὐχρουν	ὦ χρυσοῦ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ πλοῖ	τὰ εὐχροα	οἱ χρυσοῖ
Γεν.	τῶν πλῶν	τῶν εὐχρόων	τῶν χρυσῶν
Δοτ.	τοῖς πλοῖς	τοῖς εὐχροῖς	τοῖς χρυσοῖς
Αἰτ.	τούς πλοῦς	τὰ εὐχροα	τούς χρυσοῦς
Κλ.	ὦ πλοῖ	ὦ εὐχροα	ὦ χρυσοῖ

Γύμνασμα.—Νὰ κλιθῶσιν : ὁ νοῦς, ὁ ροῦς, ὁ περίπλους, τὸ ὄστον, τὸ κυανοῦν (κυάνεον), ὁ ἀργυροῦς, τὸ χρυσοῦν.

Σημ.—Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κλίσεως ἔχουσιν ἴσας συλλαβὰς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ λέγονται *ἰσοσύλλαβα*.

26. ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Ὁ πίναξ εἶναι μαῦρος

Ὁ κυνηγὸς ἐφόνευσε τὸν κόρακα

Αἱ Ἀθηναὶ εἶναι ὠραία πόλις

Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν τὰ ὁποῖα λήγουσιν ἢ εἰς ἓν τῶν φωνηέντων α, ι, υ, ω ἢ εἰς ἓν τῶν συμφώνων ν, ρ, σ, ξ, ψ.

Τὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως λέγονται *περιτοσύλλαβα*, διότι ἔχουσι συνήθως εἰς τὰς πλαγίαις πτώσεις μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ.

Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εὐρίσκεται, ἐὰν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν -ος : π.χ. κλητήρ, γεν. κλητήρος, θέμα κλητήρ-.

Κατὰ τὸν χαρακτήρα διαιροῦνται τὰ τριτόκλιτα εἰς *συμφωνόληκτα* καὶ *φωνηεντόληκτα*.

1. ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ Γ'. ΚΛΙΣΕΩΣ

	Ἐνικός ἀριθμός		Πληθυντικός ἀριθμός	
	Ἄρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσεν.-Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-α
Γεν.	-ος	-ος	-ων	-ων
Δοτ.	-ι	-ι	-σι(ν)	σι(ν)
Αἰτ.	-α ἢ -ν	—	-ας	-α
Κλ.	-ς ἢ —	—	-ες	-α

Αἱ καταλήξεις *ι, α, ας* καὶ *σι* τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι βραχεῖαι, π.χ. *κλητήρ-ι, κλητήρ-σι, κλητήρ-ας*.

2. ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

α') Ὄνόματα ἔχοντα χαρακτηριστῆρα οὐρανισκόφωνον *κ γ χ*

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄν.	ὁ πίναξ	ὁ ἄρπαξ	ὁ ὄνουξ
Γεν.	τοῦ πίνακ-ος	τοῦ ἄρπαγ-ος	τοῦ ὄνουχ-ος
Δοτ.	τῷ πίνακ-ι	τῷ ἄρπαγ-ι	τῷ ὄνουχ-ι
Αἰτ.	τὸν πίνακ-α	τὸν ἄρπαγ-α	τὸν ὄνουχ-α
Κλ.	ὃ πίναξ	ὃ ἄρπαξ	ὃ ὄνουξ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ πίνακ-ες	οἱ ἄρπαγ-ες	οἱ ὄνουχ-ες
Γεν.	τῶν πινάκ-ων	τῶν ἄρπάγ-ων	τῶν ὄνούχ-ων
Δοτ.	τοῖς πίναξ-ι	τοῖς ἄρπαξ-ι	τοῖς ὄνουξ-ι
Αἰτ.	τούς πίνακ-ας	τούς ἄρπαγ-ας	τούς ὄνουχ-ας
Κλ.	ὃ πίνακ-ες	ὃ ἄρπαγ-ες	ὃ ὄνουχ-ες

Τὰ ἔχοντα χαρακτηριστῆρα οὐρανισκόφωνον, διὰ τὰ σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, συγγωνεύουσι τὸν χαρακτηριστῆρα *κ γ χ* μὲ τὰ *ς* εἰς *ξ* π.χ. *πίνακ+ς=πίναξ, πίνακ+σι=πίναξι*.

Γύμνασμα.—1) *Νὰ κλιθῶσιν* : ὁ κόραξ, ἡ πέρδιξ, ἡ μάστιξ, ἡ διῶρυξ, ἡ αἰξ.

2) *Νὰ εὐρεθῆ* : α') ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων, β') ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ἐπίσης.

β') Ὀνόματα ἔχοντα χαρακτηῖρα χειλεόφωνον π β φ

	Ἑνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
Ὄν.	ὁ κώνωψ	οἱ κώνωπ-ες οἱ χάλυβ-ες
Γεν.	τοῦ κώνωπ-ος	τῶν κωνώπ-ων τῶν χαλύβ-ων
Δοτ.	τῷ κώνωπ-ι	τοῖς κώνωπ-ι τοῖς χάλυψ-ι
Αἰτ.	τὸν κώνωπ-α	τοὺς κώνωπ-ας τοὺς χάλυβ-ας
Κλ.	ὃ κώνωψ	ὧ χάλυψ ὧ κώνωπ-ες ὧ χάλυβες

Ὁ χειλεόφωνος χαρακτηῖρ π β φ μετὰ τὸ σ (ς) τρέπεται εἰς ψ, π.χ. κώνωπ-ς=κώνωψ, κώνωπ-σι=κώνωψι.

Γύμνασμα. — 1) *Νὰ κλιθῶσιν* : ἡ λαίλαψ, ὁ ἄραψ, ὁ βλάξ, ἡ φλόξ, ὁ μῶλωψ, ὁ πρεσβύωψ.

2) *Νὰ σχηματισθῆ ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.*

3) *Νὰ σχηματισθῆ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.*

γ') Ὀνόματα ἔχοντα χαρακτηῖρα ὀδοντόφωνον τ δ θ

	Ἑνικὸς ἀριθμὸς		
Ὄν.	ὁ πένης	ἡ ἐλπὶς	ἡ ὄρνις
Γεν.	τοῦ πένητ-ος	τῆς ἐλπίδ-ος	τῆς ὄρνιθ-ος
Δοτ.	τῷ πένητ-ι	τῇ ἐλπίδ-ι	τῇ ὄρνιθ-ι
Αἰτ.	τὸν πένητ-α	τὴν ἐλπίδ-α	τὴν ὄρνιθ-α
Κλ.	ὃ πένης	ὧ ἐλπὶς	ὧ ὄρνις

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ πένητ-ς	αἱ ἐλπίδες	αἱ ὄρνιθες
Γεν.	τῶν πενήτ-ων	τῶν ἐλπίδ-ων	τῶν ὄρνιθ-ων
Δοτ.	τοῖς πένητ-σι	ταῖς ἐλπί-σι	ταῖς ὄρνισι(ν)
Αἰτ.	τοὺς πένητ-ας	τὰς ἐλπίδ-ας	τὰς ὄρνιθ-ας
Κλ.	ὧ πένητ-ες	ὧ ἐλπίδες	ὧ ὄρνιθ-ες

	Ἑνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
Ὄν.	ὁ ἰδρῶς	οἱ ἰδρῶτες τὰ φῶτα
Γεν.	τοῦ ἰδρῶτος	τῶν ἰδρώτων τῶν φώτων
Δοτ.	τῷ ἰδρῶτι	τοῖς ἰδρῶσι τοῖς φωσὶ
Αἰτ.	τὸν ἰδρῶτα	τοὺς ἰδρῶτας τὰ φῶτα
Κλ.	ὃ ἰδρῶς	ὧ φῶς ὧ ἰδρῶτες ὧ φῶτα

Παρατηρήσεις.

1. Ὁ ὀδοντόφωνος χαρακτήρ τ δ θ̄ πρὸ τῆς καταλήξεως σ (σ) ἀποβάλλεται, π. χ. πένητ-ς=πένης, ὄρνιθ-σι=ὄρνοισι.

2. Ἡ αἰτιατικὴ τῶν ὀδοντοφωνολήκτων λήγει εἰς α : δ πένης, αἰτ. τὸν πένητα.

3. Τὰ λήγοντα εἰς -ις καὶ -υς βαρύτερα ὀδοντοφωνόληκτα σχηματίζουσι τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -α καὶ εἰς -ν π. χ. ὄρνις, αἰτ. ὄρνιθα, καὶ ὄρνιν, κόρυς αἰτ. κόρυν' ἐπίσης καὶ τὰ σύνθετα ἔκ τοῦ πούς, π. χ. ὁ πολύπους, τὸν πολυπόδα καὶ πολυπουν.

4. Τὰ εἰς -ις γεν. -ιθ̄ος ἔχουσι τὸ ε βραχύ, μερικὰ ὅμως τούτων, ὅπως σφραγίς, νησίς, κηλίς, θαλίς, ἀψίς, βλεφαρίς, κνημίς, κρηπίς, ἔχουσι τὸ ε μακρόν.

Οὐδέτερα ὀδοντοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν. τὸ σῶμα	τὸ ποίημα
Γεν. τοῦ σώματ-ος	τοῦ ποιήματ-ος
Δοτ. τῷ σώματ-ι	τῷ ποιήματ-ι
Αἰτ. τὸ σῶμα	τὸ ποίημα
Κλ. ὃ σῶμα	ὃ ποίημα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν. τὰ σώματα	τὰ ποιήματα
Γεν. τῶν σωμάτ-ων	τῶν ποιημάτ-ων
Δοτ. τοῖς σώμασ-ι	τοῖς ποιήμασ-ι
Αἰτ. τὰ σώματα	τὰ ποιήματα
Κλ. ὃ σώματα	ὃ ποιήματα

Τὰ οὐδέτερα ὀδοντοφωνόληκτα σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστ. τοῦ ἐνικοῦ διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ χαρακτήρος, π. χ. σώματ=σῶμα, ἢ καὶ τῶν δύο ἀφώνων, π. χ. γάλακτ ος, ὀνομ. γάλα.

Γύμνασμα.—1) Νὰ κλιθῶσιν : ὁ παῖς, ἡ γραφίς, ἡ νεᾶνις, ἡ χάρις, ἡ κνημίς.

2) Νὰ σχηματισθῇ ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

3) Ὡσαύτως νὰ σχηματισθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.

δ') Ὀνόματα ἔχοντα χαρακτήρα -ντ.

1. Ἄσυναίρετα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν. ὁ λέων	ὁ ὄδους	ὁ χαρίεις
Γεν. τοῦ λέοντ-ος	τοῦ ὀδόντ-ος	τοῦ χαρίεντ-ος
Δοτ. τῷ λέοντ-ι	τῷ ὀδόντ-ι	τῷ χαρίεντ-ι
Αἰτ. τὸν λέοντ-α	τὸν ὀδόντ-α	τὸν χαρίεντ-α
Κλ. ὃ λέον	ὃ ὄδους	ὃ χαρίεις

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν. οἱ λέοντ-ες	οἱ ὀδόντες	οἱ χαρίεντ-ες
Γεν. τῶν λέοντ-ων	τῶν ὀδόντ-ων	τῶν χαρίεντ-ων
Δοτ. τοῖς λέουσ-ι	τοῖς ὀδοῦσ-ι	τοῖς χαρίεσ-ι
Αἰτ. τοὺς λέοντας	τοὺς ὀδόντ-ας	τοὺς χαρίεντ-ας
Κλ. ὃ λέοντ-ες	ὃ ὀδόντ-ες	ὃ χαρίεντ-ες

2. Συνηρημένα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

	(πλακοῖς)	(Ξενοφῶν)
Ὄν. ὁ πλακοῦς	ὁ Ξενοφῶν	
Γεν. τοῦ πλακοῦντ-ος	τοῦ Ξενοφῶντ-ος	
Δοτ. τῷ πλακοῦντ-ι	τῷ Ξενοφῶντ-ι	
Αἰτ. τὸν πλακοῦντ-α	τὸν Ξενοφῶντ-α	
Κλ. ὃ πλακοῦς	ὃ Ξενοφῶν	

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν. οἱ πλακοῦντ-ες
Γεν. τῶν πλακοῦντ-ων
Δοτ. τοῖς πλακοῦσ-ι
Αἰτ. τοὺς πλακοῦντ-ας
Κλ. ὃ πλακοῦντ-ες.

Παρατηρήσεις.

1. Τὰ ἔχοντα χαρακτήρα *ντ* ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὡς ἐξῆς :

Ἄλλα προσλαμβάνουν τὴν κατάληξιν *-ς*, ὁπότε τὸ *ντ* πρὸ τοῦ *-ς* ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ αὐτῶν φωνῆσιν ἐκτείνεται τὸ μὲν *ε* εἰς *ει*, τὸ *ο* εἰς *ου* καὶ τὸ *α* βραχὺ εἰς *α* μακρόν, π. χ. *χα-*

ριεντ-ς=χαρίεις, πλακόεντ-ς=πλακόμεεις=πλακοῦς, ὀδόντ-ς= ὀδούς, ἱμάντ-ς=ἱμάς.

* Ἄλλα δὲ ἀποβάλλουσι μόνον τὸ τ καὶ τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ ν ο εἰς ω, π. χ. λέοντ λέων.

Τὰ οὐδέτερα ἀποβάλλουσι μόνον τὸ τ, π. χ. καθήκον, καθήκοντ-καθήκον.

2. Ἡ δοτική τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα -ντ σχηματίζεται διὰ τῆς προσλήψεως τῆς καταλήξεως -σι, ὁπότε τὸ ντ πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ τοῦ σ φωνῆεν ο ἔκτεινεται εἰς ου καὶ τὸ ε εἰς ει (ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις) πλὴν τοῦ χαρίεις, φωνήεις, ἀστερόεις, γελόεις κλ.

3. Ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα ντ, τῶν μὲν δευτέρων καὶ περισπωμένων εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικήν, τῶν δὲ βαρυτόνων ὁμοία μὲ τὸ θέμα, π. χ. ὁ ὀδούς, κλητ. ὦ ὀδούς, ὁ Ξενοφῶν, κλητ. ὦ Ξενοφῶν, ὁ γέρον, κλητ. ὦ γέρον

Γύμνασμα.— 1) Νὰ κλιθῶσιν : ὁ γέρον, ὁ ἱμάς, ὁ ἐλέφας, ὁ γίγας, τὸ χαρίεν, ὁ χαυλιόδους, ὁ κυνόδους.

2) Νὰ σχηματισθῆ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

3) Νὰ σχηματισθῆ ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐπίσης.

ε') Ὀνόματα ἔχοντα χαρακτηῖρα ν.

* Ἐνικός ἀριθμός.

Ὀν. ὁ ἀγῶν	ὁ κανὼν	ὁ ποιμὴν
Γεν. τοῦ ἀγῶν-ος	τοῦ κανόν-ος	τοῦ ποιμέν-ος
Δοτ. τῷ ἀγῶν-ι	τῷ κανόν-ι	τῷ ποιμέν-ι
Αἰτ. τὸν ἀγῶν-α	τὸν κανόν-α	τὸν ποιμέν-α
Κλ. ὦ ἀγῶν	ὦ κανὼν	ὦ ποιμὴν

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὀν. οἱ ἀγῶν-ες	οἱ κανόν-ες	οἱ ποιμέν-ες
Γεν. τῶν ἀγῶν-ων	τῶν κανόν-ων	τῶν ποιμένων
Δοτ. τοῖς ἀγῶσ-ι	τοῖς κανόνσ-ι	τοῖς ποιμέσ-ι
Αἰτ. τοὺς ἀγῶν-ας	τοὺς κανόν-ας	τοὺς ποιμέν-ας
Κλ. ὦ ἀγῶνες	ὦ κανόνες	ὦ ποιμένες

Ἑνικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν. ὁ. παιᾶν	ὁ κτεῖς	ὁ γείτων	ἡ ἄκτις
Γεν. τοῦ παιᾶν-ος	τοῦ κτεν-ὸς	τοῦ γείτον-ος	τῆς ἀκτίν-ος
Δοτ. τῷ παιᾶν-ι	τῷ κτεν-ι	τῷ γείτον-ι	τῇ ἀκτίν-ι
Αἰτ. τὸν παιᾶν-α	τὸν κτέν-α	τὸν γείτον-α	τὴν ἀκτίν-α
Κλ. ὦ παιᾶν	ὦ κτεῖς	ὦ γείτον	ὦ ἄκτις

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν. οἱ παιᾶν-ες	οἱ κτέν-ες	οἱ γείτον-ες	αἱ ἀκτίν-ες
Γεν. τῶν παιᾶν-ων	τῶν κτεν-ῶν	τῶν γειτόν-ων	τῶν ἀκτίν-ων
Δοτ. τοῖς παιᾶσ-ι	τοῖς κτεσ-ι	τοῖς γείτοσ-ι	ταῖς ἀκτίσ-ι
Αἰτ. τοὺς παιᾶν-ας	τοὺς κτέν-ας	τοὺς γείτον-ας	τὰς ἀκτίν-ας
Κλ. ὦ παιᾶν-ες	ὦ κτέν-ες	ὦ γείτον-ες	ὦ ἀκτίν-ες

Παρατηρήσεις.

1. Ἡ κλητικὴ τῶν ἔχόντων χαρακτῆρα *ν* τῶν μὲν δευρόνων εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ὁ ἀγών, κλητ. ὦ ἀγών, τῶν δὲ βαρυτόνων ὁμοία μὲ τὸ θέμα, π.χ. ὁ γείτων, κλητ. ὦ γείτων.

2. Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *ν* διὰ τὴν ἀσχηματιστικὴν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἑνικοῦ δὲν προσλαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *-ς*, ἀλλὰ ἔκτείνουσι μόνον τὸ *ε* εἰς *η* καὶ τὸ *ο* εἰς *ω*, π. χ. ποιμὴν (θέμα ποιμεν-), ὄνομ. ποιμῆν, γείτων (θέμα γείτον-), ὄνομ. ὁ γείτων.

3. Ὁ χαρακτῆρ *ν* πρὸ τοῦ *σ* ἀποβάλλεται, π.χ. γείτων-σι= γείτοσι.

4. Τὰ ἔχοντα θέμα εἰς *-ιν* καὶ *-υν* καὶ τὸ *-κτεῖς* προσλαμβάνουσι πρὸς σχηματισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς τὴν κατάληξιν *-ς*, μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *ν* πρὸ τοῦ *ς* (*σ*) ἔκτείνεται τὸ *ε* εἰς *ει* καὶ τὸ *ι* καὶ *υ* βραχὺ εἰς *ι* καὶ *υ* μακρόν, ὄνομ. κτεῖς (θέμα κτεν-ς), κτεῖς, ἀκτις (θέμα ἀκτίν-ς), ἀκτίς.

5. Ἐκ τῶν εἰς *-ων*, γεν. *-ωνος* ἀρσενικῶν γράφονται μὲ ὡ τὰ δεξύτερα πλὴν τοῦ κανῶν, κηδεμών, ἡγεμών, π.χ. ἀγών-ἀγώνος, αἰών-αἰώνος, κοιτῶν-κοιτῶνος.

6. Τὰ θηλυκὰ δεξύτερα γράφονται μὲ *ο* π.χ. ἡ τρυγῶν-τρυγόνος.

7. Ὅλα τὰ παροξύτονα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἔχουσι θέμα εἰς *ο* πλὴν ἐλαχίστων· τοιαῦτα περίπου εἶναι ὁ κώδων-κώδωνος, ὁ σάπων, ὁ ῥώθων, ὁ πῶγων, ὁ κκύσων, ὁ μήκων, ὁ γάστρων, ὁ Σόλων, ὁ Πλάτων.

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ κοιτών, ἡ χελιδών, ἡ ἀηδών, ὁ κώδων, ὁ καύσων, ἡ ἀκτίς, ὁ δελφίν, ὁ πελεκάν, ὁ πυθμήν.

2) *Νὰ σχηματισθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.*

3) *Νὰ τεθῇ τόνος καὶ πνεῦμα.*

Οἱ κοιτῶνες πρέπει νὰ διατηρῶνται καθαροί. Ἀμπελώνες ὀνομαζόνται ὅπου εἶναι πολλοὶ ἀμπελοὶ. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἶναι θερμαί.

στ') **Ὀνόματα ἔχοντα χαρακτηῖρα ρ.**

Ἐνικός ἀριθμός.

Ὀν.	ὁ	κρατήρ	ὁ	ρήτωρ	ὁ	μάρτυς
Γεν.	τοῦ	κρατήρ-ος	τοῦ	ρήτορ-ος	τοῦ	μάρτυρ-ος
Δοτ.	τῷ	κρατήρ-ι	τῷ	ρήτορ-ι	τῷ	μάρτυρ-ι
Αἰ.	τόν	κρατήρ-α	τόν	ρήτορ-α	τόν	μάρτυρ-α
Κλ.	ὃ	κρατήρ	ὃ	ρήτορ	ὃ	μάρτυς

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὀν.	οἱ	κρατήρ-ες	οἱ	ρήτορ-ες	οἱ	μάρτυρ-ες
Γεν.	τῶν	κρατήρ-ων	τῶν	ρήτορ-ων	τῶν	μάρτυρ-ων
Δοτ.	τοῖς	κρατήρ-σι	τοῖς	ρήτορ-σι	τοῖς	μάρτυρ-σι
Αἰ.	τούς	κρατήρ-ας	τούς	ρήτορ-ας	τούς	μάρτυρ-ας
Κλ.	ὧ	κρατήρ-ες	ὧ	ρήτορ-ες	ὧ	μάρτυρ-ες

Παρατηρήσεις.

Ἡ ὀνομαστικὴ τῶν ὑγρολήκτων μάρτυς καὶ ἄλλς σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος μὲ τὴν προσθήκην τῆς καταλήξεως -ς, π. χ. μάρτυς (θέμα μάρτυ-), ὄνομ. μάρτυς, τῶν δὲ ἔχόντων χαρακτηῖρα ρ ἐκ τοῦ θέματος καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ βραχέος ε εἰς η καὶ ο εἰς ω, π. χ. ῥήτωρ ῥήτορος, ὄνομ. ῥήτωρ.

Ἡ κλητικὴ τῶν μὲν δευτένων καὶ τοῦ μάρτυς εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν, τῶν δὲ βαρυτόνων ὁμοία μὲ τὸ θέμα. Τὸ ὄνομα σωτήρ ἔχει κλητικὴν ὡ σωτέρ.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ σωτήρ, ὁ κοσμήτωρ, ὁ ζωστήρ, ὁ ἀλέκτωρ.

2) *Νὰ εὐρεθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.*

3. ΣΥΓΚΟΠΤΟΜΕΝΑ ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ἦν.	ὁ	πατήρ	ἡ	μήτηρ	ὁ	ἄνθρω	ἡ	θυγάτηρ
Γεν.	τοῦ	πατρ-ὸς	τῆς	μητρ-ὸς	τοῦ	ἀνδρ-ὸς	τῆς	θυγατρ-ὸς
Δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	τῇ	μητρ-ὶ	τῷ	ἀνδρ-ὶ	τῇ	θυγατρ-ὶ
Αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	τὴν	μητέρ-α	τὸν	ἄνδρ-α	τὴν	θυγατέρ-α
Κλ.	ὦ	πάτερ	ὦ	μητερ	ὦ	ἄνερ	ὦ	θύγατερ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ἦν.	οἱ	πατέρ-ες	αἱ	μητέρ-ες	οἱ	ἄνδρ-ες	αἱ	θυγατέρ-ες
Γεν.	τον	πατέρ-ων	τῶν	μητέρ-ων	τῶν	ἄνδρ-ῶν	τῶν	θυγατέρ-ων
Δοτ.	τοῖς	πατρά-σι	ταῖς	μητρά-σι	τοῖς	ἀνδρά-σι	ταῖς	θυγατρά-σι
Αἰτ.	τούς	πατέρ-ας	τάς	μητέρ-ας	τούς	ἄνδρ-ας	τάς	θυγατέρ-ας
Κλ.	ὦ	πατέρ-ες	ὦ	μητερ-ες	ὦ	ἄνδρ-ες	ὦ	θυγατέρ-ες

Παρατηρήσεις.

1. Τὰ ὀνόματα πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ καὶ Δημήτηρ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ συγκόπτουσι τὸ ε καὶ λέγονται *συγκοπτόμενα*. Εἰς τὸ ὄνομα ἄνθρω μετὰ τὴν συγκοπτὴν τοῦ ε τίθεται χάριν εὐφωνίας τὸ δὲ *ἄνθρω*, θέμα *ἄνερ*·(ἄνρ·ἄνδρ-).

2. Εἰς τὴν κλητικὴν συγκοπτόμενα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, πλὴν τοῦ γαστήρ.

3. Ἡ δοτικὴ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων λήγει εἰς -άσι μὲ τὸ α βραχύ, π. χ. τοῖς πατράσι.

4. Ἡ δοτικὴ τοῦ ἀστήρ κάμνει ἀστράσι.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ σχηματισθῇ ἡ κλητικὴ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων.*

2) *Ὁμοίως ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.*

4. ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ.

α') Οὐδέτερα· οὐσιαστικά εἰς -ος.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ἦν.	τὸ	γένος
Γεν.	τοῦ	γένους (γένεσ-ος)
Δοτ.	τῷ	γένει (γένεσ-ι)
Αἰτ.	τὸ	γένος
Κλ.	ὦ	γένος

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

τὰ	γένη (γένεσ-α)
τῶν	γενῶν (γενέσ-ων)
τοῖς	γένεσι
τὰ	γένη
ὦ	γένη

Παρατηρήσεις.

1. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς -ος οὐδετέρων ὀντομαστικῶν σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος διὰ τροπῆς τοῦ ε εἰς ο, π. χ. γένος, θέμα γένεσ-, ὀνομαστικὴ γένος.

2. Ὁ χαρακτήρ σ τοῦ θέματος μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ φωνήεντα συναιροῦνται, π. χ. ξίφεσ-ος—ξίφεσ-ος =ξίφους.

3. Ἐκ τῶν εἰς -ος οὐδετέρων ἔχουσι τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρὸ τά : κύρος, ψυχρος, στίφος, βίτος, μίσος.

4. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εὐρίσκεται καὶ ἀσυναίρετος, π. χ. τῶν ὀρέων καὶ ὀρῶν, τῶν κερδέων καὶ κερδῶν.

Γύμνασμα.—1) Νὰ κλιθῶσι : τὸ ξίφος, τὸ ὄρος, τὸ ἔθνος, τὸ τεῖχος, τὸ δέλος.

2) Νὰ εὐρεθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

3) Νὰ τραπῶσι τὰ ἐν παρενθέσει ἀναλόγως.

Τὰ (δάσος) παρέχουσι πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ (κακὸς ἄνθρωπος) βλάπτουσι τὰ (δάσος). Τὰ (ἔλος) καταστρέφουσι τὴν ὑγίειαν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ (τεῖχος) τῆς (πόλις) τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν μακρά.

β) Ὄνόματα εἰς -ης κύρια.

Ὄν. ὁ Ἀριστοτέλης	ὁ Περικλῆς (Περικλέης)
Γεν. τοῦ Ἀριστοτέλους	τοῦ Περικλέους (Περικλέε-ος)
(Ἀριστοτέλεσ-ος)	
Δοτ. τῷ Ἀριστοτέλει	τῷ Περικλεῖ
Αἰτ. τὸν Ἀριστοτέλη(ν)	τὸν Περικλέα
Κλ. ὦ Ἀριστοτέλες	ὦ Περικλείς

Παρατηρήσεις.

1. Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς -ης σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἐκ τοῦ θέματος διὰ τροπῆς τοῦ ε εἰς η, π. χ. Σωκράτης, θέμα Σωκράτεσ-, ὀνομαστ. Σωκράτης.

2. Ἡ κλητικὴ τῶν -ης ὀνομάτων ἐκτὸς τῶν εἰς -κλήσ σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος, ἀναβιβαζομένου καὶ τοῦ τόνου, π. χ. Σωκράτης, θέμα Σωκράτεσ-, κλητικὴ ὦ Σώκρατες.

3. Ἡ αἰτιατικὴ τῶν εἰς -ης κυρίων ὀνομάτων λήγει εἰς -η καὶ εἰς -ην, π.χ. Ἀριστοτέλη καὶ Ἀριστοτέλην.

4. Ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς τῶν εἰς *-ης* κυρίων ὀνομάτων σχηματίζεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν.

Γύμνασμα.—*Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ Δημοσθένης, ὁ Σωκράτης, ἡ Σοφοκλής.

γ') Εἰς *-ως* καὶ *-ω* θηλυκὰ ὀνόματα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ἡ αἰδώς	ἡ ἤχῳ
Γεν.	τῆς αἰδοῦς (αἰδόσοις)	τῆς ἤχοῦς (ἤχό-οις)
Δοτ.	τῇ αἰδοῖ	τῇ ἤχοϊ
Αἰτ.	τὴν αἰδῶ	τὴν ἤχῳ
Κλ.	ὡ αἰδῶς	ὡ ἤχοϊ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	αἱ αἰδοῖ	αἱ ἤχοι
Γεν.	τῶν αἰδῶν	τῶν ἤχῳν
Δοτ.	τοῖς αἰδοῖς	ταῖς ἤχοις
Αἰτ.	τὰς αἰδοῦς	τὰς ἤχοῦς
Κλ.	ὧ αἰδοῖ	ὧ ἤχοι

Ἡ ὀνομαστικὴ τῶν εἰς *-ως* καὶ *-ω* σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος διὰ τροπῆς τοῦ *ο* εἰς *ω*.

Γύμνασμα. *Νὰ κλιθῶσιν :* ἡ ἠώς, ἡ Λητώ, ἡ Πειθώ, ἡ λεχώ.

5. ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ

α') Εἰς *-ις* *-εως*, *ις* *-ιοις*, *εὖς* *-εως*, *-υ* *-εως* καὶ *-ως* *-εως*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ἡ πόλις	αἱ πόλεις (πόλε-ες)
Γεν.	τῆς πόλεως.	τῶν πόλεων
Δοτ.	τῇ πόλει	ταῖς πόλεσι
Αἰτ.	τὴν πόλιν	τὰς πόλεις
Κλ.	ὧ πόλι	ὧ πόλεις

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ἦν. ὁ πέλεκυς	τὸ ἄστυ	ὁ ἱερεὺς
Γεν. τοῦ πελέκεως	τοῦ ἄστεως	τοῦ ἱερέως
Δοτ. τῷ πελέκει	τῷ ἄστει	τῷ ἱερεῖ
Αἰτ. τὸν πέλεκυν	τὸ ἄστυ	τὸν ἱερέα
Κλ. ὁ πέλεκυ	ὁ ἄστυ	ὁ ἱερεῦ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ἦν. οἱ πελέκεις	τὰ ἄστυ (ε-α)	οἱ ἱερεῖς (έ-ες)
Γεν. τῶν πελέκεων	τῶν ἄστεων	τῶν ἱερέων
Δοτ. τοῖς πελέκεσι	τοῖς ἄστεσι	τοῖς ἱερεῦσι
Αἰτ. τοὺς πελέκεις	τὰ ἄστη	τοὺς ἱερεῖς
Κλ. ὡ πελέκεις	ὡ ἄστη	ὡ ἱερεῖς

Παρατηρήσεις.

1. Τὰ εἰς *-ις* γεν. *-εως* οὐσιαστικὰ ἔχουσι δύο θέματα, θέμα λήγον εἰς *ε* καὶ θέμα λήγον εἰς *ι*.

2. Ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν εἰς *-ις* θηλυκῶν φωνηεντολήκτων, τῶν εἰς *-εὺς* καὶ τῶν ὀνομάτων ἄστυ, πῆχυς, πέλεκυς καὶ πρέσβυς λήγει εἰς *-ως*.

3. Τὰ εἰς *-ις* *-υς* *-εως* καὶ τὸ πῆχυς πέλεκυς καὶ πρέσβυς σχηματίζουν τὴν αἰτιατ. τοῦ ἐνικοῦ εἰς *ν*, π. χ. ἡ πόλις, τὴν πόλιν, ὁ πῆχυς, τὸν πῆχυν κ. λ.

Γύμνασμα.—1) Νὰ κλιθῶσιν : ὁ κουρεύς, ὁ βασιλεύς, ἡ ἀπόφασις, ἡ σκέψις, ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς.

2) Νὰ εὐρεθῆ ἡ γενικὴ καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

3) Νὰ εὐρεθῆ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ.

4) Νὰ εὐρεθῆ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.

5) Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰ ἑξῆς : Ὁ βαφεὺς βάφει τὰ φορέματα. Ὁ γονεὺς φροντίζει διὰ τὰ τέκνα του. Ἡ πόλις πρέπει νὰ ἔχη πλατεῖς καὶ εὐθεῖς δρόμους. Ὁ πῆχυς εἶναι σιδηροὺς ἢ ξύλινος. Μὲ τὸν πέλεκυν κόπτομεν ξύλα.

β') Ὀνόματα εἰς -υς, -αυς, -εως.

(Θέμα εἰς υ, α ε).

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	ὁ ἰχθύς	ἡ γραῦς	ὁ βοῦς	ὁ μῦς
Γεν.	τοῦ ἰχθύ-ος	τῆς γρα-ός	τοῦ βο-ός	τοῦ μυ-ός
Δοτ.	τῷ ἰχθύ-ι	τῷ γρα ἶ	τῷ βο-ῖ	τῷ μυ-ῖ
Αἰτ.	τὸν ἰχθύν	τὴν γραῦν	τὸν βοῦν	τὸν μῦν
Κλ.	ὃ ἰχθύ	ὃ γραῦ	ὃ βοῦ	ὃ μῦ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	οἱ ἰχθύ-ες	αἱ γραῖ-ες	οἱ βό-ες	οἱ μύ-ες
Γεν.	τῶν ἰχθύ-ων	τῶν γρα-ῶν	τῶν βο-ῶν	τῶν μυ-ῶν
Δοτ.	τοῖς ἰχθύ-σι	ταῖς γραυ-σί	τοῖς βου-σί	τοῖς μυ-σί
Αἰτ.	τούς ἰχθύς	τάς γραῦς	τούς βοῦς	τούς μῦς
Κλ.	ὃ ἰχθύ-ες	ὃ γραῖ-ες	ὃ βόε-ς	ὃ μύ-ες

Παρατηρήσεις.

1. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν εἰς -υς -αυς -εως φωνηεντολήκτων οὐσιαστικῶν λήγει εἰς ν.

2. Τὰ εἰς -υς μονοσύλλαβα περισπῶνται εἰς τὴν ὄνομ., αἰτιατικὴν καὶ κλητ., π.χ. ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὃ μῦ.

3. Τὸ ὄνομα ἔγχελυς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν κλίνεται κατὰ τὸ πόλις.

Γύμνασμα.—1) Νὰ κλιθῶσιν : ὁ βότρυς, ὁ στάχυς, ἡ ὀφρύς, ὁ σὺς, ὁ ἔγχελυς.

2) Νὰ σχηματισθῇ ἡ γενικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

γ') Ὀνόματα εἰς -ως.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	ὁ ἥρως	ὁ Τρωῶς
Γεν.	τοῦ ἥρω-ος	τοῦ Τρω-ός
Δοτ.	τῷ ἥρω-ῖ	τῷ Τρω-ῖ
Αἰτ.	τὸν ἥρω-α	τὸν Τρωῶ-α
Κλ.	ὃ ἥρως	ὃ Τρωῶς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ ἤρω-ες	οἱ Τρωῶ-ες
Γεν.	τῶν ἠρώ-ων	τῶν Τρωῶ-ων
Δοτ.	τοῖς ἠρω-σι	τοῖς Τρω-σι
Αἰτ.	τούς ἠρωας	τούς Τρωῶ-ας
Κλ.	ὧ ἠρω-ες	ὧ Τρωῶ ες

Ἡ αἰτιατικὴ τῶν εἰς -ως λήγει εἰς -α ἢ δὲ κλητ. τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὄνομ. ὁ ἠρωας, τὸν ἠρωα, ὧ ἠρωας.

Γύμνασμα.—Νὰ κλιθῶσιν : ὁ θῶς, ἔ Μίνως.

6. ΜΟΝΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	ὁ μὴν	ἡ δὰς	τὸ οὔς
Γεν.	τοῦ μην-ός	τῆς δαδ-ός	τοῦ ὦτ-ός
Δοτ.	τῷ μην-ι	τῇ δαδ-ι	τῷ ὦτ-ι
Αἰτ.	τὸν μῆν-α	τὴν δᾶδ-α	τὸ οὔς
Κλ.	ὧ μὴν	ὧ δὰς	ὧ οὔς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ μῆν-ες	αἱ δᾶδ-ες	τὰ ὦτα
Γεν.	τῶν μην ὦν	τῶν δᾶδ-ων	τῶν ὦτ-ων
Δοτ.	τοῖς μη-σι	ταῖς δα-σι	τοῖς ὦσ-ι
Αἰτ.	τούς μῆν-ας	τάς δᾶδ-ας	τὰ ὦτα
Κλ.	ὧ μῆν-ες	ὧ δᾶδ-ες	ὧ ὦτα

Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν ἀμωτέρων τῶν ἀριθμῶν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν π. χ. μὴν, μηνός, μηνί, μηνῶν, μηνσί. Ἐξαιροῦνται καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης τὰ ὀνόματα δὰς-δᾶδων, οὔς-ὦτων, Τρῶς-Τρωῶν θῶς-θῶων, παῖς-παίδων, φῶς-φώτων καὶ πᾶς-πάντων, δοτικὴ πᾶσι.

Γύμνασμα.—1) Νὰ σχηματισθῇ ἡ γενικὴ καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ὁ παῖς, ὁ μὴν, ἡ δρυς, ὁ Τρῶς, ὁ βοῦς.

2) Ἡ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.

3) Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰ ἑξῆς :

Ὁ μὴν ἔχει τριάκοντα ἡμέρας. Ἡ δρυς εἶναι δένδρον τοῦ

δάσους. Ὁ βοῦς σύρει τὸ ἄροτρον. Τρῶς λέγεται ὁ κάτοικος τῆς Τροίας. Ὁ ἰχθὺς εἶναι εὐγευστος καὶ θεραπευτικός.

7. ΑΝΩΜΑΛΑ ΤΡΙΤΟΚΛΙΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Τὰ εὐχρηστώτερα τῶν ἀνωμάτων τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι τὰ ἑξῆς :

α) Μεταπλαστικά.

Τὸ οὖς, ὃ οὖς, τὰ ὄτα, τῶν ὠτων, ὃ ὄτα.

Τὸ δόρυ, τοῦ δόρατος, τῷ δόρατι, τὸ δόρυ, ὃ δόρυ, τὰ δόρατα, τῶν δοράτων, τοῖς δόρασι, τὰ δόρατα, ὃ δόρατα.

Τὸ πῦρ, τοῦ πυρός, τῷ πυρί, τὸ πῦρ, ὃ πῦρ, τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς, τὰ πυρά, ὃ πυρά.

Ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὃ κύων, οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί, τοὺς κύνας, ὃ κύνες.

Ὁ υἰός, τοῦ υἱοῦ, τῷ υἱῷ, τὸν υἰόν, ὃ υἱέ, οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς, ὃ υἱεῖς.

Ἡ χεῖρ, τῆς χειρός, τῇ χειρί, τὴν χεῖρα, ὃ χεῖρ, αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας, ὃ χεῖρες.

Ὁ παῖς, τοῦ παιδός, τῷ παιδί, τὸν παῖδα, ὃ παῖ, οἱ παῖδες, τῶν παίδων, τοῖς παισί, τοὺς παῖδας, ὃ παῖδες.

Ἡ γυνή, τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὃ γύνα, αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τὰς γυναῖκας, ὃ γυναῖκες.

Ἡ ναῦς, τῆς νηώς, τῇ νηϊ, τὴν ναῦν, ὃ ναῦ, αἱ νῆες, τῶν νηῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὃ νῆες.

Ὁ Ζεὺς, τοῦ Διός, τῷ Διῖ, τὸν Δία, ὃ Ζεῦ.

β') Ἐτερόκλιτα

Ἐτερόκλιτα λέγονται ὅσα σχηματίζουν μίαν ἢ περισσότερας πτώσεις κατὰ δύο κλίσεις, π. χ. Σωκράτης, Σωκράτη (ἡ κλίσις) Σωκράτην, Σωκράτην (α' κλίσις), καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ εἰς -ης κύρια ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως.

γ') Ἰδιόκλιτα.

Ἰδιόκλιτα λέγονται ὅσα κλίνονται κατ' ἴδιαν κλίσιν.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ λήγοντα εἰς -ας, -ους, -ης, -υς, περισπώμενα κύρια, π.χ. ὁ Μηνᾶς, ὁ Ἰησοῦς, ὁ Κωστής, ὁ Διονῦς.

δ) Ἄκλιτα.

Ἄκλιτα λέγονται ὅσα δὲν κλίνονται. Ἄκλιτα εἶναι :

α) Τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου.

β) Ἐνὰ τινὰ ὀνόματα, Ἄδὰμ, Πάσχα κ. ἄ.

γ) Τα ἀριθμητικά ἀπὸ τὸ πέντε ἕως τὸ ἑκατόν.

Γύμνασμα.— *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰ ἐξῆς : ἡ γυνή, τὸ φῶς, τὸ πῦρ, τὸ οὖς.*

2) *Νὰ τραπῶσιν τὰ ἐξῆς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν : οἱ παῖδες, αἱ χεῖρες, οἱ ἰχθύες, οἱ ὄδες, οἱ κύνες.*

27. ΕΠΙΘΕΤΑ

Ὁ χάρτης εἶναι λευκός.

Ἡ τράπεζα εἶναι στρογγύλη.

Τὸ ἄνθος εἶναι εὐφῶδες.

Τὰ ἐπίθετα φανερώουσι τὴν ποιότητα ἢ τὴν ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν.

Τὰ ἐπίθετα ὡς πρὸς τὰς καταλήξεις διαίρουσιν :

1) Εἰς **τριγενῆ** καὶ **τρικατάληκτα**, ὅταν ἔχωσι τρεῖς καταλήξεις, μίαν διὰ τὸ ἀρσενικόν, μίαν διὰ τὸ θηλυκόν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, π. χ. **δίκαιος, δικαία, δίκαιον.**

2) Εἰς **τριγενῆ** καὶ **δικατάληκτα**, ὅταν ἔχωσι δύο καταλήξεις, μίαν διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ θηλυκόν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, π. χ. ὁ **ἐπιμελής, ἡ ἐπιμελής, τὸ ἐπιμελές.**

3) Εἰς **διγενῆ** καὶ **μονοκατάληκτα**, ὅταν ἔχωσι μίαν κατάληξιν διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ θηλυκόν, ὁ **φυγός, ἡ φυγός.**

Οἶκία ὑψηλή, τοῖχος λευκός, γάλα ζεστόν.

Τὸ ἐπίθετον συμφωνεῖ πρὸς τὸ οὐσιαστικόν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν.

Γύμνασμα.— *Νὰ τεθῆ τὸ κατάλληλον ἐπίθετον εἰς ἕκαστον τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν : ρυάκιον, ἄροτρον, θάλασσα, φρέαρ, χιῶν, οὐρανός, γυνή, μαθητής, μαθήτρια, ἄρτος, ποταμός, ἀλώπηξ.*

1. ΤΡΙΓΕΝΗ ΚΑΙ ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

Τὰ τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα καὶ ἐπίθετα λήγουσιν ὡς ἑξῆς :

-ος	·η	-ον	καλός,	καλή,	καλόν
-ος	-α	-ον	δίκαιος,	δικαία,	δίκαιον
-οῦς	-ῆ	-οῦν	χρυσοῦς,	χρυσῆ,	χρυσοῦν
-ους	-ᾶ	-οῦν	ἄργυροῦς,	ἄργυρᾶ,	ἄργυροῦν
-υς	-εῖα	-ὺ	γλυκύς,	γλυκεία,	γλυκὺ
-εις	εσσα	-εν	χαρῖεις,	χαρίεσσα,	χαρίεν
-ας	-αινα	-αν	μέλας,	μέλαινα,	μέλαν
-ας	-ασα	-αν	πᾶς	πᾶσα	πᾶν

Τὰ λήγοντα εἰς **-ος** καὶ **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς **-α**, ἂν ἔχουσι πρὸ τοῦ **α** φωνῆεν ἢ **ρ**, πλὴν τοῦ **δγδοος**. *δγδόη, δγδοον*.

Τὰ εἰς **-ος** καὶ **-οῦς** τρικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὸ μὲν ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον γένος κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, τὸ δὲ θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν πρώτην.

Παρατηρήσεις.

Ὁ *ώρατος*—ἡ *ώραία*.

Ὁ *ἄγιος*—ἡ *ἄγία*.

Τὸ **-α** τῶν θηλυκῶν ἐπιθέτων τῶν ἐχόντων τὸ ἄρσενικὸν δευτερόκλιτον εἶναι μακρόν.

Τὰ ἔχοντα χαρακτηῖρα **ντ** τρικατάληκτα ἐπίθετα διὰ τὴν σχηματίσθαι τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ θηλυκοῦ γένους προσλαμβάνουσι τὴν κατάληξιν **ια** εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος. Ὁ χαρακτηρ **τ** πρὸ τοῦ **ι** μεταβάλλεται εἰς **σσ**, ἅτινα ἀπλοποιοῦνται εἰς τὸ ἔν **σ** καὶ τὸ **ν** πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν βραχέα φωνήεντα ἐκτείνονται ἀναπληρωματικῶς, ἥτοι τὸ **ε** ἐκτείνεται εἰς **ει**, τὸ **ο** εἰς **ου** καὶ τὸ **α** βραχὺ εἰς **α** μακρόν, π. χ. *λυθεντ-ια—λυθεσσα—λυθεισα. γραφοντ-ια—γραφοσσα—γράφουσα, παντ-ια—πασσα—πᾶσα.*

ΚΛΙΣΙΣ ΤΡΙΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΡΙΚΑΤΑΛΗΚΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

α') Τῶν εἰς -ας -ασα -αν.

*Ενικὸς ἀριθμὸς.

	Ἄρσενικὸν	Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Ὅν.	ὁ πᾶς	ἡ πᾶσα	τὸ πᾶν
Γεν.	τοῦ παντός	τῆς πάσης	τοῦ παντ-ος.
Δοτ.	τῷ παντὶ	τῇ πάσῃ	τῷ παντ-ὶ
Αἰτ.	τὸν πάντα	τὴν πᾶσαν	τὸ πᾶν
Κλ.	ὃ	ᾧ πᾶσα	ᾧ πᾶν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὅν.	οἱ πάντ-ες	αἱ πᾶσαι	τὰ πάντ-α
Γεν.	τῶν πάντων	τῶν πασῶν	τῶν πάν-των
Δοτ.	τοῖς πᾶσι	ταῖς πάσαις	τοῖς πᾶσι
Αἰτ.	τούς πάντας	τάς πάσας	τὰ πάντ-α
Κλ.	ὧ πάντ-ες	ᾧ πᾶσαι	ᾧ πάντ-α.

Τὰ λήγοντα εἰς -α θηλυκὰ ἐπίθετα, τὸν ὁποῖον τὸ ἄρσενικὸν γένος εἶναι τριτόκλιτον, ἔχουσα τὸ α βραχύ.

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν* : ὁ γράφας, ἡ γράφασα, τὸ γράφας, ἄπας, ἄπασα, ἄπαν.

β') Τῶν εἰς -εις -εἰς -εσσα -εν.

*Ενικὸς ἀριθμὸς.

	Ἄρσενικὸν	Οὐδέτερον
Ὅν.	ὁ χαρτεῖς	τὸ χαρτεῖν
Γεν.	τοῦ χαρτεῖν-τος	τοῦ χαρτεῖν-τος.
Δοτ.	τῷ χαρτεῖν-τι	τῷ χαρτεῖν-τι
Αἰτ.	τὸν χαρτεῖν-τα	τὸ χαρτεῖν-εν
Αλ.	ᾧ χαρτεῖν	ᾧ χαρτεῖν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὅν.	οἱ χαρτεῖν-τες	τὰ χαρτεῖν-α
Γεν.	τῶν χαρτεῖν-των	τῶν χαρτεῖν-των
Δοτ.	τοῖς χαρτεῖν-σι(ν)	τοῖς χαρτεῖν-σι(ν).
Αἰτ.	τούς χαρτεῖν-τας	τὰ χαρτεῖν-τα
Κλ.	ᾧ χαρτεῖν-τες	ᾧ χαρτεῖν-α

Τὸ θηλυκὸν *χαρίεσσα* κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν.

Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ θηλυκοῦ γένους τῶν *-εις -εσσα -εν* ἐπιθέτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος *ετ* τῆ προσλήψεϊ τῆς καταλήξεως *-ια* ὃ χαρακτηρ *ε* μὲ τὸ *ι* τρέπεται εἰς *σσ*.

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσι τὰ* : φωνήεις, φωνήεσσα, φωνήεν.

γ') Τῶν εἰς *-ων -ουσα -εν*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

	Ἄρσενικὸν	Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
᾽Ον.	ὁ λαβὼν	(ἡ λαβοῦσα)	τὸ λαβὼν
Γεν.	τοῦ λαβόντ-ος		τοῦ λαβόντ-ος
Δοτ.	τῷ λαβόντ-ι		τῷ λαβόντ-ι
Αἰτ.	τὸν λαβόντ-α		τὸ λαβὼν
Κλ.	ὃ λαβῶν		ὃ λαβὼν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

᾽Ον.	οἱ λαβόντες	τὰ λαβόντα
Γεν.	τῶν λαβόντ-ων	τῶν λαβόντ-ων
Δοτ.	τοῖς λαβοῦ-σι(ν)	τοῖς λαβοῦ-σι(ν)
Αἰτ.	τούς λαβόντ-ας	τὰ λαβόντ-α
Κλ.	ὃ λαβόντ-ες	ὃ λαβόντ-α

Τὸ θηλυκὸν ἢ λαβοῦσα κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ κλιθῶσιν* : ὁ ἐκὼν, ἡ ἐκοῦσα, τὸ ἐκόν, ὁ γράφων, ἡ γράφουσα, τὸ γράφον.

2) *Νὰ σχηματισθῆ* ἡ ὄνομ. τοῦ θηλυκοῦ γένους καὶ ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους.

δ') Τῶν εἰς *-ας -αινα -αν*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

	Ἄρσενικὸν	Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
᾽Ον.	ὁ μέλας	ἡ μέλαινα	τὸ μέλαν
Γεν.	τοῦ μέλαν-ος	τῆς μελαίν-ης	τοῦ μέλαν-ος
Δοτ.	τῷ μέλαν-ι	τῇ μελαίν-ῃ	τῷ μέλαν-ι
Αἰτ.	τὸν μέλαν-α	τὴν μέλαινα-αν	τὸ μέλαν
Κλ.	ὃ μέλαν	ὃ μέλαινα	ὃ μέλαν

Πληθυντικός ἀριθμός.

᾽Ον.	οἱ μέλαν-ες.	αἱ μέλαιnai	τὰ μέλανα
Γεν.	τῶν μελάν-ων	τῶν μελαίνων	τῶν μελάνων
Δοτ.	τοῖς μέλασ-ι	ταῖς μελαίναις	τοῖς μέλασι
Αἰτ.	τούς μέλανάς	τάς μελαίνας	τὰ μέλανα
Κλ.	ὧ μέλαν-ες	ὧ μέλαιnai	ὧ μέλανα

Τὸ θηλυκὸν σχηματίζεται διὰ τῆς προσλήψεως τῆς καταλήξεως *ια* εἰς τὸ θέμα : τὸ *ν* ὑπερπηδᾷ καὶ τὸ *ι* μετὰ τὸ *α* ἀποτελεῖ τὴν δίφθογγον *αι*, π.χ. μελάν-ια=μέλαινα. Ἡ κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ οὐδετέρου γένους τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι ὁμοία μὲ τὸ θέμα, π.χ. μέλας—ὧ μέλαν.

Γύμνασμα.—*Νὰ κλιθῶσιν* : ὁ τάλας, ἡ τάλαινα, τὸ τάλαν.

ε') Τῶν εἰς -υς -εια -υ.

Ἑνικός ἀριθμός.

᾽Ον.	ὁ ταχὺς	ἡ ταχεῖα	τὸ ταχὺ
Γεν.	τοῦ ταχέ-ος	τῆς ταχείας	τοῦ ταχέος
Δοτ.	τῷ ταχ-εῖ	τῇ ταχείᾳ	τῷ ταχεῖ
Αἰτ.	τὸν ταχ-ὺν	τὴν ταχεῖαν	τὸ ταχὺ
Κλ.	ὧ ταχὺ	ὧ ταχεῖα	ὧ ταχὺ

Πληθυντικός ἀριθμός.

᾽Ον.	οἱ ταχεῖς (-εες)	αἱ ταχεῖαι	τὰ ταχέ-α
Γεν.	τῶν ταχέ-ων	τῶν ταχειῶν	τῶν ταχέ-ων
Δοτ.	τοῖς ταχέ-σι	ταῖς ταχείαις	τοῖς ταχέ-σι
Αἰτ.	τούς ταχεῖς	τάς ταχείας	τὰ ταχέ-α
Κλ.	ὧ ταχεῖς	ὧ ταχεῖαι	ὧ ταχέ-α

Παρατηρήσεις.

1. Τὰ εἰς -υς -εια -υ ἔχουσι δύο θέματα λήγοντα εἰς *υ* καὶ *ε* πρὸς σχηματισμὸν τῶν διαφόρων πτώσεων.

2. Τὸ θηλυκὸν τῶν εἰς -υς -εια -υ ἐπιθέτων σχηματίζεται ἔκ τοῦ θέματος *ε* τῇ προσθήκῃ τῆς καταλήξεως -ια, π.χ. ταχέ-ια=ταχεῖα.

3. Τὸ *α* τῶν εἰς -υς -εια καὶ -υ οὐδετέρων εἶναι πάντοτε ἀσυναίρετον, π.χ. τὸ θῆλυ, τὰ θήλια.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ κλιθῶσιν :* ὁ βραδύς, ὁ παχύς, ὁ δξύς, ὁ βαρὺς καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

2) *Νὰ σχηματισθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἰδίων ὀνομάτων.*

2. ΤΡΙΓΕΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

Τὰ τριγενῆ καὶ δικατάληκτα λήγουσιν :

1) εἰς -ων -ων -ον	π.χ. ὁ εὐδαίμων,	ἡ εὐδαίμων,	τὸ εὐδαιμον
2) εἰς -ης -ης -ες	π.χ. ὁ ἀληθής,	ἡ ἀληθής,	τὸ ἀληθές
3) εἰς -ην -ην -εν	π.χ. ὁ ἄρρην,	ἡ ἄρρην,	τὸ ἄρρην
4) εἰς -υς -υς -υ	π.χ. ὁ εὐβοτρὺς	ἡ εὐβοτρὺς,	τὸ εὐβοτρυ
5) εἰς -ις -ις -ι	π.χ. ὁ εὐελπις	ἡ εὐελπις,	τὸ εὐελπι
6) εἰς -ος -ος -ον	π.χ. ὁ ὠφέλιμος,	ἡ ὠφέλιμος,	τὸ ὠφέλιμον
7) εἰς -ους -ους -ουν	π.χ. ὁ εὐνους,	ἡ εὐνους,	τὸ εὐνον

ΚΛΗΣΙΣ ΤΡΙΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

α') τῶν εἰς -ων -ον, θέμα εἰς -ον.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ἄν.	ὁ	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον
Γεν.	τοῦ	τῆς	εὐδαίμων-ος	τοῦ	εὐδαίμων-ος
Δοτ.	τῷ	τῇ	εὐδαίμων-ι	τῷ	εὐδαίμων-ι
Αἰτ.	τὸν	τὴν	εὐδαίμων-α	τὸ	εὐδαιμον
Κλ.	ὃ	ὃ	εὐδαιμ-ον	ὃ	εὐδαιμον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ἄν.	οἱ	αἱ	εὐδαίμονες	τὰ	εὐδαίμονα
Γεν.	τῶν	τῶν	εὐδαιμόν-ων	τῶν	εὐδαιμόν-ων
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	εὐδαίμοσ-ι	τοῖς	εὐδαίμοσ-ι
Αἰτ.	τούς	τάς	εὐδαίμον-ας	τά	εὐδαίμον-α
Κλ.	ὅ	ὃ	εὐδαίμον-α	ὃ	εὐδαίμονα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ἄν.	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρην
Γεν.	τοῦ	τῆς	ἄρρην-ος	τοῦ	ἄρρην-ος
Δοτ.	τῷ	τῇ	ἄρρην-ι	τῷ	ἄρρην-ι
Αἰτ.	τὸν	τὴν	ἄρρην-α	τὸ	ἄρρην
Κλ.	ὃ	ὃ	ἄρρην	ὃ	ἄρρην

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὅν.	οἱ	αἱ	ἄρρεν-ες	τὰ	ἄρρεν-α
Γεν.	τῶν	τῶν	ἄρρέν-ων	τῶν	ἄρρέν-ων
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	ἄρρε-σι	τοῖς	ἄρρε-σι
Αἰτ.	τούς	τάς	ἄρρεν ας	τὰ	ἄρρεν-α
Κλ.	ᾧ	ᾧ	ἄρρεν ες	ᾧ	ἄρρεν-α

Παρατηρήσεις.

1. Ἡ ἐνική κλητικὴ τοῦ ἄρρενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ ἡ ὄνομα. αἰτιατ. καὶ κλητ. τοῦ οὐδέτερου ἔχουσι τὸν τύπον τοῦ θέματος, π. χ. ὁ ἢ *σῶφρων-ᾧ σῶφρον*, τὸ *σῶφρον-ᾧ σῶφρον*.

2. Τὰ εἰς *-ων-ον* σύνθετα ἐπίθετα ἐν τῇ ἐνικῇ κλητικῇ τοῦ ἄρρενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ οὐδέτερου ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, π. χ. ὁ *εὐγνώμων-ᾧ εὐγνωμον-τὸ εὐγνωμον*.

Γύμνασμα. — 1) *Νὰ κλιθῶσιν* : ὁ ἢ *ἀμνήμων*, τὸ *ἀμνήμον*, ὁ ἢ *μεγαλόφρων*, τὸ *μεγαλόφρον*.

2) *Κατὰ ταῦτα ἴνα κλιθῶσι τὰ κύρια ὀνόματα Ἀγαμέμωνων καὶ Ἀριστογείτων.*

3) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν :*

Οἱ μεγαλόφρονες πράττουσι πράξεις ἀγαθὰς. Οἱ τίμοι ἄνθρωποι εἶναι πάντοτε εὐγνώμονες εἰς τοὺς εὐεργέτας των. Τὰ καλὰ παιδιὰ εἶναι εὐγνώμονα εἰς τοὺς εὐεργέτας των.

β') τῶν -εἰς -ης -ες.

Ἐνικός ἀριθμός.

Ὅν.	ὁ	ἡ	ἄληθής	τὸ	ἄληθές
Γεν.	τοῦ	τῆς	ἄληθοῦς (έ-ος)	τοῦ	ἄληθοῦς (έ-ος)
Δοτ.	τῷ	τῇ	ἄληθεῖ	τῷ	ἄληθεῖ
Αἰτ.	τὸν	τὴν	ἄληθῆ	τὸ	ἄληθές
Κλ.	ᾧ	ᾧ	ἄληθές	ᾧ	ἄληθές

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὅν.	οἱ	αἱ	ἄληθεῖς (έ-ες)	τὰ	ἄληθῆ (έ-α)
Γεν.	τῶν	τῶν	ἄληθῶν	τῶν	ἄληθῶν
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	ἄληθέσι	τοῖς	ἄληθέσι
Αἰτ.	τούς	τάς	ἄληθεῖς	τὰ	ἄληθῆ
Κλ.	ᾧ	ᾧ	ἄληθεῖς	ᾧ	ἄληθῆ

Ἑνικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	ὁ	ἡ	εὐώδης	τὸ	εὐῶδες
<i>Γεν.</i>	τοῦ	τῆς	εὐώδους	τοῦ	εὐώδους
<i>Δοτ.</i>	τῷ	τῇ	εὐώδει	τῷ	εὐώδει
<i>Αἰτ.</i>	τὸν	τὴν	εὐώδη	τὸ	εὐῶδες
<i>Κλ.</i>	ὃ	ὃ	εὐῶδες	ὃ	εὐῶδες

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	οἱ	αἱ	εὐώδεις	τὰ	εὐώδη
<i>Γεν.</i>	τῶν	τῶν	εὐώδων	τῶν	εὐώδων
<i>Δοτ.</i>	τοῖς	ταῖς	εὐώδεσι	τοῖς	εὐώδεσι
<i>Αἰτ.</i>	τούς	τάς	εὐώδεις	τὰ	εὐώδη
<i>Κλ.</i>	ὓ	ὓ	εὐώδεις	ὓ	εὐώδη

Ἑνικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	ὁ	ἡ	ξифήρης	τὸ	ξифῆρες
<i>Γεν.</i>	τοῦ	τῆς	ξифήρους	τοῦ	ξифήρους
<i>Δοτ.</i>	τῷ	τῇ	ξифήρει	τῷ	ξифήρει
<i>Αἰτ.</i>	τὸν	τὴν	ξифήρει	τὸ	ξифῆρες
<i>Κλ.</i>	ὃ	ὃ	ξифῆρες	ὃ	ξифῆρες

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	οἱ	αἱ	ξифήρεις	τὰ	ξифήρη
<i>Γεν.</i>	τῶν	τῶν	ξιφῆρων	τῶν	ξιφῆρων
<i>Δοτ.</i>	τοῖς	ταῖς	ξιφῆρεσι	τοῖς	ξιφῆρεσι
<i>Αἰτ.</i>	τούς	τάς	ξιφῆρεις	τὰ	ξιφῆρη
<i>Κλ.</i>	ὓ	ὓ	ξιφῆρεις	ὓ	ξιφῆρη

Παρατηρήσεις.

1. Τὸ **-εα** τῆς αἰτ. συναιρεῖται εἰς **α** μακρόν, ἐὰν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχει **ι** ἢ **ε**, π.χ. ὁ *ὕγις-τὸν* (*ὕγιεα*) *ὕγιᾶ*, ὁ *ἐνδεῆς-τὸν* (*ἐνδεεᾶ*) *ἐνδεᾶ*, ὁ *εὐφνῆς-τὸν* (*εὐφνεᾶ*) *εὐφνεᾶ*.

2. Τὰ σύνθετα βαρύτερα ἐν τῇ ἐνικῇ κλητικῇ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, π. χ. ὁ *ἡ συνήθης-ὃ* *σύννηθες-τὸ* *σύννηθες*. Ἐξαιροῦνται τὰ εἰς **ἡρης** καὶ **ώδης**, π.χ. ὁ *ἡ ξιφήρης* - ὃ *ξιφῆρες* - τὸ *ξιφῆρες*, ὁ *ἡ εὐώδης* - ὃ *εὐῶδες* - τὸ *εὐῶδες*.

3. Τὰ εἰς **-ης** **-ες** σύνθετα βαρύτερα ἐπίθετα ἐν τῇ γενικῇ τοῦ

πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης παρὰ τὸν κανόνα, π.χ. τῶν *συνήθων*, τῶν *εὐώδων*.

4. Κατὰ τὰ εἰς *-ηρης* σύνθετα ἐπίθετα τονίζεται καὶ τὸ πλήρης ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ, π.χ. οἱ *πλήρεις τῶν πλήρων*.

5. Ὅλα τὰ εἰς *-ώδης* γράφονται μὲ ὦμέγα, π.χ. *δασώδης*, *εὐώδης*, *πετρώδης*.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ κλιθῶσιν: ὁ ἐπιμελής, ὁ ἀμελής, ὁ εὐσεβής, ὁ δασώδης, ὁ πετρώδης, ὁ αὐτάρκης, ὁ ξιφήρης, ἡ τριήρης.*

2) *Νὰ σχηματισθῇ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἄνω ὀνομάτων.*

3) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν ἐνικόν:*

Οἱ ἐπιμελεῖς μαθηταὶ μελετῶσι τακτικῶς τὰ μαθήματά των. Τὰ ἐπιμελῆ παιδιά ἀγαπῶνται ἀπὸ τοὺς γονεῖς των καὶ τοὺς διδασκάλους των. Οἱ ἀμελεῖς μαθηταὶ δὲν προβιβάζονται. Ὁφείλομεν νὰ τιμῶμεν τοὺς εὐθεῖς καὶ εἰλικρινεῖς ἀνθρώπους.

γ') τῶν εἰς *-ις -ι γεν. -δος ἢ -τος καὶ -πους -ποδος.*

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὅν.	ὁ ἢ εὐελπις	τὸ	εὐελπι
Γεν.	τοῦ τῆς εὐέλπιδος	τοῦ	εὐέλπιδος
Δοτ.	τῷ τῇ εὐέλπιδι	τῷ	εὐέλπιδι
Αἰτ.	τὸν τὴν εὐελπιν	τὸ	εἴελπι
Κλ.	ὦ ὦ εὐελπι	ὦ	εὐελπι

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὅν.	οἱ αἱ εὐέλπιδες	τὰ	εὐέλπιδ-α
Γεν.	τῶν τῶν εὐελπίδων	τῶν	εὐελπίδων
Δοτ.	τοῖς ταῖς εὐέλπι-σι	τοῖς	εὐέλπι-σι
Αἰτ.	τοὺς τὰς εὐέλπιδας	τὰ	εὐέλπιδ-α
Κλ.	ὦ ὦ εὐέλπιδες	ὦ	εὐέλπιδ-α

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὅν.	ὁ ἢ ἄχαρ-ις	τὸ	ἄχαρ-ι
Γεν.	τοῦ τῆς ἀχάριτ-ος	τοῦ	ἀχάριτ-ος
Δοτ.	τῷ τῇ ἀχάριτ-ι	τῷ	ἀχάριτ-ι
Αἰτ.	τὸν τὴν ἄχαρ-ιν	τὸ	ἄχαρ-ι
Κλ.	ὦ ὦ ἄχαρ-ι	ὦ	ἄχαρ-ι

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	οἱ αἱ	ἀχάριτ-ες	τὰ	ἀχάριτ α
<i>Γεν.</i>	τῶν τῶν	ἀχαρίτ-ων	τῶν	ἀχαρίτ-ων
<i>Δοτ.</i>	τοῖς ταῖς	ἀχάρι-σι	τοῖς	ἀχάρισ-ι
<i>Αἰτ.</i>	τούς τὰς	ἀχάριτ-ας	τὰ	ἀχάριτ-α
<i>Κλ.</i>	ὧ ὧ	ἀχάριτ-ες	ὧ	ἀχάριτ-α

Ἐνικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	ὁ ὁ	ἄπους	τὸ	ἄπουν
<i>Γεν.</i>	τοῦ τῆς	ἄποδ-ος	τοῦ	ἄποδ-ος
<i>Δοτ.</i>	τῷ τῇ	ἄποδ-ι	τῷ	ἄποδ-ι
<i>Αἰτ.</i>	τὸν τὴν	ἄπουν ἢ ἀποδ-α	τὸ	ἄπουν
<i>Κλ.</i>	ὧ ὧ	ἄπου	ὧ	ἄπουν

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>Ὀν.</i>	οἱ αἱ	ἄποδ-ες	τὰ	ἄποδ-α
<i>Γεν.</i>	τῶν τῶν	ἀπόδ-ων	τῶν	ἀπόδ-ων
<i>Δοτ.</i>	τοῖς ταῖς	ἄπο-σι	τοῖς	ἄπο-σι
<i>Αἰτ.</i>	τούς τὰς	ἄποδ-ας	τὰ	ἄποδ-α
<i>Κλ.</i>	ὧ ὧ	ἄποδ-ες	ὧ	ἄποδ α.

Γύμνασμα.—*Νὰ κλιθῶσιν:* ὁ ἡ φιλόπολις, τὸ φιλόπολι, ὁ ἡ εὐχαρις, τὸ εὐχαρι, ὁ ἡ δίπους, τὸ δίπουν, ὁ τρίπους, ὁ φιλόπατρις.

3. ΔΙΓΕΝΗ ΚΑΙ ΜΟΝΟΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

Διγενῆ καὶ μονοκατάληκτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

ὁ ἡ	ἄπαις,	ὁ ἡ	μάκαρ,
ὁ ἡ	ἄρπαξ,	ὁ ἡ	φυγάς,
ὁ ἡ	πένης,	ὁ ἡ	πλάνης,
ὁ ἡ	φύλαξ,	ὁ ἡ	βλάξ.

4. ΑΝΩΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Συνήθη ἀνώμαλα ἐπιθετα εἶναι τά: ὁ μέγας - ἡ μεγάλη - τὸ μέγα, ὁ πολὺς - ἡ πολλή - τὸ πολὺ, ὁ πρᾶος - ἡ πρᾶεῖα - τὸ πρᾶον, τὰ ὁποῖα κλίνονται ἀνωμάλως.

α') ὁ πολὺς, ἡ πολλή, τὸ πολὺ

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄν.	ὁ	πολύς	ἡ	πολλή	τὸ	πολὺ
Γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
Δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῇ	πολλῇ	τῷ	πολλῷ
Αἰτ.	τὸν	πολὺν	τὴν	πολλήν	τὸ	πολὺ
Κλ.	ὃ	πολὺ	ὃ	πολλή	ὃ	πολὺ

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄν.	οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαὶ	τὰ	πολλὰ
Γεν.	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
Δοτ.	τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
Αἰτ.	τούς	πολλοὺς	τάς	πολλάς	τὰ	πολλὰ
Κλ.	ὧ	πολλοὶ	ὧ	πολλαὶ	ὧ	πολλὰ.

Γύμνασμα. *Νὰ τραπῶσιν ἀναλόγως τὰ εἰς παρενθέσεις :*
Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω (πολὺ) ἀνθρώπους.
Τὰ (πολὺς) φαγητὰ βλάπτουν. Πρέπει νὰ εἴμεθα (πολὺς) καλοὶ
καὶ (πολὺς) φρόνιμοι. Ἡ (πολὺς) ἐργασία δὲν ὠφελεῖ. (Πολὺς
ἀγρὸς) ποτίζονται ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Τὸν χειμῶνα κάμνει (πολὺς)
ψῆχος.

β') ὁ μέγας, ἡ μεγάλη, τὸ μέγα.

Ἑνικός ἀριθμός.

Ὄν.	ὁ	μέγας	ἡ	μεγάλη	τὸ	μέγα
Γεν.	τοῦ	μεγάλου	τῆς	μεγάλης	τοῦ	μεγάλου
Δοτ.	τῷ	μεγάλῳ	τῇ	μεγάλῃ	τῷ	μεγάλῳ
Αἰτ.	τὸν	μέγαν	τὴν	μεγάλην	τὸ	μέγα
Κλ.	ὃ	μέγα	ὃ	μεγάλη	ὃ	μέγα

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄν.	οἱ	μεγάλοι	αἱ	μεγάλαι	τὰ	μεγάλα
Γεν.	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων
Δοτ.	τοῖς	μεγάλοις	ταῖς	μεγάλαις	τοῖς	μεγάλοις
Αἰτ.	τούς	μεγάλους	τάς	μεγάλας	τὰ	μεγάλα
Κλ.	ὧ	μεγάλοι	ὧ	μεγάλαι	ὧ	μεγάλα

Τὰ ἐπίθετα μέγας καὶ πολλὸς σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ οὐδαιτέρου γένους κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ἐκ τοῦ θέματος πολλὸ καὶ μέγα, τὰς δὲ λοιπὰς πτώσεις καὶ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἐκ τοῦ θέματος πολλο-καὶ μεγαλο-κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν καὶ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν πρώτην.

γ') ὁ πρᾶος, ἡ πραεῖα, τὸ πρᾶον.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὀν.	ὁ	πρᾶος	ἡ	πραεῖα	τὸ	πρᾶον
Γεν.	τοῦ	πράου	τῆς	πραείας	τοῦ	πράου
Δοτ.	τῷ	πράῳ	τῇ	πραεῖᾳ	τῷ	πράῳ
Αἰτ.	τὸν	πρᾶον	τὴν	πραεῖαν	τὸ	πρᾶον
Κλ.	ὃ	πρᾶε	ὃ	πραεῖα	ὃ	πρᾶον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὀν.	οἱ	πρᾶοι	αἱ	πραεῖαι	τὰ	πραέα
Γεν.	τῶν	πραέων	τῶν	πραεῖων	τῶν	πραέων
Δοτ.	τοῖς	πραέσι	ταῖς	πραεῖαις	τοῖς	πραέσι
Αἰτ.	τούς	πράους	τὰς	πραείας	τὰ	πραέα
Κλ.	ὧ	πρᾶοι	ὧ	πραεῖαι	ὧ	πραέα

Τὸ θηλυκὸν πραεῖα γίνεται ἐκ τοῦ θέματος πραεῖ-

Γύμνασμα. *Νὰ γίνῃ ἀνάλογος τροπὴ τῶν ἐν παρενθέσει: Ὁ πλοῦτος γεννᾷ φθόρον (πολύ).— Ἡ πελατεία τῶν (τίμιος ἔμπυρος) εἶναι (μέγας).— Εἰς τὰς πόλεις εὐρίσκονται (μέγας) καὶ πλατεῖς δρόμοι.— Τὰ (μέγας) γυμνάσια τοῦ στρατοῦ ἄρχονται σήμερον.— Αἱ γυναῖκες ἔχουν (πρᾶος) φύσιν.*

5. ΒΑΘΜΟΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Ὁ Δημήτριος εἶναι σοφός.

Ὁ Πέτρος εἶναι σοφώτερος τοῦ Δημητρίου.

Ὁ Σωκράτης εἶναι σοφώτατος.

Οἱ βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων εἶναι τρεῖς : **θετικὸς, συγκριτικὸς** καὶ **ὑπερθετικὸς.**

Ὁ **θετικὸς** βαθμὸς φανερῶνει ἀπλῶς τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ ἄνευ συγκρίσεως πρὸς ἄλλο, π.χ. ἡ *λεύκη* εἶναι *ὑψηλή*.

Ὁ **συγκριτικὸς** βαθμὸς φανερῶνει ὅτι ἀπὸ δύο οὐσιαστικά

πού ἔχουν μίαν ἰδιότητα κοινήν τὸ ἐν ἑξ αὐτῶν ἔχει ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν, π.χ. ἡ *κυπάρισσος* εἶναι *ὑψηλοτέρα* τῆς *λευκής*.

Ὁ *ὑπερθετικός* βαθμὸς φανερώνει ὅτι ἡ ἰδιότης οὐσιαστικοῦ τινος εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, π. χ. ὁ *Σωκράτης* ἦτο ὁ *σοφώτατος πάντων*.

Τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ λέγονται *παραθετικά*.

Καταλήξεις τῶν συγκριτικῶν εἶναι *-τερος*, *-τερα*, *-τερον* καὶ τῶν ὑπερθετικῶν *-τατος*, *-τατη*, *-τατον*.

α') Παραθετικά τῶν εἰς *-ος* ἐπιθέτων.

Θετικός	Συγκριτικός	Ὑπερθετικός
ξηρός	ξηρότερος	ξηρότατος
νέος	νεώτερος	νεώτατος
δίκαιος	δικαιότερος	δικαιότατος
ἔνδοξος	ἐνδοξότερος	ἐνδοξότατος

Τὸ εἰς *-ότερος* (*-ώτερος*) συγκριτικὰ καὶ εἰς *ότατος* (*ώτατος*) ὑπερθετικὰ γράφονται μὲ *ω*, ὅταν ἡ πρὸ τοῦ *-ότερος*, *-ότατος* συλλαβὴ εἶναι βραχεία, μὲ *ο* δέ, ὅταν ἡ πρὸ τοῦ *-ότερος*, *-ότατος* συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά.

Τὰ παραθετικά σχηματίζονται καὶ περιφραστικῶς : μὲ τὸ *μᾶλλον* διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ *μάλιστα* διὰ τὸ ὑπερθετικόν, π. χ. *φίλοι, μᾶλλον φίλοι, μάλιστα φίλοι* ὑψηλός, *μᾶλλον ὑψηλός, μάλιστα ὑψηλός*.

Σημ. Τὰ εἰς *-ιος* *-ικος* *-ιμος* καὶ *-νος* ἔχουσι τὸ *ι* βραχύ.

Τὰ συνθέστερα τῶν εἰς *ος* ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν, εἶναι τὰ ἑξῆς : *ἰσχυρός*, *ἀνιαρός*, *τρανός*, *λιτός*, *φλύαρος* καὶ τὰ λήγοντα εἰς *-τιμος*, *-ασμος*, *-ψυχος*, *-λυπος*, *-νικος*, *-κινδυνος*.

Γύμνασμα.—Νὰ σχηματισθῶσι τὰ παραθετικά τῶν ἑξῆς : *ἱερός*, *δίκαιος*, *σοφός*, *ἅγιος*, *καθαρός*, *ἔνδοξος*, *ἰσχυρός*, *τρανός*, *ἐμψυχος*, *περίλυπος*, *ἐπικίνδυνος*, *τίμιος*.

Παραθετικά τῶν εἰς *-ους*, *-ης*, *-ων* καὶ εἰς *-ους* ἐπιθέτων.

γλυκὸς	γλυκύτερος	γλυκύτατος
ὑγιής	ὑγιέστερος	ὑγιέστατος
σώφρων	σωφρονέστερος	σωφρονέστατος
εὖνους	εὐνούστερος	εὐνούστατος
ἀπλοῦς	ἀπλούστερος	ἀπλούστατος

Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ νοῦς καὶ τοῦ ἀπλοῦς σχηματίζουσι τὰ παραθετικά εἰς -ούστερος, -ούστατος.

Τὰ εἰς -ης καὶ -ων ἐπίθετα σχηματίζουσι τὰ παραθετικά εἰς -έστερος -έστατος. Κατὰ ταῦτα σχηματίζεται τὸ χαρίεις, π. χ. χαριέστερος, χαριεστατος.

Γύμνασμα.— Νὺ σχηματισθῶσι τὰ παραθετικά τῶν βαρῦς, ταχύς, ἐπιμελής, ἀληθής, ἄφρων, εὐδαίμων, διπλοῦς, χαρίεις.

γ') Ἀνώμαλα παραθετικά.

Θετικὸς	Συγκριτικὸς	Ἐπερθετικὸς
καλὸς	καλύτερος	κάλλιστος
κακὸς	χειρότερος	κάκιστος καὶ χείριστος
μέγας	μεγαλύτερος	μέγιστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ὀλίγιστος καὶ ἐλάχιστος
ὑψηλὸς	ὑψηλότερος	ὑψηλότατος καὶ ὑψιστος
ἀγαθὸς	ἀγαθώτερος	ἀγαθότατος καὶ ἄριστος
ταχύς	ταχύτερος	ταχύτατος καὶ τάχιστος
πολύς	πλειότερος καὶ περισσότερος	πλεῖστος

δ') Παραθετικά ἐπιρρημάτων.

Ἐτιμωρήθην σκληρῶς.

Ἐτιμωρήθην σκληρότερον.

Ἐτιμωρήθην σκληρότατα.

Δικαίως	δικαιότερον	δικαιότατα
σωφρόνως	σωφρονέστερον	σωφρονέστατα

Τὰ εἰς -ως τροπικὰ ἐπιρρήματα γίνονται ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου διὰ τῆς τροπῆς τοῦ ν εἰς ς, π. χ.

καλὸς	γεν. πληθ.	καλῶν	ἐπίρρ.	καλῶς
βραδύς	γεν. πληθ.	βραδέων	ἐπίρρ.	βραδέως
ἀληθής	γεν. πληθ.	ἀληθῶν	ἐπίρρ.	ἀληθῶς.

Ὡς συγκριτικὸν τῶν ἑξ ἐπιθέτων ἐπιρρημάτων χρησιμεύει τὸ οὐδέτερον τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιθέτου, ὡς ὑπερθετικὸν δὲ τὸ οὐδέτερον τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, π. χ.

Ἐπίθ.	ὀρθὸς	ὀρθότερος	ὀρθότατος
Ἐπίρρ.	ὀρθῶς	ὀρθότερον	ὀρθότατα.

Γύμνασμα.—Νὰ σχηματισθῶσιν ἐπιρρήματα μετὰ τῶν παραθετικῶν των ἐκ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων: φρόνιμος, σκληρός, βαρύς, ταχύς, πρόθυμος, σφοδρός, ἀμελής, ἀτυχής, σώφρων, πρόθυμος, ἔντιμος.

Ἄνω	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	κατωτέρω	κατωτάτω.

Μερικὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα σχηματίζουσι παραθετικὰ εἰς **-τέρω** καὶ **-τάτω**. Ὡς

ἔσω	ἔσωτέρω	ἔσωτάτω
πόρρω	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρόσω (ἐμπρός)	προσωτέρω	προσωτάτω.

28. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Εἷς ἵππος, πέντε οἰκίαι.

Πρῶτος μαθητής.

Ἔλαβον διπλοῦν κέρδος.

Διπλάσιον μερίδιον.

Μονάς (ἐν πρᾶγμα).

Δυάς (δύο πράγματα μαζί).

Ἄπαξ (μίαν φοράν).

Αἱ λέξεις πού φανερῶνουν ὄριθμὸν λέγονται **ἀριθμητικά**.

Τὰ ἀριθμητικά εἶναι: **ἐπίθετα**, **οὐσιαστικά** καὶ **ἐπιρρήματα**.

1. ΕΠΙΘΕΤΑ

Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα διαιροῦνται εἰς **ἀπόλυτα**, **τακτικά**, **πολλαπλασιαστικά**, **ἀναλογικά** καὶ **χρονικά**.

Τὰ **ἀπόλυτα** σημαίνουνσι ἅπλῶς τὸν ὄριθμὸν τῶν προσώπων, ζῶων καὶ πραγμάτων, π. χ. *εἷς* δύο, *τρεις*, *εἴκοσι* κλπ.

Τὰ **τακτικά** σημαίνουνσι τὴν τάξιν, π. χ. *πρῶτος*, *δεύτερος*, *εἰκοστός* κ.λ. Ταῦτα λήγουσιν εἰς **-τος**, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω εἰς **-στός**, π. χ. *εἰκοστός*, πλὴν τοῦ *δεύτερος*, *ἕβδομος* καὶ *ὄγδοος*.

Τὰ **πολλαπλασιαστικά** σημαίνουνσιν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται τι, λήγουσι δὲ εἰς **-πλοῦς**, π. χ. *διπλοῦς*, *τριπλοῦς* κ.λ.

Τὰ **ἀναλογικά** σημαίνουνσι ποσάκις εἶναι ἐν πρᾶγμα μεγαλύτερον ἄλλου καὶ λήγουσιν εἰς **-πλάσιος**, π. χ. *διπλάσιον μερίδιον*.

Τὰ **χρονικά** σημαίνουνσι τὸν χρόνον καθ' ὃν τελειώνει πρᾶξις τις, π. χ. *τεταρταῖος ἀνάστη ὁ Δάζαρος* = τὴν τετάρτην ἡμέραν.

ΚΛΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

α') εἷς, μία, ἓν.

	Ἄρσενικόν	Θηλυκόν	οὐδέτερον
Ὅν.	εἷς	μία	ἓν
Γεν.	ἑνός	μιάς	ἑνός
Δοτ.	ἑνὶ	μιά	ἐνὶ
Αἰτ.	ἓν'	μίαν	ἓν

β') τρεῖς, μία, τέσσαρα.

	Ἄρσεν. Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσεν. Θηλ.	Οὐδέτ.
Ὅν.	τρεῖς	τρία	τέσσαρες	τέσσαρα
Γεν.	τριῶν	τριῶν	τεσσάρων	τεσσάρων
Δοτ.	τρισὶ	τρισὶ	τέσσαρσι	τέσσαρσι
Αἰτ.	τρεῖς	τρία	τέσσαρας	τέσσαρα.

Τὰ ἀπόλυτα ἀπὸ τοῦ πέντε μέχρι τοῦ ἑκατὸν δὲν κλίνονται, ἀπὸ δὲ τοῦ διακόσια κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα τῆς δευτέρας κλίσεως.

Τὸ ἐννέα γράφεται μὲν νν πλὴν τῶν ἕξ αὐτοῦ παραγομένων, π. χ. ἕνατος.

Τὰ ἀπόλυτα εἷς, ἕξ, ἐπτὰ, ἑκατὸν ὡς καὶ τὰ ἕξ αὐτῶν παραγόμενα δασύνονται, π. χ. ἐνικός, ἕκτος, ἕβδομος, ἑκατοστής.

Πίναξ ἀριθμητικῶν.

Ἄραβ.	Ἑλλ.	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Χρονικά
1	α'	εἷς μία ἓν	πρῶτος	προτεραῖος
2	β'	δύο	δεύτερος	δευτεραῖος
3	γ'	τρεῖς, τρία	τρίτος	τριταῖος
4	δ'	τέσσαρες -α	τέταρτος	τεταρταῖος
5	ε'	πέντε	πέμπτος	πεμπταῖος
6	ς'	ἕξ	ἕκτος	ἕκταῖος
7	ζ'	ἐπτὰ	ἕβδομος	ἕβδομαῖος
8	η'	ὀκτὼ	ὄγδοος	ὄγδοαῖος
9	θ'	ἐννέα	ἕνατος	ἐναταῖος
10	ι'	δέκα	δέκατος	δεκαταῖος
20	κ'	εἴκοσι	εἴκοστής	εἴκοσταῖος
100	ρ'	ἑκατὸν	ἑκατοστής	ἑκατοσταῖος
1000	,α	χίλιοι-αι-α	χιλιοστής	χιλιοσταῖος
10000	,ι	μύριοι-αι-α	μυριοστής	μυριοσταῖος

Μύριοι = 10000, Μυριοί = ἄπειροι.

2. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά λήγουσιν εἰς **-ας ἄδος** καὶ σημαίνουσιν ἀφρορημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα, π.χ. *δεκάς, ἑκατονιάς*.
Τοῦ *εἰς, μία, ἕν* τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ *μονάς*.

3. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα σημαίνουσι πόσας φορὰς ἐπαλαμβάνεται τι καὶ λήγουσιν εἰς **-άκις**, π.χ. *πεντάκις, ἑξάκις, εἰκοσάκις*, πλὴν τοῦ *ἅπαξ* (= *μίαν φορὰν*), *δις* (= *δύο φορὰς*), *τρὶς* (= *τρεῖς φορὰς*).

Γύμνασμα.—1) *Νὰ ἀντικατασταθῶσι διὰ γραμμάτων οἱ ἑξῆς ἀριθμοί : 2, 7, 9, 20, 39, 99, 100, 1000.*

2) *Νὰ γραφῶσιν εἰς ἰδιαιτέραν στήλην τὰ τακτικά, τὰ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα τῶν ἑξῆς ἀπολύτων, εἰς τέσσαρα, δώδεκα, εἴκοσι, ἑξήκοντα, ἑκατόν, χίλιοι.*

3) *Νὰ γραφῶσιν εἰς ἰδιαιτέραν στήλην τὰ ἀπόλυτα τῶν: πρῶτος, ἕβδομος, ἕνατος, εἰκοστός, χιλιοστός.*

29. ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

Ἐγὼ (ὁ Γεώργιος) μελετῶ.

Σὺ (ὁ Δημήτριος) γράφεις.

Αὐτὸς (ὁ Πέτρος) παίζει.

Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον ;

Ἐκαστος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ σέβεται τοὺς ἄλλους.

Αἱ λέξεις τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα ἀντὶ τῶν ὀνομάτων λέγονται **ἀντωνυμιαί**.

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ

Ἐγὼ καὶ **σὺ** μελετῶμεν

Αὐτὸς γράφει.

Ἡμεῖς λέγομεν.

Αἱ **προσωπικαί** ἀντωνυμιαί φανερόνουςι τὰ πρόσωπα. Τὰ πρόσωπα εἶναι τρία : Τὸ πρῶτον ὁμιλεῖ, τὸ δεύτερον ἀκούει καὶ τὸ τρίτον εἶναι ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅλοϊον ὀμιλοῦμεν. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός ἀριθμός.

α' πρόσωπον	β' πρόσωπον	γ' πρόσωπον
<i>᾽Ον.</i> ἐγὼ	σύ	αὐτός αὐτή αὐτό
<i>Γεν.</i> ἐμοῦ καὶ ἐμοῦ	σοῦ	αὐτοῦ αὐτῆς αὐτοῦ
<i>Δοτ.</i> ἐμοὶ καὶ μοι	σοὶ	αὐτῷ αὐτῇ αὐτῷ
<i>Αἰτ.</i> ἐμὲ	σέ	αὐτόν αὐτήν αὐτό

Πληθυντικός ἀριθμός.

<i>᾽Ον.</i> ἡμεῖς	ὑμεῖς καὶ σεῖς	αὐτοὶ αὐταὶ αὐτά
<i>Γεν.</i> ἡμῶν	ὑμῶν	αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν
<i>Δοτ.</i> ἡμῖν	ὑμῖν	αὐτοῖς αὐταῖς αὐτοῖς
<i>Αἰτ.</i> ἡμᾶς	ὑμᾶς καὶ σᾶς	αὐτούς αὐτάς αὐτά.

Ἡ ἀντωνυμία αὐτός αὐτή αὐτό λέγεται καὶ **ὀριστική** ἢ **ἐπιναληπτική**. Ἡ αὐτός μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει ὁ ἴδιος.

Εἶδα αὐτόν = τὸν εἶδα.

Ἐχαιρέτισα αὐτήν = τὴν ἐχαιρέτισα.

Βοηθῶ αὐτό = τὸ βοηθῶ.

Πολλάκις εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις ἀποκόπτεται τὸ *αν* τῆς αὐτός.

Ἰὺμνασμα.—1) *Νὰ ἀντιγραφῶσι καὶ ἀπομνημονευθῶσιν αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.*

2) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικόν:*

᾽Ο γείτων δὲν ἀγαπᾷ ἐμέ. ᾽Ο διδάσκαλος ἐπῆνεσε σήμερον ἐμέ, σὲ αὐτόν. Πολλάκις ἐφάνην αὐτῷ χρήσιμος. ᾽Εγὼ ἀγαπῶ τὴν ἀλήθειαν. Σὺ δὲν εἶσαι προσεκτικός κατὰ τὴν ἐργασίαν σου.

2. ΔΕΙΚΤΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

Οὗτος ὁ κῆπος εἶναι ἰδικός μου.

Αὕτη ἡ οἰκία εἶναι τῆς θείας μου.

Ἐκείνη εἶναι ἐξαδέλφη μου.

Αἱ ἀντωνυμίαι μὲ τὰς ὁποίας δεικνύομεν τὰ πρόσωπα, τὰ ζῶα ἢ τὰ πράγματα λέγονται **δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι**.

Συνηθέστεροι εἶναι : οὗτος, αὕτη, τοῦτο, ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο καὶ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

	Ἄρσενικὸν	Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
ἽΟν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
Αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

ἽΟν.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αἰτ.	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Ἡ ἐκείνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὅπως τὰ τριγενῆ καὶ τρι-
συτάληκτα τῆς δευτέρας κλίσεως.

Εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας ἀνήκουσιν αἱ ἑξῆς :

1) τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο (ν), πρὸς δεῖξιν τῆς ποιότητος.

2) τόσος, τόση, τόσον, τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον (ν), πρὸς
δεῖξιν τῆς ποσότητος.

3) τηλιοῦτος, τηλικαύτη, τηλιοῦτο (ν), πρὸς δεῖξιν τῆς ἡλι-
κίας ἢ τοῦ μεγέθους.

Γύμνασμα.—Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω προτάσεις καὶ
συμπληρώσατε ταύτας μὲ δεικτικὰς ἀντωνυμίας :

ἽΟ κῆπος—εἶναι ὠραῖος. Οἱ ἄνδρες—εἶναι φρόνιμοί. ἽΗ οἰ-
κία—εἶναι πολυώροφος. Τὰ ρόδα—εὐωδιάζουσι. Τὰ βιβλία—τῶν
μαθητῶν εἶναι καθαρὰ. ώΟ διδάσκαλος τοῦ σχολείου ὠμίλησεν
εἰς τὴν σχολικὴν τελετὴν. Εἰς—τὸν μαθητὴν ἐδόθη βραβεῖον.

3. ΚΤΗΤΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

ώΟ ἐμὸς (ὁ ἰδικὸς μου) πατὴρ

ώ ἡμέτερος (ὁ ἰδικὸς μας) πατὴρ

ώ ὑμέτερος (ὁ ἰδικὸς σας) πατὴρ

Αἱ ἀντωνυμιαὶ αἱ ὁποῖα φανερώνουσιν εἰς ποῖον ἀνήκει τι
(τὸν κτήτορα) λέγονται **κτητικαί**.

Κτητικαὶ ἀντωνυμιαὶ εἶναι αἱ ἑξῆς : ἐμός, ἐμή, ἐμόν, σός,
σή, σόν (ὅταν ὁ κτήτωρ εἶναι εἷς) ἡμέτερος, -α, -ον, καὶ ὑμέτε-
ρος, -α, -ον (ὅταν οἱ κτήτορες εἶναι πολλοί).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Ἑνικός ἀριθμός.

	α' πρόσωπον			β' πρόσωπον		
Ὄν.	ἐμός	ἐμή	ἐμόν	σός	σή	σόν
Γεν.	ἐμοῦ	ἐμῆς	ἐμοῦ	σοῦ	σῆς	σοῦ
Δοτ.	ἐμῶ	ἐμῇ	ἐμῶ	σῶ	σῇ	σῶ
Αἰτ.	ἐμόν	ἐμήν	ἐμόν	σόν	σήν	σόν

Πληθυντικός ἀριθμός.

Ὄν.	ἐμοὶ	ἐμαὶ	ἐμά	σοὶ	σαὶ	σά
Γεν.	ἐμῶν	ἐμῶν	ἐμῶν	σῶν	σῶν	σῶν
Δοτ.	ἐμοῖς	ἐμαῖς	ἐμοῖς	σοῖς	σαις	σοῖς
Αἰτ.	ἐμοὺς	ἐμάς	ἐμά	σοὺς	σας	σά.

Αἱ δὲ ἡμέτερος, ἡμέτερα, ἡμέτερον (α' πρόσωπον), ὑμέτερος, ὑμέτερα, ὑμέτερον (β' πρόσωπον) κλίνονται ὡς σύνθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι μου, σοῦ, μᾶς, σᾶς λαμβάνονται ὡς κτητικαί.

Π. χ. ὁ κῆπος μου = ὁ ἐμός κῆπος, ὁ ἰδικός μου κῆπος.

οἱ κῆποι μας = οἱ ἐμοὶ κῆποι, οἱ ἰδικοί μας κῆποι.

ὁ πατήρ μας = ὁ ἡμέτερος πατήρ, ὁ ἰδικός μας.

Γύμνασμα. — 1) Νὰ ἀντικατασταθῶσιν αἱ κάτωθι προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι διὰ κτητικῶν :

Ὁ θεῖός μου. Ἡ οἰκία μου. Τὸ βιβλίον ἡμῶν. Ὁ πατήρ ἡμῶν. Ὁ ὄνος ἡμῶν εἶναι πολὺ χρήσιμος. Αἱ αἰγές σας εἶναι παχύτεραι τῶν ἰδικῶν μου. Αἱ θυγατέρες ἡμῶν εἶναι φρόνιμοι.

2. Νὰ κλιθῶσιν : ὁ ἡμέτερος, -ο, -ον, -καὶ ὑμέτερος, -α, -ον.

4. ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

Ἐγὼ περιποιοῦμαι ἐμαυτὸν = ἐγὼ περιποιοῦμαι τὸν ἑαυτὸν μου.

Σὺ περιποιεῖσαι σεαυτὸν = σὺ περιποιεῖσαι τὸν ἑαυτὸν σου.

Αὐτὸς περιποιεῖται ἑαυτὸν = αὐτὸς περιποιεῖται τὸν ἑαυτὸν του.

Αἱ ἀντωνυμίαι ἐμαυτὸν, σεαυτὸν, ἑαυτὸν, αἱ ὅποια φανερώουσιν αὐτοπάθειαν (δηλαδή ὅτι τὸ ἴδιον πρόσωπον ἐνεργεῖ καὶ τὸ ἴδιον πάσχει), λέγονται **αὐτοπαθεῖς**. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Ἑνικός ἀριθμός.

	Ἄρσ.	Θηλ.
Γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς=τοῦ ἑαυτοῦ μου
Δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῆ=εἰς τὸν ἑαυτόν μου
Αἰτ.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν=εἰς τὸν ἑαυτόν μου

Πληθυντικός ἀριθμός.

Γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	-ῶν=τοῦ ἑαυτοῦ μας
Δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	-σις=εἰς τὸν ἑαυτόν μας
Αἰτ.	ἡμᾶς αὐτούς	-άς=τὸν ἑαυτόν μας

Ἑνικός ἀριθμός.

β' πρόσωπον

	Ἄρσ.	Θηλ.
Γεν.	σεαυτοῦ καὶ σαυτοῦ	σεαυτῆς=τοῦ ἑαυτοῦ σου
Δοτ.	σεαυτῶ καὶ σαυτῶ	σεαυτῆ=εἰς τὸν ἑαυτόν σου
Αἰτ.	σεαυτὸν καὶ σαυτὸν	σεαυτήν=τὸν ἑαυτόν σου

Πληθυντικός ἀριθμός.

Γεν.	ὕμῶν αὐτῶν	-ῶν=τοῦ ἑαυτοῦ σας
Δοτ.	ὕμῖν αὐτοῖς	-αῖς=εἰς τὸν ἑαυτόν σας
Αἰτ.	ὕμᾶς αὐτούς	-άς=τὸν ἑαυτόν σας

Ἑνικός ἀριθμός

γ' πρόσωπον

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδέτ.
Γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	ἑαυτοῦ
Δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῆ	ἑαυτῶ
Αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ

Πληθυντικός ἀριθμός

Γεν.	ἑαυτῶν	ἑαυτῶν	ἑαυτῶν
Δοτ.	ἑαυτοῖς	ἑαυταῖς	ἑαυτοῖς
Αἰτ.	ἑαυτούς	ἑαυτάς	ἑαυτά.

Γύμνασμα.—1) Νὰ ἀντιγραφῶσιν αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.
2) Ἀντὶ τῆς γραμμῆς νὰ τεθῆ κατάλληλος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία :

Δύσεις.—'Ο ἀμελής βλάπτει.—'Ο τιμῶν ἄλλους τιμᾶ.—Οἱ γονεῖς τιμῶσι τὰ τέκνα.—'Αγάπα τὸν πλησίον σου ὡς.—'Οταν κάμης μίαν προᾶξιν, πρέπει πρῶτον νὰ σκέπτεσαι.—'Ο ἄνθρωπος κοπιᾶζει ὑπέρ.—'Οστις δὲν σέβεται—δὲν σέβεται οὔτε τοὺς ἄλλους.

5. ΑΛΛΗΛΟΠΑΘΕΙΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

'Αγαπᾶτε **ἄλλήλους** (ἀμοιβαίως ὁ εἷς τὸν ἄλλον).

Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ βοηθῶσιν **ἄλλήλους** (=ὁ εἷς τὸν ἄλλον).

'Η **ἄλληλοπαθής** ἀντωνυμία φανερώνει τὴν ἄλληλοπάθειαν, δηλαδὴ ὅτι τὰ ἴδια πρόσωπα ἐνεργοῦσι καὶ πάσχουσι ἀμοιβαίως. Κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς :

'Ενικὸς ἀριθμὸς.

'Αρσενικὸν	Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Γεν. ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Δοτ. ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλαις
Αἰτ. ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλας

Γύμνασμα.—'Αντὶ τῆς γραμμῆς νὰ τεθῆ καταλλήλως ἄλληλοπαθής ἀντωνυμία: Βαστάζετε—τὰ βάρη. 'Αγαπᾶτε.—Βοηθεῖτε.—'Η Σπάρτη καὶ αἱ 'Αθῆναι ἤριζον πρὸς—

6. ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον;

Ποῖον ζητεῖς;

Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

Αἱ ἀντωνυμίαι τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα ὅταν ἐρωτῶμεν λέγονται **ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι**. Εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς :

τίς ; τί ; —ποῖος ; ποία ; ποῖον ; —πόσος ; πόση ; πόσον ;

Αἱ ἀντωνυμίαι ποῖος καὶ πόσος κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα ἐπίθετα. 'Η τίς κλίνεται ὡς ἐξῆς :

'Ενικὸς ἀριθμὸς.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

'Αρσεν.	Θηλ.	Οὐδέτ.	'Αρσεν.	Θηλ.	Οὐδέτ.
'Ον.	τίς	τί	τίνες	τίνα	
Γεν.	τίνος	τίνος	τίνων	τίνων	
Δοτ.	τίνι	τίνι	τίσι	τίσι	
Αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	

Γύμνασμα.—1) *Νὰ κλιθῶσιν αἱ ἀντωνυμίαι : ποῖος ποία ποῖον καὶ πόσος πόση πόσον.*

2) *Νὰ τραπῶσιν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰ κάτωθι : Τίνος εἶναι ἡ οἰκία ; Ἐλπé μοι, ποῖον ἔχεις φίλον ; Τίνα εἶδες ; Ποῖον ζητεῖς ; Πόσῃν ὥρᾳ περιμένεις ;*

7. ΑΟΡΙΣΤΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

**Ἀνθρωπός τις ἦλθεν εἰς τὸ σχολεῖον.*

Οἰκία τις ἐκρημνίσθη σήμερον.

**Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἀνάγκην τῶν ἄλλων.*

***Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι** λέγονται ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα ὅταν δὲν θέλομεν ἢ δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸ πρόσωπον, τὸ ζῶον ἢ τὸ πρᾶγμα. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

τίς, τί, ἕτερος, ἐκάτερος, ἕκαστος, ἄλλος, δεῖνα, ἀμφοτέροι, οὐδείς, μηδεῖς.

**Ἡ τίς κλίνεται ὡς ἑξῆς :*

	<i>*Ἐνικός ἀριθμός.</i>		<i>Πληθυντικός ἀριθμός.</i>	
	<i>*Ἄρσεν. Θηλ.</i>	<i>Οὐδέτ.</i>	<i>*Ἄρσεν. Θηλ.</i>	<i>Οὐδέτ.</i>
<i>*Ὀν.</i>	<i>τίς</i>	<i>τί</i>	<i>τινές</i>	<i>τινά</i>
<i>Γεν.</i>	<i>τινός</i>	<i>τινός</i>	<i>τινῶν</i>	<i>τινῶν</i>
<i>Δοτ.</i>	<i>τινὶ</i>	<i>τινὶ</i>	<i>τισὶ</i>	<i>τισὶ</i>
<i>Ἀίτ.</i>	<i>τινά</i>	<i>τί</i>	<i>τινάς</i>	<i>τινά.</i>

Αἱ ἀντωνυμίαι ἕτερος, ἐκάτερος, ἕκαστος, ἄλλος, ἀμφοτέροι κλίνονται ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα.

**Ἡ οὐδείς καὶ μηδεῖς ὡς τὸ ἀριθμητικὸν εἶς.*

**Ὁ δὲ δεῖνα κλίνεται οὕτω :*

ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος τὸν δεῖνα, οἱ δεῖνες τῶν δεῖνων τοὺς δεῖνας.

**Ὁ ἕτερος=ὁ ἄλλος. *Ἐκάτερος=καθεὶς ἐκ τῶν δύο. *Ἐκαστος=ὁ καθεὶς χωριστά. *Ἀμφοτέροι=καὶ οἱ δύο μαζί.*

**Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς ἐγκλίνει τὸν τόνον τῆς σύμφωνα μὲ τοὺς περὶ ἐγκλίσεως κανόνας.*

Γύμνασμα.—1) *Νὰ κλιθῶσιν : ἄνθρωπός τις, πόλις τις, δῶρόν τι.*

8. ΑΝΑΦΟΡΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

**Ὁ μαθητής, ὅστις ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του ἀμείβεται.*

Ἐὐτυχής εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πράττει πάντοτε τὸ καλόν.

Π. Παπαδοπούλου : *Γραμματικὴ τῆς *Ἑλληνικῆς Γλώσσης*

***Αναφορικά** ἀντωνυμῖαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς προλεχθὲν πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

ὄς, ἡ, — ὅστις, ἡτις, ὅτι.

ὄσος, ὄση, ὄσον, — ὄπόσος, ὄπόση, ὄπόσον.

οἶος, οἶα, οἶον, — ὀποῖος, ὀποῖα, ὀποῖον.

Αἱ ἀντωνυμῖαι ὄς, ἡ, ὃ καὶ ὅστις, ἡτις, ὅτι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

**Ενικός ἀριθμός.*

	*Αρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	*Αρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
*Ον.	ὄς	ἡ	ὃ	ὄστις	ἡτις	ὅτι
Γεν.	οὔ	ἡς	οὔ	οὔτινος	ἡστινος	οὔτινος
Δοτ.	ῶ	ἡ	ῶ	ῶτινι	ἡτινι	ῶτινι
Αἰτ.	ὄν	ἡν	ὃ	ὄντινα	ἡντινα	ὄτι

Πληθυντικός ἀριθμός.

*Ον.	οἶ	αἶ	ᾶ	οἶτινες	αἶτινες	ᾶτινα
Γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
Δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσσισι	αἷσσισι	οἷσσισι
Αἰτ.	οὔς	ᾶς	ᾶ	οὔστινας	ᾶστινας	ᾶτινα.

Γύμνασμα.—Νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ παῦλα—εἰς τὸ κάτωθι γύμνασμα δι' ἀναφορικῆς ἀντωνυμῖας : *Ο ἄνθρωπος—δὲν κάμνει οἰκονομίαν εἰς πάντα εἶναι σπάταλος. *Εκεῖνοι—φοβοῦνται τὸν Θεὸν οὐδέποτε πράττουσι τὸ κακόν. Οἱ γονεῖς—ἔχουσι καλὰ τέκνα αἰσθάνονται ὑπερηφάνειαν καὶ χαράν. *Ἐχω ἀπὸ ὄλα τὰ εἶδη καὶ πάρε—σοῦ χρειάζεται. Νὰ συναναστρέφουσι ἐκείνους—αἱ πράξεις εἶναι ἀγαθαί.

30. ΡΗΜΑΤΑ

*Ο ἵππος **σύρει** τὴν ἄμαξαν.

*Ο λέων **ἐφονεύθη** ὑπὸ τῶν κυνηγῶν.

*Ο Γεώργιος **λούεται**.

*Ο Γεώργιος **κοιμάται**.

Ρήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς φανερόνουσιν ὅτι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ ζῶον ἢ τὸ πρᾶγμα (τὸ ὑποκείμενον) ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ἢ ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

1: ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Τὸ ῥῆμα τὸ ὁποῖον φανερόνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ λέγεται **ἐνεργητικόν**, π.χ. **σύρει**.

Τὸ ῥῆμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει ὑπὸ ἄλλου λέγεται **παθητικόν**, π. χ. *ἐφονεύθη*.

Τὸ ῥῆμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ πάσχει λέγεται **μέσον**, π. χ. *λούεται*.

Τὸ ῥῆμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν λέγεται **οὐδέτερον**, π. χ. *κοιμῶμαι*.

Ἡ ἐνέργεια, τὸ πάθος, ἢ ἐνέργεια καὶ τὸ πάθος συγχρόνως καὶ ἡ οὐδτερότης εἶναι διαθέσεις τὰς ὁποίας φανερώνει τὸ ῥῆμα.

Αἱ **διαθέσεις** τῶν ῥημάτων εἶναι τέσσαρες: **ἐνεργητική, παθητική, μέση** καὶ **οὐδέτερα**.

Ἐπομένως διακρίνομεν τεσσάρων εἰδῶν ῥήματα: **ἐνεργητικά, παθητικά, μέσα** καὶ **οὐδέτερα**.

Γύμνασμα.— *Νὰ ἀντιγραφῶσιν αἱ ἐξῆς προτάσεις καὶ νὰ γραφῶσιν εἰς ἰδιαιτέραν στήλην τὰ ἐνεργητικά, τὰ παθητικά, τὰ μέσα καὶ τὰ οὐδέτερα ῥήματα:*

Ἐπιάντιος γράφει. Ὁ κύων φυλάττει τὴν οἰκίαν. Ὁ βοῦς σὺρει τὸ ἄροτρον. Ὁ λέων ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν κυνηγῶν. Ὁ μαθητὴς γυμνάζεται. Ἡ Ἑλένη κοιμᾶται. Ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ τοὺς ἀγρούς. Ὁ λέων κατεσπάραξε τὴν ἔλαφον. Ὁ Φίλιππος γράφει τὴν γεωμετρίαν. Ὁ Πέτρος κτενίζεται. Ὁ Πέτρος κοιμᾶται. Ὁ παῖς γράφει τὸ μάθημά του. Ὁ ἀγρὸς σκάπτεται ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ. Ὁ γεωργὸς γυμνάζεται. Ὁ ἐργάτης ἀναπαύεται.

2. Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Ποτιζω, ὑβρίζομαι, ἠσυχάζω, κτενίζομαι.

Διὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὰς διαθέσεις τοῦ ῥήματος μετεχειριζόμεθα δύο τύπους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν **φωνάς**.

Αἱ φωναὶ εἶναι δύο: **ἡ ἐνεργητικὴ** καὶ **ἡ παθητικὴ**.

Ὅσα ῥήματα λήγουσιν εἰς **ω** εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς, π. χ. *λύω, γράφω*.

Ὅσα ῥήματα λήγουσιν εἰς **-μαι** εἶναι παθητικῆς φωνῆς, π. χ. *ὑπερρηφανεύομαι, λύομαι*.

Γύμνασμα.— *Ν' ἀντιγράψετε ἐκ τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς Ἀναγνώσεως 5 ῥήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ 5 ῥήματα παθητικῆς φωνῆς.*

3. ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

<i>Ἐγὼ γράφω</i>	<i>ἡμεῖς γράφομεν</i>
<i>σὺ παίζεις</i>	<i>σεῖς παίζετε</i>
<i>αὐτὸς μελετᾷ</i>	<i>αὐτοὶ μελετῶσι.</i>

Τὰ ῥήματα ἔχουσι δύο ἀριθμούς: ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ τρία πρόσωπα: πρῶτον, δεύτερον καὶ τρίτον.

Γύμνασμα.— 1) *Νὰ ἀντιγραφῶσι τὰ ἐξῆς ῥήματα: παίζω, τρώγω, θέλω, γράφω, ἀκούω, τρέχω, ὑρπάζω.*

3) *Νὰ τραπῶσι ταῦτα εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν.*

3) *Νὰ γραφῶσι τὰ ἴδια εἰς τὰ τρία πρόσωπα τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα τοῦ πληθυντικοῦ.*

4. ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

- Ὁ Πέτρος γράφει.*
- Ὁ Πέτρος ἔγραφε.*
- Ὁ Πέτρος θὰ γράφῃ.*
- Ὁ Πέτρος ἔγραψε.*
- Ὁ Πέτρος ἔχει γράψει.*
- Ὁ Πέτρος εἶχε γράψει.*
- Ὁ Πέτρος θὰ ἔχῃ γράψει.*

Τὰ ῥήματα λαμβάνουσι διαφόρους τύπους, διὰ νὰ φανερώσωσι τὸν χρόνον εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρονται αἱ ἐνέργειαι ἢ τὰ πάθη τῶν ὑποκειμένων. Οἱ τύποι αὐτοὶ λέγονται **χρόνοι τοῦ ῥήματος**.

1. **Ἐνεστώς:** *ἐγὼ γράφω.*— Ὁ ἐνεστώς φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις γίνεται τώρα.

2. **Παρατατικός:** *ἔγραφον.*— Ὁ παρατατικὸς φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις ἔγινεν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἔξακολούθησιν.

3. **Μέλλον διαρκῆς:** *θὰ γράφω.*— Ὁ μέλλον διαρκῆς φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις θὰ γίνεται εἰς τὸ μέλλον μὲ διάρκεια.

4. **Μέλλον στιγμιαῖος:** *θὰ γράψω.*— Ὁ μέλλον στιγμιαῖος φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον μίαν φοράν.

5. **Ἀόριστος:** *ἔγραφα.*— Ὁ ἀόριστος φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις ἔγινεν εἰς τὸ παρελθὸν ἀπλῶς.

6. **Παρακείμενος:** *ἔχω γράψει.*— Ὁ παρακείμενος φανερῶνει ὅτι ἡ πράξις ἔγινεν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ εἶναι ἤδη τετελεσμένη.

7. **Ὑπερσυντέλικος:** *εἶχον γράψει.*— Ὁ ὑπερσυντέλικος φα-

νερώνει ὅτι ἡ πράξις εἶχε γίνει εἰς τὸ παρελθὸν καὶ τὸ ἀποτελεσμα εἰσακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη.

8. **Τετελεσμένος μέλλων :** *θὰ ἔχω γράψει.*—Ὁ τετελεσμένος μέλλων φανερώνει ὅτι ἡ πράξις θὰ ἔχη γίνει κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος.

Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **Ἀρκτικοὶ χρόνοι.**

Ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **Ἱστορικοὶ χρόνοι.**

5. ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Ὁ Πέτρος γράφει.

Ἐγραψα τὸ μάθημα.

Ἐὰν τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου θὰ ἔλθω.

Εἶθε νὰ εὐτυχήσης.

Λέγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.

Οἱ διάφοροι τύποι τοῦ ῥήματος, οἱ ὁποῖοι φανερώνουσι τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὑποκειμένου, λέγονται **ἐγκλίσεις.**

Αἱ ἐγκλίσεις εἶναι τέσσαρες.

1. **Ὁριστική.** Ἡ ὀριστικὴ φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ὑποκειμένου εἶναι ὀριστικὴ καὶ ὠρισμένη, π.χ. *γράφω τὸ μάθημα.*

2. **Ἵποτακτική.** Ἡ ὑποτακτικὴ φανερώνει τὴν θέλησιν τοῦ ὑποκειμένου, π. χ. *νὰ φύγωμεν γρήγορα.*

3. **Εὐκτική.** Ἡ εὐκτικὴ φανερώνει τὸν διάθεσιν τοῦ ὑποκειμένου ὡς εὐχὴν τοῦ ὀμιλοῦντος, π. χ. *εἶθε νὰ ἡσύχαζα.*

4. **Προστακτική.** Ἡ προστακτικὴ φανερώνει τὴν διάθεσιν τοῦ ὑποκειμένου ὡς προσταγὴν ἢ παράκλησιν ἢ συμβουλήν, π.χ. *λέγε τὴν ἀλήθειαν, γράφε τὸ μάθημα.*

6. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

α') **Ἀπαρέμφατον.**

Τὸ ἀδικεῖν εἶναι κακόν.

Ἀπαγορεύεται τὸ πτύειν.

Τὸ σιωπᾶν εἶναι καλόν.

Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ὀνοματικὸς τύπος ἄκλιτος. Ὁ τύπος οὗτος δὲν φανερώνει οὔτε πρόσωπον οὔτε ἀριθμὸν οὔτε ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν διάθεσιν καὶ τὸν χρόνον αὐτοῦ, π. χ. *τὸ κλέπτειν εἶναι κακόν* (ἡ κλοπὴ εἶναι κακόν).

β') Μετοχή.

Ὁ ἐργαζόμενος ἀμείβεται.

Ὁ σχίζων τὰ βιβλία τιμωρεῖται.

Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος ὁ ὁποῖος μετέχει καὶ τοῦ ἐπιθέτου καὶ τοῦ ῥήματος λέγεται **μετοχή**, π. χ. ὁ λέγων τὴν ἀλήθειαν βραβεύεται (ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος λέγει κ.λ.).

Αἱ μετοχαὶ κλίνονται ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα.

Γύμνασμα.—Νὰ κλιθῶσιν αἱ ἐξῆς μετοχαί : ὁ λάμπων, ὁ γράφων, ὁ ἀστράπτων, ὁ λυόμενος, ὁ διωκόμενος, ὁ ἐργασθεὶς, ὁ συλληφθεὶς.

2) Νὰ σχηματισθῇ ἡ μετοχὴ τῶν ῥημάτων τρώγω, παίζω, ποτίζω, γράφω, λέγω, πιστεύω.

Ἀνάλυσις Μετοχῶν.

α') Ὁ ἐργαζόμενος μαθητὴς ἀμείβεται

β') Μελετήσας πολὺ ἐκουράσθη.

γ') Ἐρχόμενος ἐκ τοῦ σχολείου σὲ εἶδον.

δ') Τρέχων ταχέως θὰ προφθάσῃς.

ε') Καὶ κοπιᾶζων δὲν ἀμείβεσαι ὅμως.

ς') Ὁ Πέτρος ἔρχεται χαίρων.

Τὰς ἄνω μετοχὰς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀναλυτικῶς καὶ ὡς ἐξῆς :

α') Ὁ μαθητὴς ὅστις ἐργάζεται ἀμείβεται (ἀναφορικὴ μετοχή).

β') Ἐπειδὴ ἐμελέτησα πολὺ ἐκουράσθη (αιτιολογικὴ μετοχή).

γ') Ὄταν ἤρχομην ἐκ τοῦ σχολείου, σὲ εἶδον (χρονικὴ μετοχή).

δ') Ἐὰν τρέχῃς, θὰ προφθάσῃς (ὑποθετικὴ μετοχή).

ε') Ἄν καὶ κοπιᾶζῃς, δὲν ἀμείβεσαι ὅμως (ἐναντιωματικὴ μετοχή).

ς') Ὁ Πέτρος ἔρχεται μετὰ χαρᾶς (τροπικὴ μετοχή).

Αἱ ἀναλυόμεναι μετοχαὶ μεταβάλλονται εἰς προτάσεις.

Γύμνασμα.—1) Νὰ ἀναλυθῶσιν αἱ ἐξῆς μετοχαί : Ὁ Γεώργιος κτυπήσας τὸν ἀδελφόν του ἐτιμωρήθη παρὰ τοῦ πατρὸς του. Ὁ λάμπων ἥλιος μᾶς θερμαίνει. Μελετῶν δύνασαι νὰ μάθῃς.

2) Νὰ συμπτυχθῶσιν αἱ ἀναλελυμένοι μετοχαί :

Ὅστις μελετᾷ προβιβάζεται. Διότι μελετᾷς θὰ προβιβασθῇς.

Ἐὰν ἔλθῃς ἐγκαίρως, θὰ ἐπιτύχῃς. Ὅστις ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τοὺς γονεῖς του εἶναι ἀγαθὸς υἱός.

7. ΘΕΜΑ, ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Ἐγὼ *λύ-ω*
σύ *λύ-εις*
αὐτὸς *λύ-ει κλπ.*

Τὸ μέρος τοῦ ῥήματος τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλεται λέγεται **θέμα ἢ ῥίζα**.

Τὸ μέρος τοῦ ῥήματος τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται λέγεται **κατάληξις**.

Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται **χαρακτήρ**.

Π.χ. *λύω*, θέμα *λύ-*, κατάληξις-*ω*, χαρακτήρ *υ'* γράφεις, θέμα *γράφ-*, κατάληξις-*εις*, χαρακτήρ *φ*.

Ἐάν ὁ χαρακτήρ τοῦ ῥήματος εἶναι φωνῆεν, τὸ ῥήμα λέγεται **φωνηεντόληκτον**, π.χ. *λύω*.

Ἐάν ὁ χαρακτήρ τοῦ ῥήματος εἶναι σύμφωνον, τὸ ῥήμα λέγεται **συμφωνόληκτον**, π.χ. *γράφεις*.

Ἐὰν ῥήματα παροξύνονται λέγονται **βαρῆτονα** π.χ. *γράφω*, *λύω*, ὅσα δὲ περισπῶνται λέγονται **περισπώμενα**, π.χ. *τιμῶ*, *ποιῶ*.

8. ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

α) Συλλαβικὴ αὐξήσις.

Παιδεύω—*ἐπαίδευον*—*ἐπαίδευσα*
παίζω —*ἔπαιζον* —*ἔπαιζα*
ῥάπτω —*ἔρραπτον* —*ἔρραψα*
ῥίπτω —*ἔρριπτον* —*ἔρριψα*

Τὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενα ῥήματα εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῆς ὀριστικῆς λαμβάνουσιν εἰς τὴν ἀρχὴν ἓν *ε*, τὸ ὁποῖον λέγεται **συλλαβικὴ αὐξήσις**.

Τὰ ἀπὸ *ε* ἀρχόμενα ῥήματα μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὐξήσιν διπλασιάζουσι τὸ *ε*, π.χ. *ἔρριπτον*, *ἔρριψα*.

β) Χρονικὴ αὐξήσις.

Ἀγοράζω—*ἠγόραζον*—*ἠγόρασα*
ὀπλίζω —*ὤπλιζον* —*ὤπλισα*
αὐξάνω —*ἠὔξανον* —*ἠὔξησα*.

Τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἀρχόμενα ῥήματα εἰς τὸν πα-
ρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῆς ὀριστικῆς ἐκτείνουσι τὸ βραχὺ φω-
νῆεν ἢ τὴν δίφθογγον εἰς μακρὸν φωνῆεν, καὶ τὸ φαινόμενον
αὐτὸ λέγεται **χρονικὴ αὔξησις**.

Τρέπουσι δέ :

τὸ ε εἰς η,	π. χ.	ἐλπίζω.	— ἤλπιζον	— ἤλπισα
» ο » ω,	»	ὀπλίζω	— ὀπλιζον	— ὀπλισα
» αἰ » η,	»	αἰσθάνομαι	— ἤσθάνομην	— ἤσθάνθην
» οἰ » φ,	»	οἰκοδομῶ	— ὤκοδόμουν	— ὤκοδόμησα
» αυ » ηυ,	»	αὔξάνω	— ἠὔξανον	— ἠὔξησα
» ευ » ηυ,	»	εὔχομαι	— ἠύχομην	— ἠύχῆθην.

Ἡ αὔησις γίνεται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν.

Τὰ ῥήματα ἔχω, ἐργάζομαι, ἐθίζω, ἔλκω, ἐλκύνω, ἔρω, ἔπο-
μαι τρέπουσι κατὰ τὴν αὔησιν τὸ ε εἰς ει καὶ οὐχὶ εἰς η, π. χ.
εἶχον, εἰργάζομην, εἶθιζον, εἶλκον, εἶλκουν, εἶρων, εἶπομην.

Τὰ ἀπὸ ι καὶ υ βραχὺ ἀρχόμενα ῥήματα τρέπουσι τὸ ι καὶ υ
βραχὺ κατὰ τὴν αὔησιν εἰς ι καὶ υ μακρὰ, π. χ. ἱκετεύω-ικέ-
τενον, ὑβρίζω-ὑβριζον.

Γύμνασμα.— Νὰ σχηματισθῇ τὸ ἀ' πρόσωπον εἰς τὸν πα-
ρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῆς ὀριστικῆς τῶν ρημάτων : ἀγοράζω,
ἐλπίζω, οἰκτείρω, οἰκοδομῶ, ὁμοιάζω, ὑβρίζω, αἰσθάνομαι.

γ') Αὔησις συνθέτων ῥημάτων μετὰ προθέσεως.

καταγράφω	— κατέγραφον	— κατέγραφα
περιγράφω	— περιέγραφον	— περιέγραφα
προγράφω	— προέγραφον	— προέγραφα.

Τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεως ῥήματα λαμβάνουσι τὴν αὔη-
σιν ἔσωθεν. Τὸ τελικὸν φωνῆεν τῶν προθέσεων ἐκθλίβεται πλὴν
τῶν προθέσεων πρὸ καὶ περί.

Εὐαρεσιῶ	— εὐηρέστουν,	δυσαρεσιῶ	— δυσηρέστουν
εὐτυχῶ	— ἠτύχουν,	δυστυχῶ	— ἐδυστύχουν

Τὰ ῥήματα τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ **ευ** καὶ **δυσ** αὔησαν ἔσω-
θεν ἂν ἀκολουθῇ βραχὺ φωνῆεν, ἂν δὲ ἀκολουθῇ σύμφωνον αὔ-
ξανουσιν ἔξωθεν.

Μερικὰ σύνθετα ῥήματα αὐξάνουσιν ἔξωθεν, π. χ.

ἀνάπτω	— ἤναπτον
ἀνοίγω	— ἤνοιγον
ἐμποδίζω	— ἠμπόδιζον
καθίζω	— ἐκάθιζον
προξενῶ	— ἐπροξένουν
συλλογίζομαι	— ἐσυλλογίζομην
συντομείω	— ἐσυντόμευον

Τὰ σύνθετα ῥήματα ἀνορθῶ, ἀνέχομαι, ἐνοχλῶ καὶ ἀμφισβητῶ λαμβάνουν αὐξήσιν καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν: ἠνώρθουν, ἠνειχόμην, ἠνώχλων, ἠμφεσβήτων.

Τὸ ἐορτάζω αὐξάνει ἔσωθεν: ἐώρταζον.

Γύνασμα.— Νὰ γίνῃ αὐξήσις τῶν ἐξῆς ῥημάτων: ἀναλαμβάνω, προτρέχω, περιγράφω, εἰσακούω, συναθροίζω.

9. ΑΝΑΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ

Τὰ ῥήματα τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ ἀπλοῦ συμφώνου πλὴν τοῦ ρ ἢ ἀπὸ δύο, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὕγρον, εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἐπαναλαμβάνουσι τὸ ἀρχτικὸν σύμφωνον μεθ' ἑνὸς ε, π. χ. **λελυμένος, γεγραμμένος.**

Ἡ ἐπανάληψις αὕτη τοῦ ἀρχτικοῦ συμφώνου μεθ' ἑνὸς ε λέγεται **ἀναδιπλασιασμός.**

Ὅσα ῥήματα δὲν λαμβάνουσι ἀναδιπλασιασμόν, εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου λαμβάνουσιν αὐξήσιν συλλαβικὴν π. χ.

θάπτομαι	— ἐθραμμένος
ὀρίζομαι	— ὠρισμένος
ξηραίνομαι	— ἐξηραυμένος.

Ὅταν τὸ ῥῆμα ἀρχίξῃ ἀπὸ δασύ συμφώνου **χ θ φ**, εἰς τὸν ἀναδιπλασιασμόν τρέπονται τὸ μὲν **θ** εἰς **τ**, π. χ. **θάπτομαι - τεθαμμένος**, τὸ **φ** εἰς **π** π. χ. **φονεύομαι - πεφονευμένος**, καὶ τὸ **χ** εἰς **κ** π. χ. **χωρίζομαι - κεχωρισμένος.**

Ὅσα ῥήματα ἀρχίζουσιν ἀπὸ βραχὺ φωνῆεν ἢ ἀπὸ δίφθογγον ἐκτείνουσιν εἰς μακρὸν φωνῆεν τὸ ἀρχικὸν βραχὺ φωνῆεν ἢ τὴν δίφθογγον, π. χ. **ὀργίζομαι - ὠργισμένος, αὐξάνομαι - ἠϋξημένος.**

Ἡ μετοχὴ τῶν ῥημάτων **ἐργάζομαι** καὶ **ἐθίζομαι** εἶναι **εἰργασμένος, εἰθισμένος.**

Τὰ σύνθετα λαμβάνουσι τὸν ἀναδιπλασιασμόν ὅπου καὶ τὴν αὐξῆσιν π. χ. περιγράφομαι - περιγεγραμμένος.

Τὸ ἀπὸ **η ω ει** ἀρχόμενα δὲν λαμβάνουσιν ἀναδιπλασιασμόν, π. χ. ὠφελοῦμαι - ὠφελήμενος, ἠτιῶμαι - ἠτημένος.

Γύμνασμα.—Νὰ σχηματισθῇ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρκειμένου τῶν ἐξῆς ῥημάτων: στρέφομαι, γράφομαι, ῥίπτομαι, παιδεύομαι, ὀπλίζομαι, ἐργάζομαι, χωρίζομαι, ἀποστέλλομαι, περιγράφομαι.

10. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τὰ ῥήματα ἔχω καὶ εἶμαι χρησιμεύουσιν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται **βοηθητικά**. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς:

α') ἔχω.

Ἐνεστώς.

Ὅριστικὴ	Ἑποτακτικὴ	Προστακτικὴ	Μετοχὴ
ἔχω	ᾄς ἔχω		ὁ ἔχων
ἔχεις	ᾄς ἔχεις	ἔχε	ἡ ἔχουσα
ἔχει	ᾄς ἔχη	ᾄς ἔχη	τὸ ἔχον
ἔχομεν	ᾄς ἔχωμεν		
ἔχετε	ᾄς ἔχητε	ἔχετε	
ἔχουν (·σι)	ᾄς ἔχουν (·ωσι)	ᾄς ἔχουν (·ωσι)	

Παρατατικός.

εἶχον, εἶχες, εἶχε — εἶχομεν, εἶχετε, εἶχον.

β') εἶμαι.

Ἐνεστώς.

Ὅριστικὴ	Ἑποτακτικὴ	Προστακτικὴ	Μετοχὴ
εἶμαι	ᾄς εἶμαι		ὁ ὢν
εἶσαι	ᾄς εἶσαι	ᾄς εἶσαι	ἡ οὔσα
εἶναι	ᾄς εἶναι	ᾄς εἶναι	τὸ ὄν
εἶμεθα	ᾄς εἶμεθα		
εἶσθε	ᾄς εἶσθε	ᾄς εἶσθε	Ἐπαρθέματον
εἶναι	ᾄς εἶναι	ᾄς εἶναι	εἶναι

Παρατατικός.

ἦμην, ἦσο, ἦτο — ἦμεθα, ἦσθε, ἦσαν.

ΚΛΙΣΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1) ΒΑΡΥΤΟΝΑ

Α) ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ

Ένεργητική φωνή.

α) Όριστική.

Ένεστώς.

Σχηματισμός του ρήματος παιδεύω.

Αί καταλήξεις του ένεστώτος τής όριστικής είναι: -ω -εις
-ει, -ομεν, -ετε, -ουν ή -ουσιν

παιδεύ-ω	παιδεύ εις	παιδεύ-ει
παιδεύ-ομεν	παιδεύ-ετε	παιδεύουσιν(*) (-ουν)

Παρατατικός.

Αί καταλήξεις του παρατατικού τής όριστικής είναι: -ον, -ες,
-ει, -ομεν, -ετε, -ον.

ἐπαιδευ-ον	ἐπαιδευ-ες	ἐπαιδευε
ἐπαιδευ-ομεν	ἐπαιδευ-ετε	ἐπαιδευ-ον

Μέλλων διαρκής.

Αί καταλήξεις του μέλλοντος διαρκούς είναι: -ω, -ης, -η,
-ωμεν, -ετε, -ωσιν (ν).

θά παιδεύ-ω	θά παιδεύ-ης	θά παιδεύ η
θά παιδεύ-ωμεν	θά παιδεύε-τε	θά παιδεύω-σι

Μέλλων στιγμιαίος.

Αί καταλήξεις του μέλλοντος στιγμιαίου είναι: -σω, -σης, ση,
-σωμεν, -σετε, -σουν, -σωσιν(ν).

θά παιδεύ-σω	θά παιδεύ-σης	θά παιδεύ-ση
θά παιδεύ-σωμεν	θά παιδεύ-σετε	θά παιδεύ-σουν(σωσι)

Ό μέλλων στιγμιαίος και ό μέλλων διαρκής είναι χρόνοι περιφραστικοί και σχηματίζονται άν προτάξωμεν τό μόριον **θά**.

(*) Τά τρίτα πρόσωπα του πληθυντικού ένεστώτος και μέλλοντος όριστικής; όταν ή έπομένη λέξις άρχιζη από φωνήεντος δέχονται μετά την κατάληξιν έν εύφωνικόν ν (παιδεύουσι—παιδεύουσιν).

Ἄοριστος.

Αἱ καταλήξεις τοῦ ἄοριστου τῆς ὀριστικῆς εἶναι : -σα, -σας
-σε, -σαμεν, -σατε, -σαν.

ἐπαίδευ-σα	ἐπαίδευ-σας	ἐπαίδευ-σε
ἐπαιδεύ-σαμεν	ἐπαιδεύ-σατε	ἐπαιδευσαν

Παρακείμενος.

Ὁ παρακείμενος τῆς ὀριστικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς
μέ τὸν ἐνεστώτα τοῦ παθητικοῦ ρήματος ἔχω καὶ μέ τὸ ἀπα-
ρέμφατον τοῦ μέλλοντος κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ν.

ἔχω παιδεύ-σει ἔχεις παιδεύ-σει ἔχει παιδεύ-σει
ἔχομεν παιδεύ-σει ἔχετε παιδεύ-σει ἔχουν ἢ ἔχουσι παιδεύ-σει

Ἵπερσυντέλικος.

Ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὀριστικῆς σχηματίζεται περιφρασι-
κῶς μέ τὸν παρατατικὸν τοῦ ρήματος ἔχω καὶ μέ τὸ ἀπαρέμφα-
τον τοῦ μέλλοντος κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ν.

εἶχον παιδεύ-σει εἶχες παιδεύ-σει εἶχε παιδεύ-σει
εἴχομεν παιδεύ-σει εἴχετε παιδεύ-σει εἶχον παιδεύ-σει

Τετελεσμένος μέλλον.

Ὁ τετελεσμένος μέλλον σχηματίζεται περιφραστικῶς μέ τὸν
μέλλοντα τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος ἔχω καὶ μέ τὸ ἀπαρέμφατον
τοῦ μέλλοντος κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ν.

θὰ ἔχω παιδεύ-σει θὰ ἔχῃς παιδεύ-σει θὰ ἔχῃ παιδεύ-σει
θὰ ἔχομεν παιδεύ-σει θὰ ἔχετε παιδεύ-σει θὰ ἔχουν παιδεύ-σει
ἢ θὰ ἔχωσι παιδεύ-σει.

Γύμνασμα.— *Νὰ σχηματισθῶσιν τὰ ρήματα : λύω, γράφω,
ἀκούω, εἰς ὄλους τοὺς χρόνους τῆς ὀριστικῆς.*

β) Ἵποτακτικὴ.

Ἵποτακτικὴν ἔχουσιν ὁ ἐνεστώσ, ὁ ἄοριστος καὶ ὁ παρακεί-
μενος.

Οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς σχηματίζονται περιφραστικῶς
διὰ τῆς προτάξεως ἐνὸς τῶν μορίων *νά, ἄν, ἴνα, ἄς.*

Ἐνεστώσ.

Αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι : -ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ουν ἢ -ωσι (ν).

νὰ παιδεύ-ω	νὰ παιδεύ-ης	νὰ παιδεύ-η
νὰ παιδεύ-ωμεν	νὰ παιδεύ-ητε	νὰ παιδεύ-ουν
		ἢ νὰ παιδεύ-ωσι(ν)

Ἀόριστος.

Αἱ καταλήξεις τοῦ ἀόριστου τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι : -σω, -σης, ση, -σωμεν, -σητε, -σουν ἢ -σωσιν.

νὰ παιδεύ-σω	νὰ παιδεύ-σης	νὰ παιδεύ-ση
νὰ παιδεύ-σωμεν	νὰ παιδεύ-σητε	νὰ παιδεύ-σουν
		ἢ νὰ παιδεύ-σωσιν

Παρακείμενος.

Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ βοηθητικοῦ ὀήματος ἔχω καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ν.

νὰ ἔχω παιδεύ-σει	νὰ ἔχῃς παιδεύ-σει	νὰ ἔχη παιδεύ-σει
νὰ ἔχωμεν παιδεύ-σει	νὰ ἔχητε παιδεύ-σει	νὰ ἔχουν παιδεύ-σει
		ἢ νὰ ἔχωσι(ν) παιδεύ-σει

γ) Εὐκτική.

Ἐνεστώσ.

Ὁ ἐνεστώσ τῆς εὐκτικῆς ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς προτασσομένου τοῦ μορίου εἶθε νά.

εἶθε νὰ παιδεύ-ω	εἶθε νὰ παιδεύ-ης	εἶθε νὰ παιδεύ-η
εἶθε νὰ παιδεύ-ωμεν	εἶθε νὰ παιδεύ-ητε	εἶθε νὰ παιδεύ-ουν
		ἢ εἶθε νὰ παιδεύ-ωσι(ν)

Ἀόριστος.

Ὁ ἀόριστος τῆς εὐκτικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς, προτασσομένου τοῦ μορίου εἶθε νά.

Αἱ καταλήξεις τοῦ ἀόριστου τῆς εὐκτικῆς εἶναι αἱ ἐξῆς : -σω, -σης, -ση, -σωμεν, -σητε, -σουν, ἢ -σωσι.

εἶθε νὰ παιδεύ-σω	εἶθε νὰ παιδεύ-σης	εἶθε νὰ παιδεύ-ση
εἶθε νὰ παιδεύ-σωμεν	εἶθε νὰ παιδεύ-σητε	εἶθε νὰ παιδεύ-σουν
		ἢ εἶθε νὰ παιδεύ-σωσι(ν)

Παρακείμενος.

Ὁ παρακείμενος τῆς εὐκτικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος ἔχω καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ν προτασσομένου τοῦ μορίου εἶθε νά.

εἶθε νά ἔχω παιδεύσει, εἶθε νά ἔχῃς παιδεύσει, εἶθε νά ἔχῃ παιδεύσει,

εἶθε νά ἔχωμεν παιδεύσει, εἶθε νά ἔχητε παιδεύσει,

εἶθε νά ἔχουν ἢ ἔχωσι(ν) παιδεύσει.

δ) Προστακτικῆ.

Προστακτικὴν ἔχουσιν ὁ ἐνεστώς, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος.

(Ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει πρόσωπον).

Ἐνεστώς.

παιδεύε

ᾶς παιδεύ-η

παιδεύ-ετε

ᾶς παιδεύ-ωσι(ν)

Ἀόριστος.

παιδεύ-σον ἢ παιδεύσε

ᾶς παιδεύ-ση

παιδεύ-σατε

ᾶς παιδεύ-σωσι(ν)

ε) Ἀπαρέμφατον.

Ἀπαρέμφατον ἔχουσι μόνον ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ ἀόριστος.

Ἐνεστώς : παιδεύειν, *Μέλλων* : παιδεύ-σειν. *Ἀόριστος* : παιδεῦ-σαι.

Ϛ) Μετοχή.

Μετοχὴ ἔχουσιν ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ ἀόριστος.

Ἐνεστώς.

ὁ παιδεύων,

ἢ παιδεύου-σα,

τὸ παιδεῦ-ον

Μέλλων.

ὁ παιδεύ-ων,

ἢ παιδεύ-σουσα,

τὸ παιδεῦ-σον

Ἄοριστος.

ὁ παιδεύ-σας, ἡ παιδεύ-σασα, τὸ παιδεῦ-σαν.

Παρακείμενος.

ὁ ἔχων, ἡ ἔχουσα, τὸ ἔχον — παιδεύσει

Αἱ μετοχαὶ εἶναι ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα. Τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον γένος κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν καὶ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν πρώτην.

Γύμνασμα. — *Νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ ὄλων τῶν χρόνων τῶν ἐξῆς ῥημάτων: λύω, λούω, δουλεύω, βασιλεύω, προφητεύω.*

Παθητικὴ φωνή.

Σχηματισμὸς τοῦ ῥήματος παιδεύομαι.

α) Ὀριστική.

Ἐνεστώς.

Αἱ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος εἶναι: -ομαι, -εσαι, -εται, -όμεθα, -εσθε, -ονται.

παιδεύομαι	παιδεύεσαι	παιδεύεται
παιδευόμεθα	παιδεύεσθε	παιδεύονται

Παρατατικός.

Αἱ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ εἶναι: -όμην, -εσο, -ετο, -όμεθα, εσθε, -οντο.

ἐπαιδευόμην	ἐπαιδεύεσο	ἐπαιδεύετο
ἐπαιδευόμεθα	ἐπαιδεύεσθε	ἐπαιδεύοντο

Μέλλον διαρκῆς.

Αἱ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος διαρκοῦς εἶναι: -ωμαι, -ησαι, -ηται, -ώμεθα, -ησθε, -ωνται. Σχηματίζεται δὲ προστιθεμένων τῶν καταλήξεων εἰς τὸ θέμα καὶ τῇ προσλήψει τοῦ μορίου θά.

θά παιδεύωμαι	θά παιδεύησαι	θά παιδεύηται
θά παιδεύωμεθα	θά παιδεύηθε	θά παιδεύωνται

Μέλλον στιγμιαίος.

Αἱ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος στιγμιαίου εἶναι: -θῶ, -θῆς, -θῆ, -θῶμεν, -θῆτε, -θῶσι. Σχηματίζεται δὲ προστιθεμένων τῶν καταλήξεων εἰς τὸ θέμα καὶ τῇ προσλήψει τοῦ μορίου θά.

θά παδευθῶ	θά παιδευθῆς	θά παιδευθῆ
θά παιδευθῶμεν	θά παιδευθῆτε	θά παιδευθῶσι(ν)

Παρακείμενος

Ὁ Παρακείμενος τῆς ὀριστικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς ἢ μὲ τὸν ἐνεστώτα τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω καὶ μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου κατ' ἀποκοπὴν τοῦ -ναι.

ἔχω παιδευ-θῆ ἔχεις παιδευ-θῆ ἔχει παιδευ-θῆ
ἔχομεν παιδευ-θῆ ἔχετε παιδευ-θῆ ἔχουσι παιδευ-θῆ

ἢ μὲ τὸν ἐνεστώτα τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου :

εἶμαι, εἶσαι, εἶναι : πεπαιδευμένος, πεπαιδευμένη, πεπαιδευμένον
εἴμεθα, εἴσθε, εἶναι : πεπαιδευμένοι, πεπαιδευμένοι, πεπαιδευμένα.

Ὑπερσυντέλικος

Ὁ ὑπερσυντέλικος σχηματίζεται ἢ μὲ τὸν παρατατικὸν τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου κατ' ἀποκοπὴν τοῦ -ναι.

εἶχον παιδευ-θῆ εἶχες παιδευ-θῆ εἶχε παιδευ-θῆ
εἶχομεν παιδευ-θῆ εἶχετε παιδευ-θῆ εἶχον παιδευ-θῆ

ἢ μὲ τὸν παρατατικὸν τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος εἶμαι καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου :

ἦμην, ἦσο, ἦτο : πεπαιδευμένος, πεπαιδευμένη, πεπαιδευμένον
ἦμεθα, ἦσθε, ἦσαν : πεπαιδευμένοι, πεπαιδευμένοι, πεπαιδευμένα.

Τετελεσμένος μέλλων

Ὁ τετελεσμένος μέλλων σχηματίζεται ἢ μὲ τὸν μέλλοντα τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου κατ' ἀποκοπὴν τοῦ -ναι :

θὰ ἔχω παιδευ-θῆ θὰ ἔχῃς παιδευ-θῆ θὰ ἔχῃ παιδευ-θῆ
θὰ ἔχωμεν παιδευ-θῆ θὰ ἔχετε παιδευ-θῆ θὰ ἔχωσι παιδευ-θῆ

ἢ μὲ τὸν μέλλοντα τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος εἶμαι καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου :

θὰ εἶμαι, θὰ εἶσαι, θὰ εἶναι : πεπαιδευμένος, πεπαιδευμένη,
πεπαιδευμένον.

θὰ εἴμεθα, θὰ εἴσθε, θὰ εἶναι : πεπαιδευμένοι, πεπαιδευμένα,
πεπαιδευμένα.

β') Ὑποτακτικὴ.

Ὑποτακτικὴν ἔχουσιν ὁ ἔνεστώς, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος.

Οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς σχηματίζονται περιφραστικῶς διὰ τῆς προτάξεως πρὸ τοῦ ῥήματος ἑνὸς τῶν μορίων ἄς, *νά, ἴνα, ἄν.*

Ἐνεστώς.

Αἱ καταλήξεις τοῦ ἔνεστῶτος τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι : -ωμαι, -ησαι, -ηται, -όμεθα, -ησθαι, -ωνται.

νά παιδεύωμαι νά παιδεύησαι νά παιδεύηται
νά παιδευόμεθα νά παιδεύησθε νά παιδεύωνται

Ἀόριστος α'.

Αἱ καταλήξεις τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι : -θῶ, -θῆς, -θῆ, -θῶμεν, -θῆτε, -θῶσι(ν).

ἄς παιδευθῶ ἄς παιδευθῆς ἄς παιδευθῆ
ἄς παιδευθῶμεν ἄς παιδευθῆτε ἄς παιδευθῶσι

Παρακείμενος.

Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς ἢ μὲ τὸν ἔνεστῶτα τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου κατ' ἀποκοπὴν τοῦ -ναι :

ἄς ἔχω παιδευθῆ ἄς ἔχης παιδευθῆ ἄς ἔχη παιδευθῆ
ἄς ἔχωμεν παιδευθῆ ἄς ἔχητε παιδευθῆ ἄς ἔχωσι παιδευθῆ
ἢ μὲ τὸν ἔνεστῶτα τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος εἶμαι καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου :

ἄς εἶμαι, ἄς εἶσαι, ἄς εἶναι : πεπαιδευμένος, -η, -ον
ἄς εἶμεθα ἄς εἴσθε, ἄς εἶναι : πεπαιδευμένοι, -αι, -α

γ') Προστακτικὴ.

Προστακτικὴν ἔχουσιν ὁ ἔνεστώς, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος.

Ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει πρῶτον πρόσωπον.

Ἐνεστώς.

παιδεύου ἄς παιδεύηται ἢ ἔται
παιδεύεσθε ἄς παιδεύωνται

Ἄοριστος.

παιδεύθητι ἄς παιδευθῆ
παιδεύθητε ἄς παιδευθῶσι

Παρακείμενος.

ἄς εἶσαι πεπαιδευμένος, -η, -ον
ἄς εἶναι πεπαιδευμένοι, -αι, -α

δ') Ἀπαρέμφατον.

Ἐνεστώς: παιδεύεσθαι, Παθ. ἄορ. α': παιδευθῆναι.

ε') Μετοχή.

Ἐνεστώς: ὁ παιδευ-όμενος, ἡ παιδευ-ομένη, τὸ παιδευ-όμενον.
Καταλήξεις: -όμενος, -ομένη, -όμενον.

Ἄοριστος: ὁ παιδευθεῖς, ἡ παιδευθεῖσα, τὸ παιδευθέν.
Καταλήξεις: -θείς, -θεῖσα, -θέν.

Παρακείμενος: ὁ πεπαιδευμένος, ἡ πεπαιδευμένη, τὸ πεπαιδευμένον.

Καταλήξεις: -μένος, -μένη, μένον.

Γύμνασμα.— *Νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ τῶν ῥημάτων παιδεύομαι, λύομαι, θεραπεύομαι.*

B) ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

α) Οὐρανισκοφωνόληκτα.

Οὐρανισκοφωνόληκτα λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτηῖρα *κχ* κοὶ ὅσα λήγουσιν εἰς *-τιω* ἢ *σσω*, π.χ. *διώκω, ταράτιω*.
Σχηματισμὸς τοῦ ῥήματος *διώκω*.

Ἐνεργητικὴ φωνή.

Ὀριστική.

Ἐνεστώς: *διώκω* -εις -ει -ομεν -ετε -ουν ἢ -ουσι(ν).

Παρατατικός: *ἔδιωκον* -ες -ε -ομεν -ετε -ον.

Μέλλων διαρκῆς: *θα διώκω* -ης -η -ομεν -ετε -σι(ν).

Μέλλων στιγμιαῖος: *θα διώξω* -ης -η -ομεν -ετε -ωσι(ν).

Ἄοριστος: *ἔδιωξα* -ας -ε -αμεν -ατε -αν.

Παρακείμενος: *ἔχω διώξει* κ.λ.

Ὑπερσυντέλικος: *εἶχον διώξει* κ.λ.

Εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις κλίνεται ὅπως τὰ φωνηεντόληκτα βαρύτερα ῥήματα.

Παθητικὴ φωνή.

Ὀριστικῆ.

Ἐνεστώς: διώκομαι -εσαι -εται -όμεθα -εσθαι -ονται.

Παρατατικός: ἐδιωκόμην -εσο -ετο, -όμεθα -εσθε -οντο.

Μέλλων διαρκής: θὰ διώκωμαι κ.λ.

Μέλλων στιγμιαῖος: θὰ διωχθῶ κ.λ.

Ἀόριστος: ἐδιώχθην κ.λ.

Παρακείμενος: ἔχω διωχθῆ κ.λ. ἢ εἶμαι δεδιωγμένος κ.λ.

Ἐπερσυντέλικος: εἶχον διωχθῆ κ.λ. ἢ εἶμαι δεδιωγμένος κ.λ.

Εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις κλίνεται ὅπως τὰ φωνηεντόληκτα βαρύτερα.

Ὁ χαρακτῆρ **κγχ** πρὸ τοῦ **σ** τῆς καταλήξεως συγχωνεύεται μετ' αὐτοῦ εἰς **ξ**, π. χ. ἐδιώκ-σα=ἐδίωξα, πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **γ**, π. χ. περιπεπλεκ-μένος=περιπεπλεγμένος, καὶ πρὸ τοῦ **θ** τρέπεται εἰς **χ**, π. χ. ἐπλέκ-θην=ἐπλέχθην.

Τὰ εἰς **-τιω** ἢ **-σσω** ρήματα ἔχουσι δύο θέματα, ἐν λῆγον εἰς **τι** ἢ **σσ**, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρατατικός, καὶ ἕτερον λῆγον εἰς **κ** ἢ **γ** ἢ **χ**, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ λοιποὶ χρόνοι, π. χ. φυλάττω, ἐφύλαττον (θέμ. φυλατι-), ἐφύλαξα (θέμ. φυλάκ-).

Γύμνασμα. — Κατὰ τὸ διώκω καὶ διώκομαι νὰ σχηματισθῶσι τὰ ἐξῆς ῥήματα: πλέκω, πλέκομαι, βρέχω, ταράττω, στηρίζω.

β') Χειλεσφωνόληκτα.

Χειλεσφωνόληκτα λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα **π, β, φ**, καὶ ὅσα λήγουσιν εἰς **-πτω**.

Τὰ χειλεσφωνόληκτα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ οὐρανισκοφωνόληκτα.

Ὁ χαρακτῆρ τῶν χειλεσφωνολήκτων **π β φ** πρὸ τοῦ **σ** τῶν καταλήξεων συγχωνεύεται μετ' αὐτοῦ εἰς **ψ**, π. χ. ἔτριβ-σα=ἔτριψα, ἔθρεφ-σα=ἔθρεψα, ἔλειπ-σα=ἔλειψα, πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **μ**, π. χ. τρίβω (τετριβ-μένος)=τετριμμένος, καὶ πρὸ τοῦ **θ** τρέπεται εἰς **φ**, π. χ. τρίβω (ἐτρίβ-θην)=ἐτρίφθην.

Γύμνασμα. — Νὰ σχηματισθῶσι τὰ ῥήματα τρίβω, ἀλείφω, καλύπτω.

γ') Ὀδοντοφωνόληκτα.

Ὀδοντοφωνόληκτα λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτηῖρα *τ δ θ* καὶ τὰ πλείστα τῶν εἰς *-ζω*.

Ὁ χαρακτηρ τῶν ὀδοντοφωνολήκτων τὸ *θ* πρὸ τοῦ *σ* τῶν καταλήξεων ἀποβάλλεται, π.χ. *πειθω* ἄορ. *ἔπειθ-σα*, *ἔπεισα*, πρὸ δὲ τῆς καταλήξεως τοῦ παθητ. μέλλοντος, ἀορίστου καὶ παρακειμένου τρέπεται εἰς *σ* π.χ. *πειθ-θήσομαι*, *πεισθήσομαι*, *ἐπειθ-θην* = *ἐπέισθην*, *πεπειθμένος* = *πεπεισμένος*.

Ὅσα ρήματα λήγουσιν εἰς *-ίζω* γράφονται μὲ *ι* πλὴν τῶν *δανείζω*, *ἀθροίζω*, *γογγύζω*, *δακρύζω*, *κατακλύζω*, *ὀλολύζω*.

Τὰ ὀδοντοφωνόληκτα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ βαρύτενα ρήματα.

Γύμνασμα.— *Νὰ σχηματισθῶσι τὰ ἐξῆς ρήματα: ἀλέθω, κλώθω, δανείζω, ἀθροίζω, δπλίζω, πείθομαι.*

δ') Ὑγρόληκτα.

Ὑγρόληκτα λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτηῖρα *λ ἢ ρ*, π.χ. *στέλλω*, *φθείρω*.

Τὰ ὑγρόληκτα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ βαρύτενα ρήματα.

Τὰ λήγοντα εἰς *-λλω* ὑγρόληκτα ρήματα γράφονται μὲ δύο *λλ* εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν, πλὴν τοῦ *θέλω* καὶ *οφείλω*, π.χ. *στέλλω* = *ἔστελλον*.

Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος τῶν ὑγρολήκτων ρημάτων σχηματίζεται ἄνευ τοῦ *σ* τῆς καταλήξεως καὶ ἐκτείνεται τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος φωνῆν *α* εἰς *η ἢ α* μακρόν, ἂν πρὸ τοῦ *α* εἶναι *ρ ἢ ι*, τὸ δὲ *ε* εἰς *ει* καὶ τὸ *ι* καὶ *υ* βραχὺ εἰς *ι* καὶ *υ* μακρόν, π.χ. *στέλλω* - (*ἔστελ-α*) *ἔστειλα*.

Ὅσα ὑγρόληκτα ἔχουσι πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος *ε ἢ ει* τρέπουσιν ταῦτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς *α*, π.χ.

στέλλω - *ἐστάλην* - *ἐσταλμένος*

φθείρω - *ἐφθάρην* - *ἐφθαρμένος*

Γύμνασμα.— *Νὰ σχηματισθῶσι τὰ ῥήματα: ἀγγέλλω, φθείρω, σπείρω, καθαίρω.*

ε') Ἐνρινόληκτα.

Ἐνρινόληκτα ρήματα λέγονται ὅσα ἔχουσιν εἰς τὸν ἐνεστώτα χαρακτηῖρα *μ ἢ ν*, π.χ. *μένω*, *κρίνω*, *μαρσίνω*, *μολύνω*.

Τὰ λήγοντα εἰς **-αίνω** καὶ **-ύνω** ὑγρόληκτα ῥήματα εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τρέπουσι τὸ **ν** πρὸ τοῦ **μ** εἰς **σ**, μ.χ. *μολύνω μεμολυσμένος*.

Τὰ ῥήματα *ξηραίνω, μαραίνω, δξύνω* τρέπουσι τὸ **ν** πρὸ τοῦ **μ** εἰς **μ**, *ξηραίνω-ἐξηραμμένος*.

Τὰ ῥήματα *κρίνω, κλίνω, πλύνω* καὶ *τείνω* ἀποβάλλουσι τὸ **ν** ὅταν προστεθῇ κατάληξις ἀρχίζουσα ἀπὸ συμφώνου, π. χ. *κρίνω-ἐκρίθην-κεκριμένος, κλίνω-ἐκλίθην-κεκλιμένος, τείνω-ἐτάθην-τεταμένος*.

Γύμνασμα.—1) *Νὰ σχηματισθῶσι τὰ ῥήματα: μολύνω, μένω, μαραίνω, κρίνω.*

2) *Νὰ σχηματισθῇ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων μολύνω, ὑφαίνω, μαραίνω, δξύνω, τείνω, πλύνω.*

Γ') ΑΟΡΙΣΤΟΙ Β'

α') Ἐνεργητικὸς ἀόριστος.

Ὅριστικὴ	Ἑποτακτικὴ	Προστακτικὴ	Μετοχὴ
ἔλαβον	ἄς λάβω		ὁ μαθὼν
ἔλαβες	ἄς λάβῃς	μάθε	ἡ μαθοῦσα
ἔλαβε(ν)	ἄς λάβῃ	ἄς μάθῃ	τὸ μαθὼν
ἔλάβομεν	ἄς λάβωμεν		
ἔλάβετε	ἄς λάβῃτε	μάθετε	Ἄπαρέμφατον
ἔλαβον	ἄς λάβωσι(ν)	ἄς μάθωσι	μαθεῖν

Κατάληξις τοῦ ἀορίστου β' τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἶναι *-ον -ες -ε -ομεν -ετε -ον*.

Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου β' τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν.

Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀορίστων β' εἶπον, ἦλθον, εὔρον κάμνει ἐπέ, ἐλθέ, εὔρε, τοῦ δὲ ἔλαβον, λάβε καὶ λαβέ.

Γύμνασμα.—1) *Νὰ σχημοτισθῶσιν οἱ ἀόριστοι τῶν ῥημάτων βάλλω (ἔβαλον), μανθάνω (ἔμαθον), φεύγω (ἔφυγον), ἔρχομαι (ἦλθον), λέγω (εἶπον), βλέπω (εἶδον).*

2) *Νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ τῶν ἀορίστων β' εἶπον, εἶδον, ἦλθον, ἔφυγον.*

β') Παθητικός άόριστος.

Όροιστική	Υποτακτική	Προστακτική	Μετοχή
έστάλην	ἄς σταλῶ		ὁ σταλεῖς
έστάλης	ἄς σταλῆς	στάληθι	ἡ σταλεῖσα
έστάλη	ἄς σταλῆ	ἄς σταλῆ	τὸ σταλὲν
έστάλημεν	ἄς σταλῶμεν		
έστάλητε	ἄς σταλῆτε	στάλητε	Ἀπαρέμφατον
έστάλησαν	ἄς σταλῶσι(ν)	ἄς σταλῶσι	σταλῆναι

Καταλήξεις τῶν παθητικῶν άόριστων β' εἶναι -ην -ης -η -ημεν -ητε -ησαν ἄνευ θ.

Όσα ρήματα ἔχουσι πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ε ἢ ει ἢ η** τρέπουν ταῦτα εἰς τὸν άόριστον β' εἰς **α, π, χ**.

στρέφω—έστράφην
φθείρω—έφθάρην
σήπομαι—έσάπην

Ό παθητικός άόριστος β' τοῦ ρήματος πλήττομαι εἶναι **έπλήγην**, τοῦ δέ συνθέτου **έκπλήττομαι** εἶναι **έξεπλάγην**.

Γύμνασμα.—1) *Νά σχηματισθῶσιν οἱ παθητικοὶ άόριστοι β' τῶν ρημάτων στρέφω, κόπτω, στέλλω, σπείρω, έκπλήττομαι.*

2) *Νά κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ τῶν άόριστων β' τῶν ιδίων ρημάτων.*

2. ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ ἢ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ

Τιμῶ—τιμᾶω
φιλῶ—φιλᾶω
δηλῶ—δηλᾶω

Συνηρημένα ρήματα λέγονται ὅσα λήγουσιν εἰς **ᾶω ᾶ, ᾶω ᾶ, ᾶω ᾶ** καὶ συναιροῦσι τὸν χαρακτῆρα **α, ε, ο**, μετὰ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ.

Τὰ συνηρημένα ρήματα λέγονται καὶ **περισπώμενα**, διότι μετὰ τὴν συναίρεσιν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται.

α') Σχηματισμός των εις-άω -ῶ.

Ἐνεργητικὴ φωνή.

Ἐνεστώ.

Ὅριστικὴ

τιμά-ω	=τιμῶ
τιμά-εις	=τιμᾶς
τιμά-ει	=τιμᾷ
τιμά-ομεν	=τιμῶμεν
τιμά-ετε	=τιμᾶτε
τιμά-ουσι	=τιμῶσι

Ἑποτακτικὴ

τιμά-ω	=τιμῶ
τιμά-ης	=τιμᾶς
τιμά-ῃ	=τιμᾷ
τιμά-ωμεν	=τιμῶμεν
τιμά-ητε	=τιμᾶτε
τιμάωσι	=τιμῶσι(ν)

Προστακτικὴ

τίμα	(τίμα-ε)
ἄς τιμᾶ	(τιμά-ῃ)
τιμᾶτε	(τιμά-ετε)
ἄς τιμῶσι	(τιμάωσι)

Μετοχή

ὁ τιμά-ων	=τιμῶν
ἡ τιμά-ουσα	=τιμῶσα
τὸ τιμά-ον	=τιμῶν

Παρατακτικός

ἐτίμα-ον=ἐτίμων, ἐτίμα-ες=ἐτίμας, ἐτίμα-ε=ἐτίμα
 ἐτιμά-ομεν=ἐτιμῶμεν, ἐτιμά-ετε=ἐτιμᾶτε, ἐτίμα-ον=ἐτίμων.

Οἱ λοιποὶ χρόνοι : θὰ τιμῶ, θὰ τιμήσω, ἐτίμησα, ἔχω τιμήσει, εἶχον τιμήσει, θὰ ἔχω τιμήσει.

Παθητικὴ φωνή.

Ἐνεστώ.

Ὅριστικὴ

τιμάομαι	=τιμῶμαι
τιμάσθαι	=τιμᾶσθαι
τιμάεται	=τιμᾶται
τιμάομεθα	=τιμῶμεθα
τιμάεσθε	=τιμᾶσθε
τιμάονται	=τιμῶνται

Ἑποτακτικὴ

τιμάωμαι	=τιμῶμαι
τιμάῃσθαι	=τιμᾶσθαι
τιμάηται	=τιμᾶται
τιμάομεθα	=τιμῶμεθα
τιμάησθε	=τιμᾶσθε
τιμάωνται	=τιμῶνται

Προστακτικὴ

τιμάεσθε	=τιμᾶσθε
ἄς τιμάηται	=τιμᾶται
τιμάεσθε	=τιμᾶσθε
ἄς τιμάονται	=τιμῶνται

Μετοχή.

ὁ τιμα-όμενος=τιμώμενος
ἡ τιμα-ομένη=τιμωμένη
τὸ τιμα-όμενον=τιμώμενον.

Παρατατικός

ἔτιμάομην=ἔτιμώμην, ἔτιμάεσο=ἔτιμᾶσο, ἔτιμάετο=ἔτιμᾶτο,
ἔτιμάόμεθα=ἔτιμώμεθα, ἔτιμάεσθε=ἔτιμᾶσθε, ἔτιμάοντο=ἔ-
τιμῶντο.

Οἱ λοιποὶ χρόνοι : τιμῶμαι, θὰ τιμηθῶ, ἔτιμήθην, ἔχω
τιμηθῆ, εἶχον τιμηθῆ.

Τὸ α μετὰ τοῦ ω συναιρεῖται εἰς ω, π.χ. τιμάω=ῶ.

Τὸ α μετὰ τοῦ ε συναιρεῖται εἰς α, π.χ. τιμάεσαι=τιμᾶσαι.

Τὸ α μετὰ τοῦ η συναιρεῖται εἰς α, π.χ. τιμάησαι=τιμᾶσαι.

Τὸ α μετὰ τοῦ ει συναιρεῖται εἰς α, π.χ. τιμάει=τιμᾶ.

Τὸ α μετὰ τοῦ η συναιρεῖται εἰς α, π.χ. τιμάης=τιμᾶς.

Τὸ α μετὰ τοῦ ου συναιρεῖται εἰς ω, π.χ. τιμάουσι=τιμῶσι.

Ὁ χαρακτήρ α πρὸ τῶν καταλήξεων τρέπεται εἰς η, ὁ χα-
ρακτήρ ε τρέπεται εἰς η καὶ ὁ ο εἰς ω.

Ὅσα ἐκ τῶν εἰς -άω ἔχουσι πρὸ τοῦ α : ι, ε, ο ἐκτείνουσι
τὸ α βράχυν εἰς α μακρὸν καὶ οὐχὶ εἰς η, π.χ. θεάομαι (θεῶμαι)
ἐθεάθην, μειδιάω (μειδιῶ), ἐμειδίασα ἰάομαι (ἰῶμαι), ἰάθην.

Ἐκ τῶν εἰς -άω φυλάττουσι τὸν χαρακτήρα βραχύν εἰς
ὄλους τοὺς χρόνους τὰ ρήματα : γελῶ-ἐγέλασα, χαλάω (=χαλῶ),
-ἐχάλασα, σπῶ, ἔσπασα.

Τὰ ῥήματα γελῶ, σπῶ καὶ χαλῶ λαμβάνουσι σ πρὸ τῶν
καταλήξεων αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ μ, τ, θ. π.χ.

γελῶ-ἐγελάσθην-γεγελασμένος

χαλῶ-ἐχαλάσθην-κεχαλασμένος.

Τὰ ῥήματα ζῶ, πεινῶ καὶ διψῶ εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ πα-
ρατατικὸν συναιροῦνται εἰς η ἀντὶ εἰς α.

Γύμνασμα. 1) Νὰ κλιθῶσι τὰ ῥήματα νικῶ, μελετῶ, νι-
κῶμαι, ἀγαπῶμαι.

2) Νὰ κλιθῶσι αἱ ἐξῆς μετοχαὶ εἰς τὰ τρία γένη : ὁ νικῶν,
ἡ νικῶσα, τὸ νικῶν, ὁ τιμήσας, ἡ τιμήσασα, τὸ τιμῆσαν, ὁ τι-
μηθεὶς, ἡ τιμηθεῖσα, τὸ τιμηθέν.

Κλίσεις τοῦ ῥήματος ζῶ.

Ἑνεστώς.

<i>Ὅριστική</i>	<i>Ἑποτακτική</i>	<i>Προστακτική</i>	<i>Μετοχή</i>
ζῶ	ἄς ζῶ	—	ὁ ζῶν
ζῆς	ἄς ζῆς	ζῆθι	ἡ ζῶσα
ζῆ	ἄς ζῆ	ἄς ζῆ	τὸ ζῶν
ζῶμεν	ἄς ζῶμεν	—	
ζῆτε	ἄς ζῆτε	ζῆτε	Ἄπαρέμφατον
ζῶσι	ἄς ζῶσι	ἄς ζῶσι	ζῆν

Παρατατικός.

ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζῆτε, ἔζων.

Ἰῦννασμα.—1) *Νὰ κλιθῶσι τὰ ῥήματα: πεινῶ, διψῶ.*

2) *Νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ ὁ ζῶν, ἡ ζῶσα, τὸ ζῶν, ὁ πεινῶν, ἡ πεινῶσα, τὸ πεινῶν.*

β') Σχηματισμὸς τῶν εἰς -έω.

Ἑνεργητική φωνή.

<i>Ὅριστική</i>	<i>Ἑποτακτική</i>	<i>Προστακτική</i>
ποιέω = ποιῶ	ποιέω = ποιῶ	
ποιέεις = ποιεῖς	ποιέης = ποιῆς	ποιέ-ε = ποίει
ποιέει = ποιεῖ	ποιέη = ποιῆ	ἄς ποιέη = ποιῆ
ποιέομεν = ποιοῦμεν	ποιέωμεν = ποιῶμεν	
ποιέετε = ποιεῖτε	ποιέητε = ποιῆτε	ποιέ-ετε = ποιεῖτε
ποιέουσι = ποιοῦσι	ποιέωσι = ποιῶσι	ἄς ποιέωσι = ποιῶσι

Μετοχή.

ὁ	ποιέων	= ποιῶν
ἡ	ποιέουσα	= ποιοῦσα
τὸ	ποιέον	= ποιοῦν

Παρατατικός.

ἐποίηον = ἐποίουν ἐποίηες = ἐποίηεις ἐποίη-ε = ἐποίηει
ἐποίηομεν = ἐποιοῦμεν ἐποιέ-ετε = ἐποιεῖτε ἐποίη-ον = ἐποιοῦν

Οἱ λοιποὶ χρόνοι: θὰ ποιῶ, θὰ ποιήσω, ἐποίησα, ἔχω ποιήσει, εἶχον ποιήσει, θὰ ἔχω ποιήσει.

Παθητική φωνή.

Ἐνεστώς.

Ὅριστική

ποιέ-ομαι	= ποιούμαι
ποιέ-εσαι	= ποιεῖσαι
ποιέ-εται	= ποιεῖται
ποιε-όμεθα	= ποιούμεθα
ποιέ-εσθε	= ποιεῖσθε
ποιέ-ονται	= ποιούνται

Ἑποτακτική

ποιέ-ωμαι	= ποιῶμαι
ποιέ-ησαι	= ποιῆσαι
ποιέ-ηται	= ποιῆται
ποιε-ώμεθα	= ποιώμεθα
ποιέ-ησθε	= ποιῆσθε
ποιέ-ωνται	= ποιῶνται

Προστακτική.

—
 ποιού (ποιέ-ου)
 ἄς ποιῶνται

—
 ποιεῖσθε (ποιέ-εσθε)
 ἄς ποιῶνται

Παρατακτικός.

ἔποιε-όμην = ούμην ἐποιέ-εσο = εἶσο ἐποιέ-ετο = εἶτο
 ἔποιε-όμεθα = ούμεθα ἐποιέ-εσθε = εἶσθε ἐποιέ-οντο = οὔντο

Οἱ λοιποὶ χρόνοι: θὰ ποιῶμαι, θὰ ποιηθῶ, ἐποιήθην, ἔχω ποιηθῆ, εἶχον ποιηθῆ, θὰ ἔχω ποιηθῆ, κλίνονται κατὰ τὰ βαρύντονα ῥήματα.

Ἡ συναίρεσις γίνεται ὡς ἑξῆς:

Τὸ ε μετὰ τοῦ ε γίνεται **ει**, π. χ. ποιέ-ετε=ποιεῖτε.

Τὸ ε μετὰ τοῦ ο γίνεται **ου**, π. χ. ποιέ-ομεν=ποιούμεν.

Τὸ ε μετὰ τοῦ ω γίνεται **ω**, π. χ. ποι-έω=ποιῶ.

Τὸ ε πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου καταλήξεων τρέπεται εἰς **η**, π. χ. φιλέω-ἐφίλησα-ἐφιλήθην.

Ἐκ τῶν εἰς -έω φυλάττουσι τὸν χαρακτῆρα βραχὺν τὰ ῥήματα: ξέω, ἐμέω, τελέω, ἀρκέω, καλέω, αἰδέομαι.

Γύμνασμα. — 1) Νὰ κλιθῶσι τὰ ῥήματα φιλῶ, ἀρκῶ, τελῶ ὁμολογῶ.

2) Νὰ σχηματισθῶσι καὶ νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ τῶν ἰδίων ῥημάτων.

γ) Σχηματισμὸς τῶν εἰς -όω.

Ἐνεργητικὴ φωνή.

Ἐνεστώς.

<i>Ἄοριστικὴ</i>	<i>Ἑποτακτικὴ</i>	<i>Προστακτικὴ</i>
δηλό-ω = δηλῶ	δηλό-ω = ᾧ	
δηλό-εις = δηλοῖς	δηλό-ης = οῖς	δήλο ε = δήλ υ
δηλό ει = δηλοῖ	δηλό-η = οῖ	ᾱ; δηλό-η = δηλοῖ
δηλό ομεν = δηλοῦμεν	δηλό-ωμεν = ᾧμεν	
δηλόε-τε = δηλοῦτε	δηλό-ητε = ᾧτε	δηλό-ετε = δηλοῦτε
δηλό-ουσι = δηλοῦσι	δηλό-ωσι = ᾧσι	ᾱ; δηλό-ωσι = δηλωσι(ν)

Μετοχή.

ὁ δηλό-ων = δηλῶν, ἡ δηλόουσα = δηλοῦσα, τὸ δηλό-ον = δηλοῦν.

Παρατατικός.

ἐδήλο-ον = ἐδήλουν ἐδήλο-ες = ἐδήλους ἐδήλο-ε = ἐδήλου
 ἐδήλό-ομεν = ἐδηλοῦμεν ἐδήλό-ετε = ἐδηλοῦ-τε ἐδήλο-ον = ἐδή-
 [λουν.]

Οἱ λοιποὶ χρόνοι: θὰ δηλῶ, θὰ δηλώσω, ἐδήλωσα ἔχω δηλώσει, εἶχον δηλώσει, θὰ ἔχω δηλώσει, κλίνονται κατὰ τὰ βαρύτερα ῥήματα.

Παθητικὴ φωνή.

Ἐνεστώς.

<i>Ἄοριστικὴ</i>	<i>Ἑποτακτικὴ</i>
δηλό-ομαι = δηλοῦμαι	δηλό-ωμαι = δηλῶμαι
δηλό-εσαι = δηλοῦσαι	δηλό-ησαι = δηλῶσαι
δηλό εται = δηλοῦται	δηλό-ηται = δηλῶται
δηλο-όμεθα = δηλούμεθα	δηλο-όμεθα = δηλώμεθα
δηλό εσθε = δηλοῦσθε	δηλό-ησθε = δηλῶσθε
δηλό ονται = δηλοῦνται	δηλό-ωνται = δηλῶνται

Προστακτικὴ

Μετοχή

δηλό-ου = δηλοῦ	ὁ δηλο ὀμενος = δηλούμενος
ᾱ; δηλῶται	ἡ δηλο-ομένη = δηλομένη
	τὸ δηλο ὀμενον = δημούμενον
δηλόεσθε = δηλοῦσθε	
ᾱ; δηλῶνται	

Παρατατικός.

ἔδηλο-όμην = ἔδηλούμην ἔδηλο-όμεθα=ἔδηλούμεθα
ἔδηλό-εσο = ἔδηλοῦσο ἔδηλό εσθε =ἔδηλοῦσθε
ἔδηλό-ετο = ἔδηλοῦτο ἔδηλό-οντο =ἔδηλοῦντο.

Οἱ λοιποὶ χρόνοι: θὰ δηλώμαι, θὰ δηλωθῶ, ἐδηλώθην, ἔχω δηλωθῆ, εἶχον δηλωθῆ, θὰ ἔχω δηλωθῆ, κλίνονται κατὰ τὰ βαρύτερα ῥήματα.

Ἡ συναίρεσις τοῦ χαρακτῆρος *ο* μετὰ τῶν καταλήξεων γίνεται ὡς ἑξῆς :

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *ε* συναιρεῖται εἰς *ου*, π.χ. *δήλοε*=*δήλου*

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *ει* συναιρεῖται εἰς *οι*, π.χ. *δηλό-εις*=*οἷς*.

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *ο* συναιρεῖται εἰς *ου*, π.χ. *δηλό-ομεν*=*οὔμεν*.

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *η* συναιρεῖται εἰς *ω*, π.χ. *δηλόη-τε*=*ῶτε*.

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *ου* συναιρεῖται εἰς *ου*, π.χ. *δηλόουσι*=*δηλοῦσι*.

Τὸ *ο* μετὰ τοῦ *ω* συναιρεῖται εἰς *ω*, π.χ. *δηλόω*=*δηλῶ*

Ὁ χαρακτῆρ *ο* τῶν εἰς *-όω* φωνηεντολήκτων εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς χρόνους ἐκτείνεται εἰς *ω*, π.χ. *δηλώσω ἐδήλωσα-ἐδηλώθην*.

Δὲν ἐκτείνει τὸν χαρακτῆρα *ο* εἰς *ω* τὸ ῥήμα *ἄρώω*=*ὀργῶω*, π.χ. *ἄρώω, ἤροσα*.

Γύμνασμα. *Νὰ συμπληρωθῶσι καὶ νὰ κλιθῶσι τὰ ἑξῆς ῥήματα: πληρῶ, πληροῦμαι, ἀξιῶ-ἀξιούμαι.*

2) *Νὰ κλιθῶσιν αἱ μετοχαὶ ὄλων τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων πληρῶ, ἀξιῶ μισθῶ.*

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Ἡ ἑβδομάς ἔχει ἑπτὰ ἡμέρας.

Αὕτη ἡ χώρα εἶναι πλουσία.

Οἱ κόποι τῶν καλῶν γεωργῶν εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ Θεοῦ

Αἱ σιδηραῖ δοκοὶ εἶναι στερεαί.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ὁ σοφώτατος τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ εἶναι τὸ ἄρθρον, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς.

Ἑβδομάς, εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, κλίσεως τῆς τρίτης.

Ἐχει, εἶναι ρῆμα βοηθητικόν, χρόνου ἔνεστῶτος, ἔγκλισεως ὀριστικῆς, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, προσώπου τρίτου.

Ἐπτά, εἶναι ἀριθμητικόν ἀπόλυτον.

Ἡμέρας, εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως αἰτιατικῆς, κλίσεως τῆς πρώτης.

Αὕτη, εἶναι ἀντωνυμία δεικτική, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς.

Ἡ χώρα, εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους θηλυκοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, κλίσεως τῆς πρώτης.

Εἶναι, εἶναι ρῆμα βοηθητικόν, προσώπου τρίτου, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ.

Πλουσία, εἶναι ὄνομα ἐπίθετον, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, κλίσεως τῆς πρώτης.

Οἱ κόποι, εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, κλίσεως τῆς δευτέρας.

Τῶν καλῶν, εἶναι ὄνομα ἐπίθετον, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως γενικῆς, κλίσεως τῆς δευτέρας.

Γεωργῶν, ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους ἀρσενικοῦ, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως γενικῆς, κλίσεως τῆς δευτέρας.

Ἐυλόγουσνται, εἶναι ῥῆμα συνηρημένον, χρόνου ἔνεστῶτος, ἔγκλισεως ὀριστικῆς, προσώπου τρίτου πληθυντικοῦ.

Παρά, εἶναι πρόθεσις δισύλλαβος.

Τοῦ Θεοῦ, ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους ἀρσενικοῦ, ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, πτώσεως γενικῆς, κλίσεως δευτέρας.

Αἱ, ἄρθρον, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς.

Σιδηραῖ, ὄνομα ἐπίθετον, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, κλίσεως τῆς πρώτης.

Σειρὰ κατὰ τὴν τεχνολογίαν. Ὅνομα ἢ ἀριθμητικόν ἢ ἀντωνυμία—γένος—ἀριθμὸς—πτῶσις—κλίσις.

Ῥῆμα Ἐνεργητικόν, μέσον, παθητικόν, συνηρημένον, ἀσυναίρετον, χρόνος, ἔγκλισις, πρόσωπον, ἀριθμὸς.

Γύμνασμα.—*Νὰ γίνῃ τεχνολογία εἰς τὰς τρεῖς πρώτας σειρὰς τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς Ἀναγνώσεως.*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

1. ΑΠΛΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

α') Ὑποκείμενον, συνδετικόν, κατηγορούμενον.

Ὁ Θεός εἶναι δίκαιος.

Ὁ κῆπος εἶναι ἀνθηρός.

Ἡ ἔκφρασις μιᾶς τελείας σκέψεώς μας λέγεται *πρότασις*.

Ἡ ἀπλή πρότασις ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη : ἀπὸ τὸ *ὑποκείμενον* (ὁ Θεός), ἀπὸ τὸ *συνδετικόν* (εἶναι) καὶ ἀπὸ τὸ *κατηγορούμενον* (δίκαιος).

Αἱ λέξεις ὁ Θεός, ὁ κῆπος, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται ὁ λόγος, λέγονται *ὑποκείμενον*.

Αἱ λέξεις δίκαιος, ἀνθηρός, αἱ ὁποῖαι μᾶς φατερόνουσι τί λογῆς εἶναι τὸ ὑποκείμενον, τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα δηλ. αὐτοῦ λέγονται *κατηγορούμενον*.

Τὸ ὑποκείμενον συνδέεται πρὸς τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ῥῆμα *εἶναι*, τὸ ὁποῖον λέγεται *συνδετικόν*.

Γύμνασμα. *Νὰ γραφῶσι εἰς ἰδίαν στήλην τὸ ὑποκείμενον, τὸ συνδετικόν καὶ τὸ κατηγορούμενον τῶν ἐξῆς προτάσεων :*

Ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη. Τὸ ἄνθος εἶναι εὐῶδες. Ὁ Ὀλύμπος εἶναι ὄρος. Ὁ Φίλιππος εἶναι φρόνιμος. Ἡ τράπεζα εἶναι στρογγύλη.

β') Ῥῆμα, ἀντικείμενον.

Ὁ ἵππος σύρει τὴν ἄμαξαν.

Ὁ Ὀδυσσεὺς κατεσκεύασε σχεδίαν.

Ἡ λέξις ἢ ὁποῖα φανερώνει τί κάμνει ἢ τί πάσχει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ ὑποκείμενον λέγεται *ῥῆμα*.

Ἡ λέξις ἢ ὁποῖα φανερώνει ποῦ μεταβαίνει ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου λέγεται *ἀντικείμενον*.

Γύμνασμα. *Νὰ γραφῶσιν εἰς ἰδίαν στήλην τὸ ὑποκείμενον, τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐξῆς προτάσεων :*

Ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ τὸν κῆπον. Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν

τοὺς Πέρσας. Οἱ βόες σύρουν τὸ ἄροτρον. Ὁ πλοίαρχος κυβερνᾷ τὸ πλοῖον. Ὁ κτίστης κτίζει τὴν οἰκίαν.

γ) Συμφωνία ὑποκειμένου πρὸς τὸ ῥῆμα καὶ τὸ κατηγορούμενον.

Ἐγὼ τρώγω, σὺ γράφεις, αὐτὸς παίζει.

Ἡμεῖς τρώγομεν, σεῖς γράφετε, αὐτοὶ παίζουν.

Τὸ ὑποκείμενον συμφωνεῖ πρὸς τὸ ῥῆμα κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν.

Ὁ Σωκράτης ἦτο σοφός.

Ὁ Ὀλυμπος εἶναι ὄρος.

Τὸ κατηγορούμενον, ὅταν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ μὲ τὸ ὑποκείμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν, ὅταν εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πάντοτε μὲν κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν.

Γύμνασμα.—Θέσατε τὸ ἐν παρενθέσει ῥῆμα εἰς συμφωνίαν πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

Ἐγὼ (παίζεις). Ὁ Θεὸς (τιμωρῶ) τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργιος (ἀγαπῶ) τὸ σχολεῖον. Ὁ κώδων τοῦ ναοῦ (καλῶ) τοὺς πιστοὺς. Ἡ χιὼν (πίπτω). Τὰ πρόβατα (βόσκω) εἰς τοὺς ἀγρούς.

2. ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

Ὁ Γεώργιος εἶναι ἐπιμελής καὶ καθαρός.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Νικόλαος μελετῶσιν.

Ὁ μαθητὴς εἶναι ἐπιμελής καὶ φρόνιμος.

Ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Γεώργιος τρώγουσιν.

Ἡ πρότασις ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσότερα κατηγορούμενα λέγεται **σύνθετος πρότασις**.

Κύριοι ὄροι ἐκάστης προτάσεως εἶναι τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὑποκείμενον, τὸ ῥῆμα καὶ τὸ κατηγορούμενον ἢ ἀντικείμενον.

Γύμνασμα.—1) Νὰ γραφῶσιν αἱ κάτωθι σύνθετοι προτάσεις: Ὁ Γεώργιος εἶναι μαθητὴς ἐπιμελής καὶ φρόνιμος. Ὁ φιλόπονος ἐργάτης καλλιεργεῖ τοὺς ἀγρούς του. Τὸ κωδωνοστάσιον εἶναι ὑψηλὸν καὶ ὠραῖον.

2) Γράψατε 5 συνθέτους προτάσεις ἐκ τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς Ἀναγνώσεως.

α') Προσδιορισμοί.

Ὁ τίμιος ἔμπορος προσδεύει.

Εἶμαι ἐπιμελής καὶ φρόνιμος μαθητής.

Αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουσιν ἀκριβέστερον τὸ ὑποκείμενον, τὸ ῥῆμα ἢ τὸ κατηγορούμενον λέγονται **προσδιορισμοί**.

Ὁ ἐπιμελής μαθητής προβιβάζεται.

Ὁ ἀμελής μαθητής παίζει διαρκῶς.

Οἱ προσδιορισμοὶ εἶναι **ἐπιθετικοί** καὶ **ἐπιρρηματικοί**.

β) Σύνδεσμος προτάσεων.

1) Σύνταξις κατὰ παράταξιν.

Ὁ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν καὶ θερμαίνει αὐτήν.

Οἱ μαθηταὶ τῆς μὲν Δευτέρας τάξεως ἐγυμνάζοντο, τῆς δὲ Τρίτης καὶ Τετάρτης ἔγραφον.

Ὅταν δύο προτάσεις εὐρίσκωνται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης καὶ συνδέονται χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην, λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σύνταξις κατὰ παράταξιν**.

Αἱ κύριαι προτάσεις συνδέονται μεταξύ των διὰ τῶν συνδέσμων, συνήθως διὰ τῶν συμπλεκτικῶν.

Γύμνασμα.—1) *Παραδείγματα.* Ὁ ἐπιμελής μαθητής οὐδέποτε ἐνοχλεῖ τοὺς συμμαθητάς του, ἐπομένως οὐδέποτε τιμωρεῖται. Ἀγαπῶ πολὺ τὴν καθαριότητα καὶ σὺναναστρέφομαι πάντοτε τοὺς καθαρούς μαθητάς.

2) *Γράψαιτε ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς Ἀναγνώσεως τὰς προτάσεις αἵτινες συνδέονται κατὰ παράταξιν.*

2. Σύνταξις καθ' ὑπόταξιν.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐνδύεται καλῶς, ἵνα μὴ κρυώνῃ.

Οἱ μαθηταὶ μελετῶσι τὰ μαθήματά των, ἵνα προβιβασθῶσιν.

Ὅταν μία πρότασις δὲν εἶναι αὐτοτελής, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἄλλην, τότε λέγομεν, ὅτι ὑπάρχει **σύνταξις καθ' ὑπόταξιν**.

Αἱ ἐξηρητημένα προτάσεις συνδέονται μὲ τὴν κυρίαν πρότασιν διὰ τῶν χρονικῶν, αἰτιολογικῶν, ὑποθετικῶν, τελικῶν, εἰδικῶν καὶ ἄλλων συνδέσμων, ὡς καὶ διὰ τῶν ἀναφορικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν ἄντωνυμιῶν.

Γύμνασμα.—*Νὰ γραφῶσιν ἐκ τοῦ σημερινοῦ μαθήματος τῆς Ἀναγνώσεως πᾶσαι αἱ καθ' ὑπόταξιν προτάσεις.*

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

1. ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΛΕΞΕΙΣ

Γράφω—γραφεὺς—γραφή—γράμμα
 κήπος—κηπάριον
 δένδρον—δενδρούλλιον

Αἱ λέξεις εἶναι ἢ πρωτότυποι ἢ παράγωγοι.

Αἱ λέξεις αἱ ὅποια δὲν παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις λέγονται **πρωτότυποι**, π. χ. γράφω (θέμα γραφ-), πόλις (θέμα πόλι).

Αἱ λέξεις αἱ ὅποια παράγονται ἐξ ἄλλων λέξεων λέγονται **παράγωγοι**, π. χ. γραφεὺς ἐκ τοῦ γράφω.

1. ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

α) Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ οὐσιαστικῶν.

α) Ὑποκοριστικά.

Χιτῶν — χιτωνίσκος	ρῦαξ — ρυάκιον
παῖς — παιδίσκη	δένδρον — δενδρούλλιον
πόλις — πολίσκη	ζῶον — ζούφιον
θύρα — θυρίς	πίναξ — πινάκιον
κήπος — κηπάριον	νησος — νησιδίον

Τὰ **ὑποκοριστικά** μεταχειριζόμεθα ὅταν θέλωμεν νὰ μικρύνωμεν ἢ νὰ περιφρονήσωμέν τινα.

Λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις:

-ίσκος, -ίσκη, -ίχνη, -ις, -άριον, -άκιον, -ύλλιον, -ύφιον, -ύδριον, -ίδιον.

Γύμνασμα.— Νὰ παραχθῶσιν ὑποκοριστικά ἐκ τῶν κατωτέρω οὐσιαστικῶν: ἄνθρωπος, παῖς, ρῦαξ, οἶκος, λόφος, θυγάτηρ, ξίφος, νεανίας, οἰκία.

β) Πατρωνυμικά.

Γεώργιος — Γεωργιάδης	Χρῖστος — Χριστίδης
Ἀσκληπίδης — Ἀσκληπιάδης	Θεοχάρης — Θεοχαρόπουλος

Τὰ **πατρωνυμικά** φανεράνουσι τὸν εἶδὸν ἢ τὸν ἀπόγονον τοῦ γενάρχου.

Λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις :

-άδης, ίδης, -ιάδης, -πουλος.

Γύμνασμα.— Νὰ παραχθῶσι πατρωνυμικά ἐκ τῶν ἐξῆς οὐσιαστικῶν: Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Μιχαήλ, Πέλοψ, Ἡρακλῆς, Παῦλος, Συμεών, Ἀτρεύς.

γ) Ἐθνικά καὶ Τόπωνυμικά.

Μίλητος — Μιλήσιος, Ἀθῆναι — Ἀθηναῖος

Κόρινθος — Κορίνθιος, Πάτριαι — Πατριοῖς

Σπάρτη — Σπαρτιάτης, Γύθειον — Γυθειάτης

Ἡπειρος — Ἡπειρώτης, Τρίπολις — Τριπολίτης

Μέγαρα — Μεγαρεύς, Τεγέα — Τεγεάτης

Γαλλία — Γάλλος, Ἀσία — Ἀσιανός.

Τὰ ἔθνη φανερώουσι τὸ ἔθνος ἐξ οὗ κατάγεται τις.

Λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις :

-ιος, αῖος, -άτης, -ώτης, -ίτης, -ος, -ανός.

Γύμνασμα.— Νὰ σχηματισθῶσι τὰ ἔθνη τῶν ἐξῆς: Σέρραι, Σμύρνη, Καλάβρυτα, Ἄργος, Λάρισα, Βόλος, Χαλκίς, Εὐρώπη, Ἑλλάς, Γερμανία.

δ) Περιεκτικά.

Ἐλαία - ἐλαιών, μύρμηξ - μυρμηκία.

Τὰ περιεκτικά φανερώουσι τὸν τόπον, ὅστις περιέχει πολλά ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα φανερώνει τὸ πρωτότυπον.

Καταλήξεις τῶν περιεκτικῶν εἶναι -ων καὶ -ιά.

Γύμνασμα.— Νὰ παραχθῶσι περιεκτικά ἐκ τῶν ἐξῆς: θάμνος, ἀνήρ, στρατός, ἄχυρον, ἄμπελος, γυνή, ἐλαία, πεύκη, δάφνη.

ε) Τοπικά.

Ἰατρός—ιατρεῖον, σχολή—σχολεῖον, κουρεύς—κουρεῖον.

Τὰ τοπικά φανερώουσι τὸν τόπον ὅτου ἢ ἐργάζεται τις, λήγουσι δὲ εἰς -ειον.

Γύμνασμα.— Νὰ παραχθῶσι τοπικά ἐκ τῶν ἐξῆς: διδάσκαλος, ἱατρός, χαλκεύς, κρεοπώλης, νοσοκόμος, ταχυδρόμος.

β) Οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθέτων.

Σοφός — σοφία, ἀληθής — ἀλήθεια

εὖνους — εὖνοια, δίκαιος — δικαιοσύνη

ἱερὸς — ἱερωσύνη, ταχὺς — ταχύτης.

Τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόγα οὐσιαστικά λαμβάνουσι τὰς κατωτέρω καταλήξεις :

-ια, -εια, -οια, -οσύνη, -ωσύνη, -της.

Γύμασμα.— Να παραχθῶσιν οὐσιαστικά ἐκ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων: κακός, ἀληθής, εὐπλοῦς, σώφρων, μέτριος, ἀσεβής, ἐλεήμων, ἴσος, γυμνός, μέτριος.

2. ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τὰ παράγωγα ἐπίθετα γίνονται: α') ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν, β') ἐκ ρημάτων.

α') Ἐπίθετα ἐξ οὐσιαστικῶν.

οὐρανός—οὐράνιον=(ὁ ἀνήκων εἰς τὸν οὐρανόν),	λόγος —λόγιος
γυνή—γυναικείος,	τέλος —τέλειος,
ἀγορά—ἀγοραῖος,	κράτος—κρατικός
ἐσπέρα—εσπερινός,	γέλως —γελοῖος
	φύσις —φυσικός.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν τὸν ἀνήκοντα ἢ ἔχοντα σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φανερῶνει τὸ πρωτότυπον.

Λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις: -ιο, -εῖος -ινος, -ικος

ἄργυρος—ἀργυροῦς,	ξύλον—ξύλινος.
χρυσός — χρυσοῦς.	λίθος—λίθινος.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν τὴν ὕλην ἐξ ἧς εἶναι κατασκευασμένα. Λήγουσι δὲ εἰς -ους καὶ -ινος.

Καῦσις-καύσιμος.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φανερῶνει τὸ πρωτότυπον.

Χάρις—χαρίεις,	ζωή —ζωηρός,
(=πλήρης χάριτος),	σκιά —σκιερός,
ἀστήρ —ἀστερόεις,	ἄμμος—ἀμμώδης,
σκοτός —σκοτεινός,	ἄνθος—ἀνθηρός.
ψυχός—ψυχρός,	

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν τὴν ἀφθονίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον φανερῶνει τὸ πρωτότυπον. Λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις: -εις, -οίεις, -εινός, -ηρός, -ερός -ώδης.

ἔαρ —ἐαρινός	νῆξ —νυκτερινός
θέρος—θερινός	χειμὼν —χειμερινός.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν τὸν χρόνον ἢ τὸ μέτρον.

β') Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων.

* <i>Ἀρχω</i>	— ἀρχικός	(=ὁ ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀρχεῖν)
<i>μάχομαι</i>	— μάχιμος	(=ὁ ἐπιτήδειος εἰς τὸ μάχεσθαι)
<i>σώζω</i>	— σωτήριος	(=ὁ ἱκανὸς εἰς τὸ σώζειν)
<i>φεύγω</i>	— φυγὰς	ἀπαιτῶ — ἀπαιτηλὸς
<i>τέρπω</i>	— τερπνός	ἐπαινῶ — ἐπαινετός (=ὁ ὁ-
<i>λάμπω</i>	— λαμπερός	φείλων νὰ ἐπαινεθῆ)
<i>οἰκτείρω</i>	— οἰκτιρῶν	

Τὰ ἐκ ῥημάτων παραγόμενα ἐπίθετα λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις *-ικός, -ιμος, -τήριος, -άς, -νός, -ρός, -μων, -λός, -τός.*

3. ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΕΚ ΡΗΜΑΤΩΝ

* <i>Ἀναφαίνω</i>	— ἀναφανδόν	γαλλίζω — γαλλιστί
<i>τρέχω</i>	— τροχάδην	ὀνομάζω — ὀνομασί.
<i>ἐναλλάσσω</i>	— ἐναλλάξ	

Τὰ ἐκ ῥημάτων παραγόμενα ἐπιρρήματα λήγουσιν εἰς *-δόν, -άδην, -ς*, ὅπερ μετὰ προηγουμένου οὐρανισκοφώνου γίνεται ξ.

Γύμνασμα.—Νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ τῶν ἐπομένων ῥημάτων οὐσιαστικά, ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα *σώζω, ὠφελῶ, ποιῶ, γράφω, νομίζω, ἁμαρτάνω, λάμπω, ἐλεῶ, εἰσπράττω, λίνω, τρέχω, πταίω, σπείρω, ἀναβαίνω.*

4. ῬΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ

α) Ῥήματα ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

<i>Τιμὴ</i>	— τιμάω-ῶ	πόνος	— πονέω-πονῶ
<i>δοῦλος</i>	— δουλόω-ῶ	φύλαξ	— φυλάσσω
<i>βασιλεὺς</i>	— βασιλεύω	παῖς	— παίζω
<i>παχὺς</i>	— παχύνω	καθαρός	— καθαίρω
<i>δόξα</i>	— δοξάζω	ἄγγελος	— ἀγγέλλω
<i>μέλας</i>	— μελαίνω,	δάκρυον	— δακρῦζω.

Τὰ παραγώγα ῥήματα ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων λήγουσιν εἰς *-άω, -έω, -όω, -σσω, -εύω, -ζω, -άζω, -λλω, -ύζω, -αίνω.*

β') Ῥήματα ἐξ ἄλλων ῥημάτων.

<i>Γηράω</i>	— γηράσκω	ἡβάω	— ἡβάσκω
<i>στείνω</i>	— στενάζω	ἔρπω	— ἐρπύζω.

γ') Ῥήματα ἐξ ἐπιρρημάτων.

*Δίχα — διχάζω, = ἐγγύς — ἐγγίζω
χωρίς — χωρίζω, πλησίον — πλησιάζω.*

2. ΣΥΝΘΕΣΙΣ

Φεύγω-πόνος = φυγόπονος

λόγος-γράφω = λογογράφος

πρὸ — λέγω = προλέγω.

Ὁ σχηματισμὸς λέξεως ἐκ δύο λέξεων λέγεται **σύνθεσις**. Ἡ σχηματιζομένη δὲ νέα λέξις λέγεται **σύνθετος**. Τὰ μέρη τῆς συνθέτου λέξεως εἶναι κλιτὰ ἢ ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου.

Τὸ πρῶτον μέρος λέγεται **πρῶτον συνθετικόν** καὶ τὸ δεύτερον μέρος λέγεται **δευτέρον συνθετικόν**.

α') Τὸ ῥῆμα ὡς α' συνθετικόν.

Ἄρχιερεύς, φιλότιμος, λυσίπονος, ἀρχέκακος.

Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικόν εἶναι ῥῆμα καὶ τὸ δεύτερον συνθετικόν ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος τίθεται γυμνόν, π. χ. ἀρχιερεύς, ὅταν ὅμως τὸ δεύτερον συνθετικόν ἄρχεται ἀπὸ συμφώνου, προσλαμβάνει τὰ φωνήεντα **ε, ι** καὶ **ο**, π.χ. ἀλεξίκακος, φυγόπονος.

β') Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικόν.

Πολὺν μανθάνω = πολυμαθῆς

νομὸς-ἄρχω = νομάρχης.

Ὅταν τὸ β' συνθετικόν εἶναι ῥῆμα, τότε τὸ ῥῆμα μεταβάλλει τὸ ὄλον σύνθετον ἢ εἰς ἐπίθετον ἢ εἰς οὐσιαστικόν.

Θεοτόκος — φιλόπολις

γονυπετής — νομοθέτης.

Τὰ εἰς -ος σύνθετα μετὰ β' συνθετικόν τὸ ῥῆμα, ἂν μὲν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, ἔχουσιν ἐνεργητικὴν σημασίαν, ἂν δὲ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν, παθητικὴν.

Τὰ λήγοντα εἰς -πέτης, ἂν μὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἔχουσιν ὡς δευτέρον συνθετικόν τὸ ῥῆμα -πετώ, ἂν δὲ ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ἔχουσιν ὡς δευτέρον συνθετικόν τὸ πίπτω.

γ') Ουσιαστικὸν ὡς πρῶτον συνθετικόν.

Ἄγορά-τόμος=ἀγορανόμος,

νίκη-φόρος=νικηφόρος,

λογο-γράφος=λογογράφος,

σῶμα-φύλαξ=σωματοφύλαξ.

Τὰ οὐσιαστικά συντίθενται μὲ τὸ θέμα τῶν ἢ τῇ προσθήκῃ τοῦ ο κατ' ὀναλογίαν τῶν δευτεροκλίτων ἢ μετασχηματίζεται τὸ θέμα εἰς ο, π. χ. λόγῃ-φόρος λογοφόρος.

Σημ. α') Ἡ λέξις γῆ (γέυ) ἔχει δύο θέματα, γῆ καὶ γεφ, καὶ σχηματίζει μὲ αὐτὰ τὰς συνθέτους λέξεις γήλοφος, γήπεδον, γεωπόνος, γεωγράφος.

Σημ. β') Τὰ ἀριθμητικὰ εἰς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες ὡς πρῶτα συνθετικά γίνονται μονο, δι, τρι, τετρα, π. χ. μονόφθαλμος, δίπους, τρίγωνον, τετράγωνον.

δ') Ουσιαστικὸν ὡς δευτέρον συνθετικόν.

ἄκρο—πολις=ἀκρόπολις

λαχανα—ἀγορά=λαχαναγορά.

Ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι δευτέρον συνθετικόν, μένει συνήθως ἀμετάβλητον.

Ὅταν τὸ ὄλον σύνθετον γίνεται ἐπίθετον, τότε τὸ οὐσιαστικὸν ἢ οὐδεμίαν πᾶσχει μεταβολὴν ἢ μεταβάλλεται διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων -ς, -ος, -ιος, π. χ. φίλος—πατρίς=φιλόπατρις, χεῖρ—τέχνη=χειροτέχνης, πλοῖον—ἀρχή=πλοίαρχος, ἐπὶ—οὐρανός=ἐπουράνιος.

ε') Ἐπίθετον ὡς πρῶτον συνθετικόν.

ἴσος—τιμῆ=ἰσότιμος.

ἀγαθός—δαίμων=ἀγαθοδαίμων

πολύς—κατοικία=πολυκατοικία.

Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, συντίθεται μὲ τὸ θέμα του.

Σημ. α') Τὸ ἐπίθετον καλὸς γίνεται καλλι-, π. χ. καλλιγράφος, καλλιτέχνης.

Σημ. β') Τὸ ἐπίθετον πᾶς γίνεται παν· ἢ παντο· π.χ. πανσέληνος, παντογνώσις.

Γ) Ἐπίθετον ὡς δεύτερον συνθετικόν.

Δύσ—βατος = *δύσβατος*

εὐ -πιστος = *εὐπιστος*

Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, μένει ἀμετάβλητον.

Γύμνασμα.— *Νὰ συντεθῶσι τὰ ἑπόμενα καὶ νὰ γίνωσι σύνθετοι λέξεις :* ἀγγελία φέρω, στρατὸς ἄγω, ὄνος ἐλαύνω, βοῦς ἐλαύνω, ζῶον γράφω, λαμπὰς φέρω, χόρτον ἱρώγω, μέλλω νύμφη, γέφυρα ποιῶ, ἄρχω ναύαρχος, ῥίπτω ἀσπίς, κρύπτω νοῦς, λείπω βάρος, μόνος ἄρχω.

Τ Ε Λ Ο Σ